

Sosyal Medyada Sohbetler

(Birinci Bölüm)

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

Önsöz

Bir süredir sosyal medyada İslam ve Tasavvuf ile ilgili yazılar yayınlamaktayım. Bu yazılarımda insanları bu konularda bilgilendirmeye ve toplumda bu konularda oluşmuş yanlış inanç ve düşünceleri eleştirmeye gayret etmekteyim. Bu yazılarımı www.ilimvetasavvuf.com adlı web sitemde yayınlamaktayım. Ayrıca bu yazılarımın bazılarını İngilizce'ye çevirerek www.scienceandsufism.com adlı web sitemde yayınlıyorum.

Bu yazılarımın amacı, insanların tasavvuf ile ilgili merak ettikleri konuları ele almak ve müspet bilim ile tasavvuf arasındaki ilgi ve çelişkileri ortaya koymaktır. Ayrıca İslam inancı ile ilgili bazı konuları ehl-i sünnet itikadı çerçevesinde ele alarak, bunlarla ilgili yorumlarımı dile getiriyorum.

Yayınladığım yazılar aslında sosyal medyada insanlarla bir çeşit sohbet yapmaktır. Artık insanlarla sohbet yapmak için internet ortamı kullanılmaktadır. Bu nedenle web sitelerimde yayınladığım yazıları Facebook, Twitter ve Instagram'da oluşturduğum hesaplarla insanlara ulaştırmaktayım.

Yayınladığım yazıları kitaplar halinde de neşretmeyi hedeflemekteyim. Birinci adım olarak yazılarımın bazılarını " Sosyal Medyada Sohbetler – 1.Bölüm" adlı e-kitabımda yayınlıyorum. Diğer yazılarımı da ileride kitaplar halinde yayınlamayı amaçlıyorum.

Allah Teâlâ'nın beni bu konuda muvaffak kılmasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

Özgeçmiş

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan, 1947 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. 1964-1968 yıllarında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünde lisans eğitimi gördü. 1968-1973 yıllarında Almanya'daki Göttingen Üniversitesi'nde matematik lisans eğitimi aldı. 1977 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü'ne asistan olarak girdi. 1979 yılında burada doktorasını yaptı. 1985 yılında aynı bölümün Cebir ve Sayılar Teorisi Kürsüsü'ne doçent olarak atandı. Aynı kürsüde 1996 da Profesör oldu. Buradan 2004 yılında emekli oldu. Profesör Oryan ulusal ve uluslararası dergilerde makaleler yayınlamıştır. Yüksek lisans ve doktora tezleri yönetmiştir. İÜFF Mecmuası'nın yayın kurulu ve İMKB Dergisi'nin hakem heyetinde görev yapmıştır. 1998-2000 yılları arasında İÜ Matematik Araştırma Merkezi Müdürlüğü görevinde bulunmuştur.

Mehmet Halil Oryan Sufi'dir. Küçük yaştan beri tasavufu ilgilidir. Hacı Bayram Veli (ks) ın müridi olan Hakkı Şiştari (ks) ın talebesidir. Tasavuf ile ilgili makalelerini www.ilimvetasawuf.com ve www.scienceandsufism.com adlı web sitelerinde yayınlamaktadır.

İçindekiler

Önsöz

Özgeçmiş

Şirke Düşmekten Nasıl Kurtuluruz?

Allah'a İman

Vahiy ve Akıl

Mutezile İtikadı ve Eleştiriler

Mutezile İtikadının Bugünkü Yansımaları

Bir Ateistin Anatomisi

Bir Müslümanın Anatomisi

Bir Sufi'nin Anatomisi

Bir Veli'nin Anatomisi

Asr-ı Saadet Devri

Dört Halife (Hulefa-i Râşidin) Devri

Selef-i Salih'in Dönemi

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat İtikadı

İslam'da Fıkhi Mezhepler

İslam'da İtikadi Mezhepler

Şirke Düşmekten Nasıl Kurtuluruz?

“... Her kim Rabbine kavuşmayı arzu ederse iyi amel işlesin ve Rabbine yaptığı ibadete hiç kimseyi ortak etmesin.” (Kehf, 18/110)

“Andolsun ki, sana da, senden öncekilere de şu vahyedildi: Yemin ederim ki, eğer şirk koşarsan bütün çalışmaların boşa gider ve mutlaka kendine yazık edenlerden olursun.” (Zümer, 39/65)

“Allah'a hiçbir şeyi ortak kılmayarak (şirk koşmayarak) kavuşan kimse cennete girer. O'na ortak tanıyarak kavuşan kimse de ateşe girer.” (Hadis)

“Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, kulların O'na ibadet edip başka hiçbir şeyi O'na ortak koşmamalarıdır.” (Hadis.)

Bugünkü Müslümanların en büyük problemlerinden biri farkında olmadan şirke düşüp Allah'a ortak koşmalıdır. Oysa şirk en büyük günahdır ve affedilmeyeceği ayetle sabittir. (Nisa, 4/116). Bu nedenle Müslümanlar davranışlarında ve düşüncelerinde şirke düşmemek için çok dikkatli olmalıdırlar.

Şirke düşmemek için nelere dikkat edilmelidir:

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

1) Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarını çok iyi bilmek gerekir. O'nun dışındaki varlıkları O'nun isim ve sıfatlarıyla vasıflandırmamalıdır. Örneğin sanatkar, devlet adamı, bilim adamı, sporcu gibi çok beğenilen kişilere "Sen en büyüksün" gibi övgüler yapılmamalıdır. Çünkü en büyük olan Allah'tır, "Allahu Ekber".

2) Dünya sevgisini kalbimizden atmalıyız. Çünkü kalbe konan sevgiler Allah'a şirk olur. Allah, insan kalbinde yalnız kendisinin sevgisinin bulunmasını ister. Halbuki insanlar kalplerine mal, para, evlat, kadın gibi varlıkların sevgisini koyarlar. Bunlarla ilgili herhangi bir aksilik söz konusu olduğunda kalpleri titrer ve üzüntü duyarlar. Bu, dünya ile ilgili şeylerin sevgisinin kalpte bulunmasının sonucudur. Bunlar İslam'a göre şirk sayılır ve terk edilmesi gerekir.

3) Riya (gösteriş) ten kaçmak gerekir. Riya ile yapılan ibadetler şirk sayılır. Çünkü bu durumda ibadet Allah için değil, başkaları görsün, beğensin diye yapılmış olur. Dini yalnız Allah için halis kılmak gerekir. İnsanın ibadetlerindeki amacı yalnız Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak olmalıdır. Bu nedenle ibadetlere riya karıştırılmaması gerekir. Muhakkak ki riya ile ibadet yapanların amelleri boşa gitmiştir ve ayrıca şirke girdiğinden büyük günah işlenmiş olur.

4) İnsanların heva ve heveslerini ilah edinmeleri şirktir. İnsan nefsi aşırı şehvet, zevk ve faydasız, zararlı şeylere düşkündür. Nefsinin arzularına tabi olanlar ve onun her isteğini yerine getirenler bir süre sonra nefsinin bu isteklerine tapar hale gelirler ve şirke düşmüş olurlar. Kendi isteklerini ilah edinmekle Allah'tan yüz çevirmiş olurlar. Bu da büyük bir dalalet ve sapıklıktır.

"Hevasını kendisine ilah edinen kimseyi gördün mü? Şimdi ona sen mi vekil olacaksın?" (Furkan, 25/43)

"Şimdi Rabbinden apaçık bir belge üzerinde bulunan kimse, kötü ameli kendisine süslü ve çekici gösterilmiş ve kendi hevasına uyan kimse gibi midir?" (Muhammed, 47/14)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“ Yüce Allah'ın yanında gök kubbe altında Allah'tan başka tapılan tanrılar içinde, kendisine uyulan hevedan daha büyüğü yoktur.” (Hadis)

5) Bugünün müspet (pozitif) bilim anlayışına ihtiyatlı ve eleştirel yaklaşılmalıdır. Çünkü müspet bilimciler olayların faili olarak sebepleri görürler. Oysa İslam inancında olayların gerçek faili Allah Teâlâ'dır. Sebepler sadece birer vesiledirler. Örneğin serbest bırakılan bir taş düşünce müspet bilimciler bunun faili olarak yer çekimi kuvvetini gösterirler. Oysa yerçekimi kuvveti Allah'ın yarattığı bir şeydir. Dolayısıyla yerçekimi kuvveti taşın düşmesinin gerçek faili değildir, sadece onun düşmesi için bir vesiledir. Gerçek fail Allah'tır. Bu gerçek her şeyde aynı şekilde geçerlidir. Eğer insan, taşın serbest düşmesinin faili olarak yer çekimi kuvvetini görürse şirke düşmüş olur. Bu bütün tabiat olaylarında geçerlidir. Tabiatı fail olarak görmek şirktir, çünkü tabiat fail değil edilgendir. Kendisi de yaratılmıştır. Kainatta Allah'tan başka mutlak kuvvet ve irade sahibi varlık yoktur. Bunun aksini düşünmek insanı şirke ve küfre götürür. Bu da ahirette ebedi hüsrana demektir.

Maalesef günümüzde insanlar, âlemdeki gerçek faili göremeyince vesile olan sebepleri gerçek fail olarak algılamışlardır. Bunun sonucunda müspet bilime tapmışlardır. Onlar tabiatın her şeyi yönettiğini zannediyorlar. Böylece Allah'ın yanında başka failerin de var olduğunu düşünerek şirke düşmüşlerdir. Burada Allah'ın mülkü olan alemde ona ortak koşmuşlardır. Oysa mülk yalnız Allah'a ait ve mutlak anlamda yalnız onun tasarrufu altındadır.

Günümüzde insanlar matematiğin mutlak kesin olduğuna inanıyorlar. Matematiksel olarak ispat edilmeyen şeylerin anlamsız ve hurafe olduğuna hükmediyorlar. Bu yanlış düşünce insanlara pozitivist filozoflar tarafından aşılanmıştır. Dini inanışları dogmatik gösterip kendi akıllarıyla oluşturdukları dogma ve paradigmaları yaymışlardır. Bunların ne kadar yanlış ve tutarsız olduklarını bazı makalelerimize anlattık. (Bkz. [Tasavuf ve Akılcılık](#), [Tasavuf ve Felsefe](#), [Tasavuf ve Pozitivizm](#))

Şirk büyük bir zulümdür. İslam'da şirk koşmayanlar için büyük müjdeler vardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

"...Allah'a şirk koşma, kuşkusuz şirk büyük bir zulümdür." (Lokman, 31/13)

"İman edenler ve imanlarına zulüm karıştırmayanlar. İşte güven onlarıdır ve doğru yolu bulanlar da onlardır." (Enam, 6/82)

Bütün peygamberlerin ilk mücadele ettikleri konu şirktir:

"Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona şöyle vahiy etmiş olmayalım: Gerçek şu ki benden başka ilah yoktur. Onun için Bana ibadet edin." (Enbiya, 21/25)

Çünkü insanları doğru yoldan saptıran en kolay şey şirktir. İslam dinine düşman olanlar bu zayıf tarafı kullanarak, Müslümanları tevhit yolundan saptırmak için uğraşmaktadırlar. Şirk kavramının içeriğini boşaltmak için birçok yayınlar yapılmaktadır. Şirk ile ilgili gerçek dışı yayınlarla, ehl-i sünnet itikadını bozmaya çalışmaktadırlar. Şirk olmayan birçok davranış ve düşünceyi kötüleyerek Müslümanların itikadlarını bozmaya çalışmaktadırlar. Bu kişiler dinde reformcu veya ateist olan insanlardır. Onların şirk dediği fakat gerçekte şirk olmayan davranış ve düşüncelerin bazıları şunlardır:

- Tasawuf ehli olmak,
- Tarikat ehli olmak,
- Evliyadan dua istemek,
- Türbeleri ziyaret etmek,
- Hz. Hızır (as) ın yaşadığına inanmak,
- Hz. Mehdi (as) ın geleceğine inanmak,
- Hz. İsa (as) ın tekrar dünyaya geleceğine inanmak,
- Şefaate inanmak,

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

- Mevlüt okutmak,
- Aşure pişirmek ve dağıtmak

Yukarıda sıraladığımız davranış ve düşünceler ehli sünnet inancına göre hiçbir şekilde şirk değildir. Bu konuda “[İslam Düşüncesinde Şirk Anlayışı](#)” adlı makalemizde geniş bilgi verilmiştir.

Şirk tuzağına düşmemek için Müslümanlar neyin şirk olup neyin olmadığını iyice öğrenmek zorundadırlar. Çünkü şirke düşmemek için sağlam ve doğru bilgiye sahip olmak gerekir. Bunun için ehli-sünnet alimlerinin kitaplarını ve makalelerini okumalıdır. Dinde reformcu veya ateist kişilerin yayınladıkları kitaplardan ve makalelerden uzak durulmalıdır.

Allah Teâlâ'nın bütün Müslüman kardeşlerimizi şirk tuzağından uzaklaştırmasını niyaz ederiz.

Yayınlama Tarihi : 29.01.2019

Allah'a İman

İslam alimleri, "İman, dil ile ikrar, kalp ile tasdik ve uzuvlarla amel etmekten ibarettir" demişlerdir.

Allah, Adem (as)'ın neslini sulbünden insan şeklinde çıkarmış, onlara akıl vermiş, hitap etmiş, imanı emredip küfrü yasaklamıştır. Onlar da O'nun Rab olduğunu ikrar etmişlerdir. Bu onların imanıdır. İşte insanlar bu fitrat üzerine doğarlar. Bundan sonra küfre sapan, kendi fiili, Hakk'ı inkar ve ret etmesi ve Allah'ın yardımını kesmesi ile küfre sapmıştır. Böylece fitratı değiştirip bozmuştur. İman ve tasdik eden de kendi fiili, ikrarı, tasdiki ve Allah'ın lütfu ve yardımını ile iman etmiştir.

Allah kullarını hiçbir zaman iman ve küfre zorlamamış, onları mümin veya kafir olarak yaratmamıştır. Fakat onları şahıslar olarak yaratmıştır. İman ve küfür kulların fiilleri ile ilgilidir. Allah, küfre sapanı küfrü esnasında kafir olarak bilir. İman etmesi halinde onu mümin olarak bilir.

İmanın şartlarının ne olduğunu en açık şekilde Cebrail (as) ile Peygamberimiz (sav) arasında geçen bir olayı nakleden hadistir. Bu hadise göre Cebrail (as) sahabilerin önünde insan suretinde Peygamberimize (sav) gelip kendisine imanın ne olduğunu sorduğunda Peygamberimiz şöyle cevap vermiştir: *“İman, Allah'ın birliğine, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna, ölümden sonra dirileceğine inanmaktır.”* Bunun üzerine Cebrail (as) *“doğru söyledin”* diye tasdik etmiştir.

Allah'a İman

İslam alimleri, Allah'a iman etmenin farz olduğunu, O'na küfür etmenin de haram olduğunda ittifak etmişlerdir. Allah'a imanın en kısa ifadesi Kelime-i Tevhid' dir: **“Lâ ilâhe illallâh”**. Bunun anlamı, “Allah'tan başka ilah yoktur”. Kainatta tek gerçek güç ve kudret ancak Allah'tır. Her şey onun emri ve hükmü ile gerçekleşir. Müslüman, aklının yardımı ile Kuran'a sarılıp, vahyin hükümleri ile aklın verilerini bir araya toplayarak iman binasını inşa eder. Bu iman binasının temelinde Allah'ın Zatının, Sıfatlarının ve Fiillerinin iyice bilinmesi yatar. Bu nedenle, Allah'a imandan maksat onun zatına, sıfatlarına ve fiillerine iman etmektir. Bunlardan birine dahi iman etmeyen kişinin imanı eksiktir ve Allah'a iman etmemiş olur. Bu ise küfürdür.

Bütün alemler içinde sadece insan, bazı varlıkları Hakk'a ortak koşmuşlardır (şirk). Hakk'a ortak koşanlar, doğa perdesinin baskın geldiği kimselerdir. Doğa perdesi ibadet edilen ilahı insana görünmez hale getirmiştir. Bu durumda doğanın hakim olduğu insan, gördüğü ve müşahede ettiği varlıklardan bir kısmını ilah edinmişlerdir. Bütün bunların dayanağı ve aslı, görünmeyen bir ilaha ibadet etmek istememeleridir. Eğer insanlar Rabb'lerini açık olarak görselerdi, derhal iman ederlerdi. Ancak burada Allah'a, görmeden ibadet etmek ve biz onu görmüyorsak da, O'nun bizi gördüğüne inanmanın ortaya çıkmasının istenmesidir.

Burada yatan gerçek, dünya hayatının bir imtihan yeri olmasıdır. Bu imtihanın sonunda, birçok insan doğru yolu bulur, bir çoğu da saptır.

“Allah onunla birçoklarını şaşırtır, birçoklarını da yola getirir.” (Bakara, 2/26)

“ Allah dilediğini saptırır ve dilediğine de hidayet verir.” (Nahl, 16/93)

Allah'ın Zatı

Allah'ın zatının mahiyetini bilmek imkânsızdır. Akıl yoluyla ancak onun varlığı bilinebilir. Allah'ın zatını akıl yoluyla anlamaya çalışmak, şeriat tarafından men edilmiştir. Çünkü insan aklının bunu idrak etmesi mümkün değildir.

Allah'ın Sıfatları

Allah'ın sıfatları Selbî ve Sübûtî olmak üzere ikiye ayrılır.

Selbi Sıfatlar: Bunlar Allah'ı noksanlıktan tenzih eden (olumsuzlayan) sıfatlardır. Bu sıfatlar şunlardır: Vücut (Varlık), Kıdem (Ezeli oluş), Beka (Ebedi oluş), Vahdaniyet (Bir ve tek olmak), Hiçbir şeye benzemez, Hiçbir şeye muhtaç değildir.

“ De ki Allah ahad (bir) dir.” (İhlas, 112/1)

“ O'nunla birlikte başka hiçbir ilah yoktur. (Eğer olsaydı) her ilah kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka birisi diğerini galebe ederdi (üstün gelirdi).” (Müminin, 23/91)

“ Ewel, Ahir, Zahir ve Batın olan O'dur.” (Hadid, 57/3)

“ O'nun benzeri yoktur. O her şeyi işitir ve görür.” (Şura, 42/11)

“ Ve hiçbir şey O'nun dengi değildir.” (İhlas, 112/4)

“ Her ne ki senin aklına geliyor, işte Allah onun gayrisidir.” (Hadis)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Sübûtî sıfatlar: Bu sıfatlar Allah Teâlâ'nın zatı ile kaim olan ezeli ve hakiki sıfatlarıdır. Bu sıfatlar şunlardır: Hayat, İlim, İrade, Kudret, Yaratma (Tekvin), Semi ve Basar (İşitme ve görme), Kelam.

“ O her şeyi bilir” (Bakara, 2/29)

“ Yaratan bilmez mi? O'nun ilmi lâtif olduğu için her şeyi bilicidir.” (Mülk, 67/14)

“ Allah dilediğini yaratır. Bir işe hükmedince ona ancak “Ol” der, o da oluverir.” (Ali İmran, 3/47)

Allah'ın sıfatlarından her birisi zatının ne kendisidir, ne de ondan ayrıdır. Sıfatları da ne birbirlerinin aynıdır, ne de birbirlerinden ayrılırlar. “Allah'ın sıfatları zatına hulûl etti (zatı ile birleşti)” veya “Zatı sıfatlarına mahal (hulûl edecek yer) teşkil eder” demek doğru değildir. Mâturîdiler şöyle söylerler: “Sıfatları kadîm (ezeli) dir ve zatı ile kaimdir.” Eş'arîler ise “Sıfatları zatı ile mevcuttur.” derler.

Allah'a yakışan mutlaklık ve sınırsızlıktır. Bu vasıflar başka bir varlık için geçerli değildir. Bir insan hakikati bulmak ve ona hakkını vermek isterse, Allah ona genişliğini ve kuşatıcılığını öğretir.

Allah'ı bilmenin iki yolu vardır:

1) Şeriatın gelmesinden önce aklın tek başına Hakk'ı idrak etmesidir. Bu yolda elde edilen bilgi, O'nun ilahlığındaki birliği, ortağının olmadığı ve varlığı zorunlu bir ilahın sahip olması zorunlu nitelikler ile sınırlıdır. Bu bilgi Allah'ın zatını bilmeye varmaz. Akıyla Allah'ın zatını bilmeye kalkan, insanı aciz düşürecek bir şeyi bilmeye kalkışmış olur ki bu edepsizliktir. Böylece kendini büyük bir tehlikeye atmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

2) İkinci yol şeriatıdır. Şeriatın getirdiği bilgi, Yaratan'ın birliğinin ispatı ve onun zorunlu nitelikleri hakkındadır. Akıl, şeriatı getiren Peygamberin Allah ile ilgili aktardığı haberlerde doğru sözlü olduğunu ispatladıktan sonra Allah'ı tavsif eder (niteler). Peygamber şeriatla, Allah'a ait birtakım özellikler açıklar. Bu özellikler, aklın kendi düşüncesiyle ona nispet edemeyeceği şeylerdir. Ancak bu özellikler, masum olduğu aklî düşüncelerle kabul edilen birisi (Peygamber) tarafından getirildiği zaman, ret edilmesi mümkün değildir.

Bu iki yolun ikisi de doğrudur. Bunların kınanması söz konusu değildir. Çünkü mümin (inanan) imanının verdiği bilgi ile hareket ederken, akıllı düşüncesinin verileri ile hareket eder.

Allah'ın varlığını ve sıfatlarını inkar, en büyük mahrumiyete sebep olur.

“Batıla iman edip Allah'ı inkâr edenler hüsrana uğrayanlardır.” (Ankebut, 29/52)

İbn Arabi (ks) : “Şeriatla nitelenen Rabbine ibadet et ki, sana yakîn gelsin! Yakîn gelince perde kalkar, göz keskinleşir.”

Allah'ın zatı olmasının anlamı ile ilah olmasının anlamı aynı değildir. İnsan aklındaki Hakk'ın varlığı bu şekilde ikilenmişken, aslında dışta tektir. Allah mahiyet itibariyle âlemlerden müstağni iken, Esmâ-ül Hüsna, yani güzel isimler bakımından âlemin varlığını talep eder. Söz konusu isimler imkân halinde olan âlemi talep ederler, çünkü isimler eserlerinin âlemde ortaya çıkmasını isterler. Bu bakımdan ilahi isimler âleme muhtaçtırlar. Eğer âlem daha önce var olmuş olsaydı, böyle bir talebe gerek kalmazdı. Buradan âlemin ezeli olmayıp sonradan yaratılmış olduğu çıkar. Âlemin var olma zorunluluğu için Kitapta hüküm verilmiş ve bununla ilgili bilgi takdir edilmiştir.

“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz” (İnsan, 76/30)

“Her şey O'nu hamd ile tesbih eder.” (İsra, 17/44)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah'a ait bütün isimler onun zatına delalet ederler. O, bize isimleri Kendisi'ni övmemiz için izhar etmiştir. Allah güzel isimlerin sahibidir. Fakat onlar lafızları değil manalarıdır.

Arif "her şeyi" Hakk' da görür. Bu yönüyle Hakk her şeyi ihata eden bir zarftır (ed-Dehr ismi). Hz Ebubekir (ra) "Gördüğüm her şeyden önce Hakk'ı gördüm." demiştir. Çünkü o şeyin Hakk'tan ortaya çıkışını görmüştür.

Allah - ki mutlak varlıktır - bizi ardımızdan ihata eder. O halde Allah'ın varlığı ve bizi ardımızdan ihata etmesi bizimle yokluk arasında perde olur ve böylece bizim yok olmamızı engeller. "Varış Rabbimedir."

Said -i Nursî (ks) : "Allah'ın varlığına inanmak ile Allah'ı tanımak birbirinden farklı şeylerdir. Allah'ı tanımaya marefetullah denir. Marefetullah bütün gerçek ilimlerin esası, madeni ve ruhudur. Allah'a iman, yaratılışın en büyük gayesi ve fitratin en yüce neticesi; marefetullah ise insanîyetin en âli mertebesi ve beşerîyetin en büyük makamıdır."

Ehl-i Sünnet itikadına ters düşen iddialara reddiyeler

Asırlarca, Allah'a iman konusunda ehl-i sünnet itikadına ters düşen birçok iddialar ortaya atılmıştır. Bunlar İslam alimleri tarafından reddedilmiştir. Fakat bu batıl iddialar günümüzde tekrar canlandırılarak, Müslüman toplumlarda ehl-i sünnet itikadını zayıflatmaya çalışılmaktadır. Bunlardan bazılarını aşağıda ele alıyoruz.

1) Allah Teâlâ gaybı bilir mi?

İddia ediyorlar ki, Allah gaybı bilmez, teferruatla uğraşmaz, kimin kiminle evleneceği gibi konularda Allah'ın daha önceden bilgisi yoktur. Bütün bunlar İslam inancına aykırıdır. Çünkü Kuran ve sünnetin bize bildirdiğine göre Allah Teâlâ'nın İlim, Semi ve Basar sıfatları vardır ve gizli, açık her şeyi bilir, görür, işitir ve ihata eder.

"Allah her şeyi mükemmelen bilen tam hüküm ve hikmet sahibidir." (Tahrim, 66/2)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“ O'nun benzeri olan hiçbir şey yoktur. O, her şeyi işitir ve görür.” (Şûrâ, 42/11)

“ O, öyle bir Allah'tır ki O'ndan başka ilah yoktur. Gaybı (görülmeveni) ve şehadeti (görüleni) bilendir. O esirgeyen ve bağışlayandır.” (Haşr, 59/22)

Bunları inkâr edenler kafir olurlar ve İslam dairesi dışına çıkarlar. Meydana gelen her şey Allah Teâlâ'nın iradesi, kaza ve kaderi ile olur, ister asıl olsun, ister araz olsun, ister hayır olsun, ister şer olsun.

“Allah dileseydi, O'na ortak koşamazlardı.” (Enam, 6/107)

“ Dilediğini saptırır.” (Rad, 13/27)

Kulları için en uygun (en hayırlı) olanı yerine getirmek Allah'a vacip olmadığı gibi onlar için kötü olmayan şeyi seçip yaratmak ta üzerine borç değildir. Bununla beraber, bütün Müslümanlar Cenab-ı Hakk'tan bizi günahattan korumasını, bize yardımcı olmasını ve fiillerimizi rızasına uygun kılmasını talep etmenin meşru olduğuna dair ittifak etmiştir.

Yaratıkların fiilleri, halleri ve sözlerinin hepsi yüce Allah'ın kaza ve kaderi ile vücut bulur. Allah hüküm verendir, hükme konulmaz! Kul O'nun karşısında O'nun iradesine göre davranmalıdır.

“Ey Ademoğlu! Sen sana taksim ettiğime razı olursan, kalbin ve bedeninin rahatlar. Senin için taksim ettiğime razı olmazsan dünyayı sana musallat ederim ve vahşi hayvanlar gibi dünyanın peşinde koşturup durursun. Ne kadar koşarsan koş, dünyada ancak senin adına takdir ettiğimi elde edebilirsin ve bu esnada da kınanan biri olursun.” (Hadis)

2) Allah'a cisim özellikleri verilebilir mi (tecsim) ?

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah'ın cisim olduğunu söyleyenler (mücessime) şöyle iddia ediyorlar: Aklın düşüncesinde iki türlü varlık vardır. Birincisi cisim olup diğeri de cisimler ile birlikte kaim olan arazdır. Allah Teâlâ araz olamayacağına göre, mevcut olmasından hareketle cisimdir. Yani onlara göre bir şey mevcutsa ya cisim olmak zorunda veya araz olmak zorundadır. Allah'a araz diyemeyeceğimize göre, Allah cisimdir. Onlara göre Allah arşa temas etmektedir, değmektedir. Allah'ın azası vardır, eli vardır, mekanı vardır, yüzü vardır. Onlar Allah'ı 6 yönden sınırlamaktadırlar.

Bu görüşü ilk ortaya atanlardan en belirgin olanı İbni Teymiyye'dir. Bu görüşlerin tamamen saçma olduğu hemen anlaşılabilir. Çünkü bu iddialar, her şeyin akıl ile anlaşılabilir olabileceğinin bir sonucudur. Oysa akıl bir mahluktur ve sınırlıdır. Allah Teâlâ'nın zatının akıl ile anlaşılması mümkün değildir. Alemde var olma ile Allah'ın varoluşu karıştırılıyor.

“ O hiçbir şeye benzemez.” (İhlas, 112/4)

“ O'nun benzeri olan hiçbir şey yoktur.” (Şura,42/11)

İmam Tahâvi (ks) : “ Kim Allah'ı beşer vasıflarından herhangi bir vasıfla nitelerse kafir olur.”

İmam Muhammed (ks) : “Allah Teâlâ'nın kendisiyle vafettiği sıfatların tefsiri kıraatidir.”

İmam Ebu Hanefi (ks) : “Allah Teâlâ hiçbir şeye benzemez, hiçbir şey de O'na benzemez. Eli (yedi) vardır ancak bizim elimiz gibi değil, yüzü (vechi) vardır ancak bizim yüzümüz gibi değil.”

Bu nedenle, Allah'ın beşer ile bir parça da olsa ortaklığını gerektirecek ne varsa merduttur (ret edilmiştir). Allah'a izafe edilemez. Bütün ehl-i sünnet alimlerinin görüşü böyledir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i sünnet itikadına aykırı olan bu görüşler, İslam düşmanları tarafından kullanılarak, batıl bir mezhep olan Vehhâbilik ortaya çıkarılmış ve yayılmıştır. Bu bakımdan teçsime inananlar İslam'a çok zarar vermişlerdir. Bugün de teçsime diriltmeye çalışan ve bu görüşleri müdafaa edenler büyük bir dalalet içindedirler.

3) Tabiatı ilah kabul etmek doğru mu?

Tabiatı ilah kabul etmek onun Allah'ın sıfatları ile sıfatlanmış olmasını gerektirir. Tabiatı ilah kabul edenler ezeli olan Allah Teâlâ'yı ilah kabul etmekten kaçarken, ezeli bir tabiatı kabul ettiklerini farkında değillerdir. Eğer bunun farkında olsalardı küfürlerinden vazgeçerlerdi, çünkü Yüce Yaratıcıya vermekte zorlandıkları bir sıfatı yaratılmış olan tabiata verdiklerini anlardı.

İnsanların çoğunluğu Allah'ı tanıyamamıştır. Bunlar kendilerine tabiat, putlar gibi uydurma tanrılar bulmuşlar veya hiçbir ilaha inanmayan ateist olmuşlardır. Bu gerçek Kur'an'da aşağıdaki ayetlerde dile getirilmektedir:

"Onlar Allah'ı hakkıyla bilemediler." (Enam, 6/91)

"Biz putlara ancak bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz." (Zümer, 39/3)

Tabiata, putlara veya Allah'tan başka ilahlara tapan müşrikler Allah'ı tanıyamadıkları gibi Hz. İsa (as) a Allah'ın oğlu diyen Hristiyanlar da gerçek manada Allah'ı tanıyamamışlardır. Böylece hüsrana uğrayabilecek olan kimselerden olmuşlardır.

Yayınlama Tarihi : 12.02.2019

Vahiy ve Akıl

İnsan akılı her şeye yeter mi? Vahiy gerekli mi?

İnsan akıyla öyle bir noktaya gelinir ki, artık orada olayları akılla yorumlamak mümkün olmaz. O noktada başka kaynaklardan gelen ve akılla elde edilemeyen bilgilere ihtiyaç vardır. Bu kaynak vahiy kaynağıdır. Bu bilgiler Allah Teâlâ'nın Peygamberleri ve Kitapları vasıtasıyla gönderdiği haberlerdir. Bu vahiy bilgileri olmadan olayları tam ve çelişkisiz olarak açıklamak mümkün olmaz. Örneğin, insan bugün maddelerin atomlardan yapıldığını, atomların ortasında bir çekirdek ve etrafında dönen elektronlardan oluştuğunu bilmektedir. Bu bilgiler akıl ve deney yoluyla elde edilmiştir. Ancak bu yolla bilinen başka bir şey de, atomun çekirdeğinde çok büyük bir enerjinin saklı olduğu ve bu enerjinin dışarıya çıkmasına izin vermeyen bir korumanın mevcut olduğudur. Akılla bu bilgilere ulaşılabilmektedir. Fakat akıl bu enerjiyi buraya kimin tarafından, nasıl konduğunu anlayamamaktadır. Oysa vahiy bilgileri bunun cevabını açık olarak vermektedir. Bu enerji Allah tarafından yaratılmış ve oraya yerleştirilmiştir. Atom ve evrendeki sistem Allah tarafından yaratılmış, kurgulanmış ve her an O'nun gözetimi ve kudreti ile çalışmaktadır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“O her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyerek takdir etmiştir.” (Furkan, 25/3)

“*Haberiniz olsun ki, biz her şeyi bir kadere göre yarattık.*” (Kamer, 54/49)

“*Şüphesiz ki taneleri ve çekirdekleri yaratan O'dur.*” (Enam, 6/95)

Vahiy bilgisine inanmayanlar, atomun çekirdeğindeki büyük enerjinin mevcut olmasını, ya doğa tarafından yapıldığını veya tesadüfen olduğunu ileri sürerler. Doğa'nın her şeyi yaptığını ileri sürenler, doğayı ilah edinmiş oluyorlar aslında. Ancak doğa mademki her şeyi yaratıyor ve uyguluyor, kendisinin ilahlığını insanlara neden bildirmiyor. Doğadan insanlara hitap eden hiçbir bildiri ve haber yoktur. Bu bir ilah için eksiklik değil midir? Bütün olayların tesadüf olduğunu ileri sürenler ise, olasılık hesaplarından hiç haberleri yok. Çünkü atom gibi karmaşık bir sistemin kendiliğinden oluşmasının ihtimali neredeyse sıfır olduğu hesaplanmıştır.

İşte bu noktada insan imtihandadır. Ya Allah'ın varlığına, sıfatlarına ve fiillerine inanacak veya bunları inkâr edip kendine başka dayanaklar arayacaktır. Birinci durumda insan mümin olur ve salih ameller işlerse hem dünya hem de ahiret hayatında mutlu olur. İkinci durumda olanlar ise kafir olurlar ve ölene kadar tövbe edip Müslümanlığı kabul etmezlerse ebedi cehennemlik olurlar.

İslam açısından vahiy ve akıl

İslam'da “Vahiy ve Akıl” ilişkisi Peygamberimizin (sav) vefatından sonra tartışılmaya başlanmıştır. Ancak akılcıların ve pozitivistlerin iddia ettiği gibi, vahiy aklın alanını yok edip kendi hükümrancılığını kurmak istememiştir. Bilakis akla kendi içinde bir alan açmıştır. Kuran ayetleri insanın duyu alemine hitap ederek aklın kullanılmasını istemiştir. Böylece Kuran açık bir şekilde insanı düşünmeye ve ibret almaya davet etmiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Ant olsun biz Kuran'ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Öğüt alan yok mudur?” (Kamer, 54/17)

“ O Kuran bir öğüttür. Artık dileyen onu düşünür.” (Abese, 80/11,12)

İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren, İslam alimleri tarafından akıl - vahiy ilişkisi farklı bakış açıları ile ele alınmıştır. Hiçbir İslami ekol akli tamamen reddeden bir tavır içine girmemiştir. Oysa batılı filozoflar akli değerlendirirken vahyi bir kenara bırakmışlardır.

Mutezile alimleri akli kesin bir bilgi kaynağı olarak kabul etmişlerdir. Vahiy bulunmadığı zaman, hakikate ulaşma noktasında akli sorumlu tutmaktadırlar. Onlar vahiy gelmeden de, insan akliyle Allah'ın varlığını, eşyanın mahiyetini, ondaki güzelliğin ve çirkinliğin bilinebilir şey olduğunu savunmuşlardır. Mutezile alimleri içinde en bilinenler olarak, Vâsıl bin Atâ, Bin Ubeyd, Nazzâm ve Câhiz'i zikredebiliriz.

Mutezile ile başlayan böyle akılcı hareketleri eleştiren bir muhalif çizgi de daima var olmuştur. Önceleri bunlara karşı Fıkıh ve Hadis alimleri karşı durmuşlardır. Bu karşı duruşun temel özelliği, akaid (inançlar) konusunda nassla (Kuran ve Sünnet) mevcut olanı aynen kabul etmeleri ve teşbih, teccim, tevil gibi hususlara girmemeleridir. Bunlar selef yolunu takip etmişler ve akli tamamen dışlamasalar da vahiy tarafında yer almışlardır. Akılcılığa karşı vahyin önceliğini savunmuşlardır. Bu grup özellikle müteşabih ayetlerinin tevil edilmesine karşı çıkmışlardır.

Selefi anlayışına göre sahâbi, muâmelât alanı dışında dini inancı ilgilendiren konularda fikre (re'ye) başvurmamışlar ve nassların tevil edilmesine de kalkışmamışlardır. Onlara göre, Hz. Peygamberin (sav) ve ashabının yolunu takip etmek ve iman ile ilgili konularda akli düşünceye dayalı tartışmalardan uzak durmak her Müslümanın görevidir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Mâlikî mezhebi kurucusu olan Mâlik bin Enes (ö.179/795), mutezile kelam anlayışına, yani sırf aklın kullanılarak nasların yorumlanmasına karşı çıkmıştır. Dinde gayesine kelam yoluyla varmak isteyenlerin zındık olacağını ifade etmiştir. Kelamı bir ilim değil, kötü bir bid'at olarak telakki etmiştir. Ancak İmam Mâlik'in akli dışlaması söz konusu değildir. Bir fakih olarak, birçok konuda fikir ile hüküm vermiştir.

İmam Şâfiî (ö. 204/819), İmam Mâlik' in çizgisini devam ettirerek öğrencilerinin kelam ilminden uzak durmalarını istemiştir. Ona göre kelama müptela olan kurtuluşa eremez. İnsanlar kelamın aslından habersiz oldukları için ona ilgi göstermektedir. Eğer gerçeği bilselerdi ondan kaçarlardı. Ancak İmam Şâfiî akıl karşıtı değildir. O mutezile alimlerini ve onların ifade ettiği rasyonel düşünce biçimini eleştirmekte ve Sünni akidenin dışında kalan görüşleri ret etmektedir.

Bununla beraber İmam Şâfiî ru'yetullah, kader, Allah'ın sıfatları gibi konularda kendi fıkıh metodu ile uyumlu fikirler ortaya koymuştur. Bu fikirlerde esas olarak Kuran ve Sünnetteki hükümleri esas almıştır. Ancak akla temyiz (ayirt etme) niteliği vermiştir. Akıl ile değişik şeyler arasındaki fark gösterilebilir, ancak değerler alanında hüküm verme fonksiyonu olmadığını söyler.

İmam Şâfiî'nin öğrencisi olan Ahmet bin Hanbel (ö. 241/ 858) zamanında da kelam tartışmaları yapılmış ve hatta mutezile görüşleri devletin resmi görüşü haline gelmişti. Kuran'ın mahluk olduğu görüşü, dönemin ünlü fıkıh ve hadis alimlerine zorla kabul ettirilmeye çalışılmıştır. İmam Hanbel bu görüşe katılmadığı için çok eziyet görmüştür. Ona göre inanç esasları (akaid) Kuran ve Sünnette bildirilenlere dayanır. Sırf akıl kullanılarak inançlar hakkında görüş beyan edilemez. Onun hakkında, "Kelam ile uğraşanların kurtulması ebediyen imkânsızdır." dediği rivayet edilir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ahmet bin Hanbel, akli din alanından tamamen dışlamamıştır. Kendisi bir hadis ve fıkıh âlimi olarak kıyas, maslahat, istihsan gibi metotları kullanarak fıkhi konularda akli yok saymamıştır.

Hanefi mezhebinin kurucusu Ebu Hanife (ö. 150/767) tamamen kelam karşıtı değildir. Onun karşıtı olduğu kelam, Kuran ve Sünnete dayanmayan yabancı kültürlerin etkisi altında oluşan ve hedefi hakikati ortaya çıkarma olmayan bir kelamdır. O dönemde yaygın olan mutezile kelamına, heva ve hevesleri, kavmiyetçiliği destekleyen kelamcılara karşı çıkmıştır.

İmam Ebu Hanife'nin sisteminde akıl önemli bir yer tutar. Ona göre sorumluluğun asıl kaynağı akıldır. İnsanlara herhangi bir ilahi mesaj ulaşmasa da insanlar akıllarıyla Allah'ı bilmek ile yükümlü olacaklarını ileri sürmüştür. Onun İslam akaidinin temel meseleleri hakkındaki görüşleri daha sonra Ebu Cafer et Tahâvî (ö.321/933) tarafından selef anlayışı çerçevesinde ele alınarak yayınlanmıştır. Ayrıca İmam Hanefi'nin bu görüşleri Ebu Mansur el Mâturîdî tarafından da kelam statüsünde açıklanarak yayınlanmıştır.

İmam Mâturîdî, Hanefi mezhebini en iyi bilen, usul ve furû'da ona en çok uyan bir kişidir. Hanefi kelamını ilk defa sistematik bir ilim seviyesine çıkarmıştır.

Aklın yetersizliği ve vahyin gerekliliğine örnekler

1) Akıl ile insan vacipleri, caizleri, muhalleri (mümkün olmayan) ve daha önce kendisinde bulunmayan halleri idrak eder. Aklın ötesinde bir durum daha vardır ki, o durumda insan da başka bir göz açılır. Onunla gaybı, gelecekte olacak olayları ve aklın ermediği bazı şeyleri görür. Bunları akıl, olmaz bir şey olarak telakki eder.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bazı akıl sahipleri nübüwetin (peygamberlik) idrak ettiği şeyleri kabul etmediler, olmaz bir şey olarak telakki ettiler. Bu cehaletin kendisidir. Çünkü bu iddiaları için bir neden, bir dayanak gösteremezler. Bu onların varamadığı, kendileri için yok olan bir durumdur.

Tanrı kullarına lütfederek, onlara nübüwet özelliğinde bir örnek vermiştir. Bu da uykudur. Uykuda olan kimse gaipten haberdar olur. Gelecekte olacak bir şeyi ya açık olarak yahut ta yorumlayarak anlaşılacak bir şekilde idrak eder. Bunu akılla anlamanın imkanı yoktur.

Nübüwet bir haldir ki, o hal içinde insanda manevi bir göz hasıl olur. Bu gözde öyle bir nur vardır ki, o nur ile gaybı ve aklın idrak edemeyeceği şeyleri görür. Nübüwetin mümkün olmasına delil var olmasıdır. Var olması ise dünyada akıl ile elde edilmesi tasavvur edilemeyen bir takım bilgilerin varlığı ile sabittir.

2) Şu hadisler akılla bilinemez:

“Bir kimse bilgisi ile amel ederse Cenabı Hakk ona bilmediği şeyler hakkında bilgi ihsan eder.”

“Bir kimse bir zalime yardım ederse Cenabı Hakk o zalimi ona musallat eder.”

“Bir kimse sabahleyin kalktığı vakit endişeleri yalnız bir nokta etrafında toplanıyorsa (yani yalnız Allah'ı düşünüyorsa) Cenabı Hakk onu dünya ve ahiret endişelerinden kurtarır.”

Bu hadislerin doğru olduklarını anlamak için binlerce defa tecrübe edersen sonuçların aynı olduğunu görürsün. Bu da sende zaruri bir ilmin hasıl olmasına sebep olur. Bundan sonra Peygamberden (sav) şüphe etmezsin.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

3) Müspet bilimciler kalbi sadece bir et parçası olarak bilirler. Kalbin hastalıkları onlar için fizyolojik olan şeylerdir. Bunlar akıl ve deney ile bilinirler ve beden in sağlığı ile ilgilidirler. Ancak bize ilham ile bildirildiğine göre, asıl kalp bu et parçası değildir, onun yanında başka bir kalp daha vardır ki onunla Allah tanınır ve ruhun hakikatidir. Bu kalbin de sıhhat ve selamet içinde olması söz konusudur. İnsanlar içinde “ancak selim bir kalp ile Allah'ın huzuruna gelen” necat (kurtuluş) bulur. Bu kalbin hastalıkları vardır ki insanın uhrevi ve ebedi helâkına sebep olur. “Kalplerde hastalık vardır”, Allah'ı bilmemek kalbin öldürücü zehiridir. Nefsinin arzularına uyarak Allah'a asi olmak onu hasta eden sebeptir. Allah'ı tanımak diriltici panzehirdir. Nefsi arzularına muhalefet ederek tâatte bulunmak şifa veren ilaçtır. Kalbin hastalığını gidermek, onu sıhhate kavuşturmak ancak bu ilaçlarla olur. Bu özellik akıllı kimselerin yalnız akıl sermayeleri ile idrak edilmez. Peygamberler tarafından miktarları belli edilen ibadet ilaçlarının tesirlerini de akıllı kimselerin akıl sermayeleri ile idrak etmeleri imkansızdır.

4) Tasawuftaki keşif ve ilham yoluyla elde edilen bilgilerin, peygamberlerin mucizelerinden ve velilerin kerametlerinden ortaya çıkan bilgilerin, hiçbir şekilde akıl yoluyla elde edilmeleri mümkün değildir.

Yayınlama Tarihi : 19.02.2019

Mutezile İtikadı ve Eleştiriler

İslam'da naslarla belirlenen itikadî esasları, akıl ile anlama ve yorumlama yöntemi ile ortaya çıkan kelam ilminin ilk mensupları ve kurucuları mutezile alimleridir. Hicri 1. asrın sonlarında inanç esasları üzerinde etkin bir akli tefekkür süreci, Mutezile ve onun selefleri olan Kaderiyye ve Cehmiyye ile başlanmıştır. Bu şekilde İslam düşünce sistemi yayılmıştır. Mutezile fikirlerine cevap vermek amacıyla çalışan ve Selefîyenin devamı olan İslam muhakkikleri (gerçeği açığa çıkaranlar) de Ehl-i Sünnet kelamının oluşmasını sağlamıştır.

Mutezile anlam olarak “ayrılan” demektir. Bu ismin kullanılması aşağıdaki bir rivayete göre olmuştur. Mutezile’liğin kurucusu olduğu kabul edilen Vâsıl bin Atâ, Hasan Basrî (ks) Hazretlerinin bir talebesidir. Bir ders esnasında Atâ, büyük günah işleyenlerin ne kafir ne de mümin olduğunu, bunlar arasında bir yerde bulunduğu şeklinde bir görüş belirtmesi üzerine, Hasan Basrî onu meclisinden çıkarıp “Vâsıl bizden ayrıldı” demesi Mutezile isminin doğuş sebebi olarak gösterilir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i Sünnet itikadı ile mutezile itikadı arasında önemli farklar vardır. Mutezile akımının görüşleri ehl-i sünnet alimleri tarafından ret edilmiş ve mensuplarını da doğru yoldan sapmış (mülhid) olarak değerlendirmiştir. Mutezile akımının mensuplarının oluşturdukları inanç esasları günümüze kadar devam eden bütün batıl akımlara, vehhabilik, yeni selefilik gibi, kaynak teşkil etmiştir. Bu nedenle bugünkü batıl itikatların dalaletini anlayabilmek için, mutezile itikadını öğrenmek ve buna karşı ehl-i sünnet itikadının reddiyelerini ve eleştirilerini bilmek gereklidir. Aşağıda bu husus ele alınmaktadır. Önemli konulardaki Mutezile itikadı ifade edilerek, bunlara karşı Ehl-i Sünnet itikadı ve eleştirisi anlatılmaktadır.

Allah'ın Sıfatları

Mutezile: Allah'ın herhangi bir sıfat ile nitelenmesi kabul edilemez. Çünkü Allah'a Zat'ından ayrı olarak sıfat izafe etmek, Allah'ın birliği (tevhid) ile bağdaşmaz. Allah'ın isimleri onun Zat'ı ile aynıdır.

Ehl-i Sünnet: Allah'ın sıfatlarının her biri Zat'ının ne kendisidir ne de ondan ayrıdır. Allah'ın sıfatları kadim (ezeli) dir ve Zat'ı ile kaimdir. Allah'ın isim ve sıfatlarını iman etmeyen kişinin imanı eksik olur, bu ise küfürdür.

Allah Teâlâ kemal ifade eden sıfatlarla vasıflanmıştır. Eksiklik, acz ve devamsızlık belirten nitelendirmelerden münezzehtir. O'nun sıfatları sonradan vücut bulup sonradan yok olan arazlar cinsinden değildir. Bilakis onlar ezeldir, ebedidir, kadimdir ve Zat'ı ile mevcuttur. Bu sıfatlar hiçbir yönden yaratılmışlarınkine benzemez. Cenab-ı Hakk varlıklarla asla kıyas edilemez.

Akıl

Mutezile: Akıl varlığın hakikatini kavrayan bir cevherdir. Hakikat akıl yoluyla idrak edilebilir. Allah'ın hakikati de akıl ile bilinebilir. İtikadi konular akıl ile tevil edilebilir ve açıklanabilir. Bu bakımdan akıl hüccet (kanıt, delil) dir. Zahiri (görünen) hüküm duyularla, batını (görünmeyen) hükümler ise akıl ile verilir. Bu nedenle insan gözünün gösterdiğini değil, aklın gösterdiğini izlemelidir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Vahiy gelmeden de insanın akıyla Allah'ın varlığı, eşyanın mahiyeti, ondaki güzellik ve çirkinlik bilinebilir. Nas, aklın kendi başına ulaşabildiği konuları açıklamaktadır.

Akıl ilimdir ve ilim kazanma yeteneğidir. Akıl ile insan kendisini diğer varlıklardan, diğer varlıkları da birbirinden ayırabilir.

Ehl-i Sünnet: Eflatun ve Aristo ardından giden İslam filozoflarının başlıca yanlışı, akılla inancı uzlaştırmaya çalışmalarıdır. Bunların bütün uzlaştırma teşebbüsleri başarısızlığa mahkumdur.

Akıl ile Allah'ın hakikati bilinemez. Çünkü Allah'ın hakikati sonsuz, insan akılı ise sınırlıdır. Sınırlının sonsuzu idrak etmesi imkânsızdır. Akıl dinin bildirdiği emir ve yasakları anlamak için bir vasıta. İmanın güzelliğine ve onun gerekliliğine, küfrün çirkinliğine şeriat hükmeder; önceden akıl ile bilinmesi gerekli değildir.

Bilgi

Mutezile: Akıl kesin bir bilgi kaynağıdır. Akla kayıtsız şartsız güvenilebilir. Vahyin bulunmadığı zaman hakikate ulaşma noktasında akıl sorumludur.

İlahî (vahyî) bir bilgi olan din ile beşerî (aklî) bir bilgi olan felsefe aynı konu ve gayeye yöneliktir. Felsefe ve din, her ikisi de hakikati temsil eder. Yani ikisi de kişiyi aynı hakikate götürür. Alim, dini söz ile felsefi sözü cem eden kişidir.

Bilgi bir inançtır. Bilmek, bilineni (malumu) olduğu gibi bilmektir. Bilmek, Allah'ın bir sıfatı değildir. Dolayısıyla bilgi tasnifinde Allah'ın bilgisine yer verilmez. Sadece insan bilgisine yer verilir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i Sünnet: Ehl-i sünnet alimleri Allah bilgisine bilgi tasnifinde yer verir. Bilgi tasnifine Allah'ın bilgisi ile başlar. Bilgi kadim (ezeli) ve hadis (sonradan oluşan) diye ikiye ayrılır. Allah'ın bilgisi kadimdir, yani bir başlangıcı yoktur. Buna mutlak bilgi denilir. Allah bilgisinin hiçbir sınırı yoktur, hiçbir kayıt ve şarta bağlı değildir, gizli ve açık her şeyi kesin ve değişmez biçimde kavrayandır. İnsan bilgisi ise bir takım kayıt ve şartlara bağlı olduğundan mutlak olmayıp izafi (göreceli) dir.

“ Allah bilir, siz bilmezsiniz.” (Nahl, 16/74)

Yaratıklar bir yönden bilgi ile diğer yönden bilgisizlik (cehl) ile nitelendirilmiştir. Allah ise hiçbir yönden noksan olmayan bir sıfatla nitelenir. O'nda asla cehl bulunmaz. Allah'ın bilgisi gizli ve açık, olmuş ve olacak her şeyi ihtiva etmektedir. Bu nedenle Allah hem Lâtif hem de Habîr'dir. Lâtif eşyanın gizliliklerini, Habîr ise dış yönünü bilen demektir.

Felsefe ile din arasında hiçbir ilgi yoktur. Çünkü felsefe tamamen akla dayanırken din vahye dayanır. Vahiy ve Akıl birbirinden farklı şeylerdir. Felsefe mutlak hakikati temsil etmez. Filozofların fikir sistemleri daima eksikliklere sahiptir. Bu nedenle, her filozof kendisinden önceki filozofların eksik taraflarını gidermek için yeni akıl sistemleri oluşturmuştur. Fakat eksikliklerden kurtulamamışlardır. Bu tabii bir sonuçtur, çünkü akıl sınırlı bir varlıktır. Hiçbir zaman mutlak gerçeği idrak edemez. Mutlak gerçeği ifade edebilen ancak vahiy bilgisi olan dindir.

İman

Mutezile: İman bilgi ile nitelendirilir. İmanın tanımında bilgiye yer verilir. Bilgi bir şeye olduğu gibi inanmaktır. Büyük günah işleyen bir müminin imanı gider. Fakat inkâr etmedikçe küfre de girmiş olmaz. Bunlar iman ile küfür ortasında bir yerdedir. Bunlara “fasık” denilir. Bir kişi mümin olsa da tövbe etmezse, günahlarından dolayı ceza görür. Bir kişinin mümin (inanan) sayılabilmesi için kalben inanması, inancını dili ile ikrar etmesi ve amel ile de yaşaması gerekmektedir. Amel imandan bir cüzdür. Dolayısıyla amelde eksik olan imansız sayılmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i Sünnet: Mutezile'nin bilgiyi bir inanç olarak kabul etmelerine itiraz edilmiştir. Çünkü bilginin inanç olarak düşünülmesi hadis bilgiye uygun düşmez. Allah bilgisi için de uygun değildir. Çünkü bilgi inanç olsaydı, bilen (âlim) inanan (mutekid) olurdu. Oysa Allah bilendir, fakat inanan değildir. O halde bilgi inanç türü olamaz.

Mutezilenin bilgiyi “bilineni (malum) olduğu gibi bilmek” şeklinde tanımlaması ret edilmiştir. Çünkü şayet bilgi marifet olsaydı, bilen (âlim) ârif olurdu. Halbuki Allah “âlim” ile nitelendirildi halde “ârif” ile nitelendirilmez. Çünkü marifet mutlak bilgi için değil, hadis bilgi için kullanılır.

Amel imandan bir cüz değildir. Dolayısıyla büyük günah işleyen kimse günahı helal saymadıkça dinden ve imandan çıkmaz. Büyük günahları işlemek imansızlıktan gelmiyor, hissin, hevesin ve vehmin (batıl düşünce) galip olmasıyla akıl ve kalbin yenilmesinden ileri geliyor. Eğer insanın hissiyatı galip gelirse aklın muhakemesini dinlemez. Heves ve vehme hükmeder, az bir hazır lezzeti, ilerideki çok büyük mükafata tercih eder. Eğer nefis de yardım ederse, iman mahalli olan kalp ve akıl susarlar ve böylece yenilirler.

Kendisinden daha büyük günah bulunmayan husus küfürdür. Diğer günahlar ise izafidirler. Küfürün dışında kalan bu günahlardan hiçbiri failini (yapanı) imandan çıkarmaz ve küfre de sokmaz. İşlediği günahı hafife almamak ve helal görmemek şartıyla, bir insan şirk dışında büyük günah işlemekle imandan çıkmadığından, öldüğünde üzerine cenaze namazı kılınacağını ve tövbe etmeden ölse de Allah'ın dilerse onu af edebileceğine icmaen ittifak vardır. Hakk, şirkten başka küçük ve büyük günahları kulun tövbe etmesi halinde affedeceğini vaat etmiştir:

“Selam olsun size! Rabbiniz rahmeti kendi üzerine yazdı. Sizden her kim bilmeyerek bir kötülük işleyip de sonra arkasından tövbe eder, kendini düzeltirse, muhakkak ki O bağışlayan ve esirgeyendir.” (Enam, 6/54)

İyilik ve Kötülük

Mutezile: Eşya kendi zatında ahiret ve hakikat itibarıyla ya iyidir, ona binaen emredilmiştir. Ya da kötüdür, ona binaen yasaklanmıştır. Yani iyilik ve kötülük eşyanın zatında vardır. Allah'ın emretmesi veya yasaklaması ona bağlıdır.

Din tarafından bildirilmeden önce akıl, Allah'a imanın güzel olduğunu bilerek vacip olmasına, küfrün de kötü olduğuna hükmeder. Hatta akıl yalnız başına bir şeyin iyi olduğunu bilir ve onu yapar. Kötü olan şeyi de bilir ve onu yapmaz. Ancak iyi bir şeyi yapmaktan dolayı ahirette mükafatlandırılacağını, kötü bir iş yapmaktan dolayı da cezalandırılacağını bilmez. Bu ancak şeriat ile bilinir.

Ehl-i Sünnet: Cenab-ı Hakk, bir şeyin yapılmasını emrederse o şey güzeldir. Yasaklarsa o şey çirkindir. Yani güzellik Allah'ın emri ile, çirkinlik te Allah'ın yasaklanması ile ortaya çıkar.

Kader

Mutezile: Kaderi inkar eder. Küfür, şer, zulüm vesair isyanları Hakk takdir buyurmamış ve yaratmamıştır. Kul fiilinin yaratıcısıdır. Bunun gerekçesi, Allah'ı kötülüklerden takdis ve tenzih etmek içindir. Bunun için şerrin icadı ve yaratılışı Allah'a verilemez. Kul için hayırlı olanı yaratmak Allah'a vaciptir.

İnsan hürdür, kendi fiillerini kendi yaratır. Eğer insan kendi davranışlarını kendi yaratmasaydı, davranışlarından sorumlu olmazdı. Bu durumda da insanların davranışlarından dolayı cezalandırılması adil olmazdı. Oysa Allah adildir.

Ehl-i Sünnet: Cenab-ı Hakk, Levh-i Mahfuz' da hiçbir şeyi noksan bırakmamış, her şeyi şekli, büyüklüğü, zaman ve mekanı, rızkı ve eceli, bütün esas ve teferruatı tespit ve tayin etmiştir. Yani insanın başına gelen her türlü olay ve felaketler Allah'ın ezeli ilminde yazılmış birer takdiridirler. Her şey daha yasaklanmadan önce, ezelde Allah Teâlâ'nın ileride mukadder (takdir edilmiş) olan bir kaderi ve bilinen bir özelliği vardır. Onu yasaklaması da o kadere göredir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Biz kitapta (Levh-i Mahfuz) hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” (Enam, 6/38)

“Halbuki sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.” (Saffat, 37/96)

“Haberiniz olsun ki biz her şeyi bir kadere göre yarattık.” (Kamer, 54/49)

“Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır.” (Hadid, 57/22)

Bu nedenle kaza ve kaderi inkar eden dalalet içindedir.

“Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde kalmış sağır ve dilsizdirler. Allah dilediği kimseyi şaşırtır, dilediği kimseyi de doğru yola koyar.” (Enam, 6/39)

Kul için hayırlı olanı yaratmak Allah'a vacip değildir. Çünkü bu Allah'ın iradesini olumsuzlaştırmaktır, yani kaderi inkar etmektir.

Küll-i İrade ve Cüz-i İrade

Mutezile: İnsanlar cüz-i iradeleriyle ihtiyari fiilleri yaratabilecek bir kudrete sahiptirler. İşledikleri fiillerin sorumluluğu kendilerine aittir. İnsanlar ihtiyari fiillerinde kader ve kazaya tabi değildirler.

Ehl-i Sünnet: İnsanların fiilleri cüz-i irade ile küll-i irade arasında bir keyfiyettir. Yani kulun kendi iradesi ile Allah'ın iradesi arasındadır. Dolayısıyla cüz-i iradesinin dışında meydana gelebilecek hadiselerle tesir edememektedir. Yani fiillerinde kaza ve kadere tabidirler.

Allah'ın Görülmesi (Ru'yet)

Mutezile: Allah göz ile görülmez. Allah'ın kalp ile de görülmesi ve bilinmesi de kesin değildir.

Ehl-i Sünnet: Allah ahirette göz ile görülecektir. Fakat bu görme idraksiz, değişmez, keyfiyetsiz bir görme, yani mahiyeti bizce bilinmeyen bir görme olacaktır. Ancak bu husus dünyada ispatlanamaz ve bu bir iman konusudur. “*Cennette Rabbimiz ayın 14. günü gibi görünür.*” (Hadis)

Emir bi'l-Marûf, Nehyi ani'l-Münker

Mutezile: İyiliği emredip, kötülükten sakındırmak farz-ı ayındır Yani herkes yapmak zorundadır.

Ehl-i Sünnet: İyiliği emredip kötülükten sakındırma farz-ı kifayedir. Yani bir yerde bazı kişiler tarafından yapılırsa, bu yerdeki diğerleri üzerinden bu görev düşer.

Kuran'ın mahluk oluşu iddiası ve Mihne olayları

Mutezile: Allah'tan başka her şey mahluktur, yani sonradan yaratılmıştır. Kuran da Allah'tan başka bir şey olduğundan mahluk (yaratılmış) olması gerekir. Kuran harf ve kelimelerden oluşmuştur. Bunlar olmadan Kuran olmaz. Hem okunurken hem de yazılırken yaratılmış olan harfler ve kelimeler kullanılır. Bu Kuran'ın mahluk olduğunu gösterir.

Eğer Kuran mahluk olmasaydı, kadim olması gerekirdi. Çünkü yaratılmış olmayan bir şey ezelidir. O zaman ezeli olan varlıklar birden fazla olmaktadır. Bu da Hristiyanlıktaki Hz. İsa (as) ın durumuna benzer.

Ehl-i Sünnet: Kuran'ın iki yönü vardır, manası ve lâfzı. Kuran mana bakımından Allah'ın ezeli ilmüne taallük etmektedir. Yani Kuran'ın manası Allah'ın ilmüne dahildir. Allah'ın ilmi kadim olduğundan Kuran da mana bakımından kadim olup mahluk değildir. Kuran lâfzı bakımından Cebrail (as) vasıtasıyla Peygamberimize (sav) okunmuştur. O da Kuran'ı ashabına okumuştur. Bu şekilde okunarak bugüne kadar gelmiştir. Bu yönüyle Kuran mahluktur, ancak lâfzından (okunmasından) ortaya çıkan anlamlar mahluk değil ezeli bir ilimdir. Bu nedenle Kuran bir mucize olup, bugüne kadar tek ayeti bile taklit edilememiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Tasavvuf açısından bakılırsa, Kuran okunduğu zaman ağızdan çıkan harfler ve kelimeler, anlamları ve hakikatleri ezeli bir ilme ait olan varlıklar oluşturlar. Bu oluşan varlıklar haliyle mahluktur ve söylendiği anda yaratılmışlardır. Fakat bu varlıklar göz ve duyularla anlaşılmazlar, ancak keşif yoluyla görülürler.

Çeşitli hadislerle bildirildiği üzere İslam'da, Kuran üzerinde münakaşa etmek yasaklanmıştır. Çünkü bu konuda münakaşa etmek küfürdür. İnsanlar bu konuda tartışır, herkes kendisinin haklı olduğunu iddia ederek çekişme başlar, ihtilafa düşülür ve kavga çıkar. Bu konu vasıtasıyla Hristiyanlar Müslümanların imanlarına şüphe sokmak için gayret göstermişler ve Hz. İsa'nın kadim olduğunu ispata çalışmışlardır.

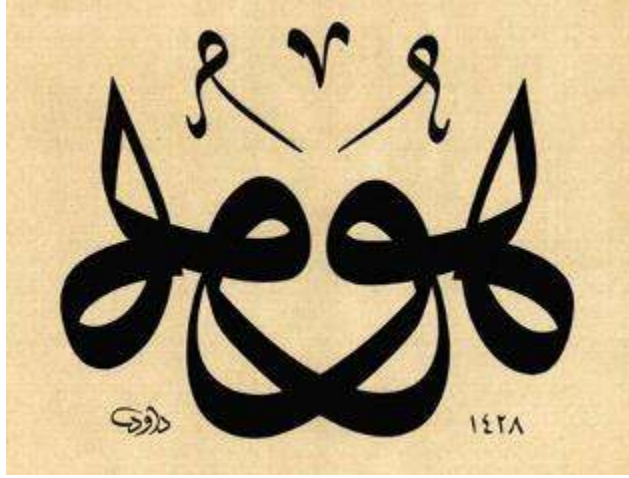
Mutezile alimlerinin çabalarıyla Kuran'ın mahluk olduğu görüşü Abbasi halifesi Me'mun tarafından hicri 212 yılında hak mezhep olarak ilan edilmiştir. Halife, bu görüşe uymayan ehl-i sünnet alimlerini zorla kabul ettirmeye uğraşmış ve onları zindanlara atarak çeşitli işkence ve eziyetde bulunmuştur. İşkenceye maruz kalanların arasında Ahmet bin Hanbel (ks) de vardır. İbni Hanbel bütün işkence ve eziyetlere katlanmış, fakat ehl-i sünnet inancını, yani Kuran'ın mahluk olmadığı görüşünü terk etmemiştir. İbni Hanbel halife Mütevekkil'e yazdığı bir mektupta, yaratma ile emir arasında bir fark bulunduğunu, Kuran'ın Allah'ın emrinden, kelimeden ve ilminden olduğunu, yaratmasından olmadığını ifade etmiştir.

Ehl-i sünnet alimlerinin bu konu dolayısıyla uğradıkları işkence ve eziyetlere tarihte "mihne" olayı denir. Mihne kelimesinin sözlük anlamı "sorguya çekip, eziyet etmek"tir. Mihne olayı, halife Me'mun ile hicri 212'de başlamış ve İslam ülkelerine yayılmıştır. Bu işkencenin sona ermesi hicri 234 yılında, bu tartışmaların yasaklanması ile olmuştur. Ancak mihne devrinin tam anlamıyla son bulması ve izlerinin silinmesi, bu olayın baş mimarı olan başkadi İbn Ebu Duâd'ın görevinden azledilmesi ve mihne mağdurlarının serbest bırakılmasıyla hicri 237 yılında gerçekleşmiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Mihne siyasetinin ortaya çıkışında, mutezile kelamcılarının Abbasi halifesini etkilemelerinin rol oynadığı genellikle kabul edilir. Bu işkence siyasetiyle mutezile olmayan fakihlerin ve ehl-i hadisin inanç ve düşünceleri üzerinde baskı ve şiddet uygulanmıştır. Ehl-i sünnet itikadında olan insanlar tarihte zaman zaman bu türlü eziyetlere maruz bırakılmışlardır. Bugün de böyle eziyetlere yer yer rastlanmaktadır. Bunlar genellikle İslam dışı güçlerin etkisiyle, İslam içi işbirlikçilerin gayretleriyle olmaktadır. Yani mutezilenin batıl inançlarının ve yöntemlerinin etkileri günümüzde hala devam etmektedir.

Yayınlama Tarihi : 26.02.2019

Mutezile İtikadının Bugünkü Yansımaları

Mutezile itikadı hicri 1. asrın sonlarında ortaya çıkmıştır. Bu itikada karşı İslam alimleri birçok reddiye telif etmişlerdir. Bu şekilde İslam düşüncesi yayılmış ve genişlemiştir. Kuran ve Sünnet'e dayanan Ehl-i Sünnet itikadı da bu süreçte ortaya çıkmış ve kelimada Matürîdî ve Eş'arî, fıkhıta Hanefî, Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheplerine dayanan bir itikat sistemi oluşmuştur.

Zamanla itikadi sistemler arasında büyük mücadeleler olmuş ve birçok yeni itikat sistemleri ortaya çıkmıştır. Bu konuda aşağıdaki hadis Müslümanlara yol gösterici olmak zorundadır:

Avf ibn-i Malik (ra)' dan rivayet edilen bir hadiste Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: *"Muhammed'in canı (kudret) elinde bulunan (Allah Teâlâ) a yemin ederim ki elbette benim ümmetim 73 fırkaya ayrılacaktır. Bir fırka cennette, 72 fırka ateştedir."* Bunun üzerine Ya Resulallah! Cennette olan fırka kimlerdir? diye sorulduğunda, Resulullah (sav) *"(Ehl-i Sünnet Ve'l) Cemaat'dır."* diye cevap verdi.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Buna göre Müslümanlar 73 yoldan hangisinin insanı kurtaracağını düşünmelidir. Bu yolun ehl-i sünnet itikadı olduğu hadisten anlaşılmaktadır. Çünkü ehl-i sünnet vel cemaat itikadı Kuran ve Sünnet'i esas almaktadır. Bugün İslam'da en yaygın ve kabul gören itikat anlayışı ehl-i sünnet vel cemaat itikadıdır.

72 tane olan yanlış itikadların bazıları günümüze kadar gelmiştir. Bu itikadlara tabi olanlar, batıl itikadlarını yaymak için uğraşmaktadırlar. Örneğin mutezile itikadını kendilerine esas alan Şia, Vehhabilik, Yeni Selefilik gibi batıl itikatlar insanları İslam'dan uzaklaştırmakta, hatta onların ateist, deist olmalarına neden olmaktadır.

Mutezile itikadı bazı İslam filozoflarının da yanlış yola sapmalarına neden olmuştur. Eski Yunan felsefesinin de etkisi ile Fârâbî, İbni Sînâ, Kindî, İbn Rüşd gibi filozofların itikadi konularda ehl-i sünnete aykırı düşen iddialarda bulunmuşlardır. Bu batıl düşüncelere ehl-i sünnet alimlerinin gerekli reddiyeleri yapmalarına rağmen, insanlar bu batıl düşüncelerin etkisinde kalmışlar ve bugün de kalmaya devam etmektedirler. Müslümanların görevi bu batıl düşüncelerle mücadele etmektir.

● Mutezile itikadının en önemli sapıklığının biri kader ve kaza'yı inkar etmesidir. Onlara göre insan kendi fiillerini kendi yaratır. Allah Teâlâ'nın bu konuda herhangi bir müdahalesi yoktur. Bu anlayış günümüzde de devam etmektedir. Bu düşünceye maalesef Müslümanlar da katılmaktadır. Bazı ilahiyatçılar şöyle diyorlar:

- › Herkesin kaderi kendi elindedir,
- › Allah teferruatı bilmez,
- › Allah insanların kiminle evleneceğini nereden bilsin.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bu düşünceler ehl-i sünnet itikadına tamamen aykırıdır. Çünkü aşağıda belirttiğimiz ayet ve hadislerden, Allah Teâlâ'nın kader ve kazasına iman etmenin farz olduğu açık olarak görülmektedir. Allah Teâlâ olacak her şeyi ezelde bir kitapta (Levh-i Mahfuz) yazmış ve uygulamaya koymuştur. Buna Allah'ın kader ve kazası denir. Bunun aksini düşünmek insanı küfre götürür ki bu, insanın hem dünyada hem de ahirette mahvolması demektir.

“ Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, Biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır.” (Hadid, 57/22)

“ Haberiniz olsun ki biz her şeyi bir kadere göre yarattık.” (Kamer, 54/49)

“Allah'ın emri muhakkak yerini bulan bir kaderdir.” (Ahzab, 33/38)

“Allah Teâlâ, ilk önce Kalem'i yaratıp, “Kaderi, olanı ve sonsuza kadar olacak olanı yaz” buyurdu.” (Hadis)

“Kadere, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmayan mümin değildir.” (Hadis)

● Mutezile itikadının önemli bir sapıklığı da aklın her şeyi anlamaya, bilmeye yeterli olduğunu iddia etmesidir. Onlara göre akıl vahiy ile aynıdır. Akıl ile her şeyin hakikati bilinebilir. Bu düşünceler Endülüs Emevi devleti vasıtasıyla Avrupa'ya da geçmiştir. Eski Yunan kültürü ile birleşerek akılcılık düşüncesi Avrupa'da 18. yüzyılda ortaya çıkan aydınlanma felsefesi ile ortalığı kaplamıştır. Müspet bilimin gelişmesi, pozitivism, rasyonalizm gibi felsefelerin yaygınlaşması ile insanlar akli ilah edinmişler ve akıl ile her türlü hakikate ulaşabileceklerini zannetmişlerdir. Bugün insanlar batının maddi zenginliğini bu akılcı akımın sonucu olduğunu düşünmekte ve dinin bunu engellediğini iddia etmektedirler. Bu düşünceler bütün İslam ülkelerini de kapsamıştır. Bu düşünceler insanların İslam dinini terk etmelerine ve dinsiz, ateist olmalarına neden olmuştur. Bütün bunlar mutezile itikadının günümüzdeki yansımalarıdır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bu düşüncelerin yanlış olduğunu birçok makalemizde dile getirdik ([Tasavuf ve Akılcılık](#), [Tasavuf ve Pozitivizm](#), [Tasavuf ve Felsefe](#)). İnsanlar özellikle müspet bilimlerin gelişmelerine aldanıp akla tapmaktadır. Oysa müspet bilimlerle elde edilen bilgiler mutlak ve kesin gerçeği yansıtmazlar. Bu bilgiler kısmen doğrudur ve bugün insanların işine yaramaktadır. Teknolojik gelişmeler bu bilgilere dayanmaktadır. İslam dini, müspet bilime ve teknolojiye karşı değildir. İslam dini müspet bilim ve akılla mutlak ve kesin olan gerçeğe ulaşılabilen inancına karşıdır. Gerçekten de müspet bilimlerle mutlak hakikate varılmış değildir. Çünkü en gelişmiş olan teorilerin bile açmazları, çelişkileri ve sorunları vardır. Yalnız akıl ve duyular kullanılarak elde edilen sonuçlar yaklaşık şeylerdir ve hiçbir zaman mutlak gerçeği ifade etmezler. Hele hele Allah'ın varlığını inkar etmek için delil değillerdir.

Herkes hemfikirdir ki evrende ve insanın vücudu içinde işleyen mükemmel bir sistem vardır. Öyle ki bu sistemde bir anlık bir gecikme veya duraklama bu sistemin kaosa dönüşmesine sebep olur. Bu gerçeği her akıl sahibi insan kabul eder. Mükemmel çalışan bu sistem, bugünün diliyle bir yazılım programına göre çalışmaktadır. Her yazılım programının bir yazanı vardır. O zaman şu soruyu sormak gerekir: Evrende ve insan vücudundaki bu yazılım programını kim yazmıştır? Bu sorunun cevabı: "Her şeye gücü yeten ve her şeyi takdir eden Allah Teâlâ'dır." Allah'a inanmayan bazı insanlar bunu yazanın tabiat olduğunu, bazıları da bütün bunların tesadüfen olduğunu ileri sürmektedirler. Tabiatı ilah edinenlere şu soruları soralım: Tabiat size ilah olduğunu bildiren herhangi bir mesaj gönderdi mi? Tabiatın bir şey istediğiniz zaman size cevap verebilmekte midir? Bu soruların cevabı aşikar olarak "Hayır" dır. Bu durumda kendisini bildirmeyen, kendini gizleyen bir ilah nasıl düşünülebilir, bu akla sığar mı? Her şeyin tesadüfen olduğunu düşünenlerin de olasılık hesabından haberleri yok. En ufak organizma olan hücrenin oluşumunda bütün parçacıkların kendiliğinden bir araya gelme olasılığının hemen hemen sıfır olduğu herkes tarafından bilinmektedir. O zaman akıllarına tapan bu insanlar bunları niçin düşünmezler ve ateist olurlar.

İbret verici iki örnek

1)Ateist olduğunu ifade eden bir akademisyen, Kuran'ın yanlış olduğunu medyada herkese ilan ediyor. Buna gerekçe olarak da Kuran'daki dağlar ile ilgili bir ayeti delil olarak gösteriyor. Söz konusu ayet Enbiya suresindeki 31. ayettir. Bu ayet mealen şunu ifade ediyor: “*Yeryüzünde insanlar sarsılmasın diye sabit dağları yarattık, rahat gidebilsinler diye dağların aralarında geniş yollar var ettik.*” Bu ateist bu ayeti yanlış yorumlayarak, dağların var edilmesinin zelzeleyi engellediği iddia edildiğini ortaya atarak, aklı sıra Kuran'ın yanlış bilgi verdiğini söylüyor. İddiasını da zelzele ile yıkılan dağların resimlerini göstermek suretiyle ispat etmeye çalışıyor. Oysa yanlış bilgi veren bu ateistin kendisidir. Ya bunu bilerek yapıyor, böylece insanların kaldırılabileceğini zannediyor ya da cahilliğinden böyle şeyler iddia ediyor. Her iki durum da bu ateist için acınacak bir husustur. Söz konusu ayette dağların zelzeleyi engelleyeceğini dair bir ifade yoktur. Ayet dağların, dünya üzerinde insanların yürürken yalpalanmalarını (sallanmalarını) engellediğini ifade ediyor. Bu ayette kullanılan fiil “temîde” dir. Bu fiilin anlamı yürürken yalpalama demektir ve zelzele anlamına gelmez. Ayetin bu ifadesi fiziksel olarak kolayca anlaşılabilir. Fizik lisans eğitimi alan bir öğrenci bile bunu kolaylıkla anlayabilir. Çünkü dağların mevcudiyeti dünyanın atalet momentini artırır. Dolayısıyla dünyanın kendi eksenini etrafındaki dönme hızı azalır. Eğer dağlar olmasaydı ve dünya dümdüz olsaydı, dünyanın atalet momenti daha küçük olurdu ve dolayısıyla kendi eksenini etrafındaki dönme hızı artardı. Daha hızlı dönen bir dünya üzerinde düzgün yürümek zorlaşırdı ve insan yürürken yalpalardı. Bu ayet Kuran-ı Kerim'in nasıl mucizevi bir kitap olduğunun bir delilidir.

Bu olayda ateist olan akademisyen iki yanlış yapıyor:

ˆ Bir şeyi iyice incelemeden, kulaktan dolma bilgilerle yorum yapmak insanı yanlışla götürür ve bu davranış bilimsel değildir.

ˆ Milyonlarca insanın inandığı ve kutsal saydığı değerlere ulu orta saldırmak, bu değerlere aşağılayıcı ifadeler kullanmak güzel bir davranış değildir. Bir gün yanlış ortaya çıkar ve dünyaya rezil olur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

2) Ateist olan bu akademisyen medyadaki bir konuşmasında inanan insanların kutsal değerlerine hakaret ediyor ve diyor ki, Müslümanların inandığı Allah ve Peygamber diye bir şey yoktur, bunların mevcut olmadığı matematiksel olarak ispat edilmiştir. Fakat nedense bu matematiksel ispatları kamuya açıklamıyor. Biz böyle bir ispatın mevcut olmadığına inanıyoruz. Çünkü olsaydı çoktan yayınlanırdı. Fakat bu ateist neden böyle bir iddiada bulunuyor. Bu ateist kendi inancını haklı çıkarmak için, insanların bir kısmının taptığı matematik bilimini kendi bozuk amacına alet etmek istiyor. Bilimi ilah edinen insanlar matematiğin kesin doğru olduğuna inanırlar. Dolayısıyla iddiasına matematiği şahit göstererek insanları kandırmanın daha kolay olacağını düşünüyor. Bu akademisyen araya matematiği sokarsa insanların kendi iddiasını kabul edeceklerini zannediyor.

Bu olayda ateist olan bu akademisyen aşağıdaki yanlışları yapıyor:

ˆ Bir bilim adamı bir şeyin ispat edildiğini iddia ederse o ispat ile ilgili kaynak göstermek zorundadır veya kendisi bu ispatı kamuya yayınlamak zorundadır. Bilimsel ahlak bunu gerektirir. Eğer bu yapılmazsa bu bilim adamının dürüst olmadığı ve insanları aldatmaya çalıştığına hükmedilir.

ˆ Bu ateist matematiğin kesin doğru olduğunu zannediyor ki iddiasını matematiğe dayandırmak istiyor. Oysa matematiğin kesin doğru olmadığını matematik lisans eğitimi gören herkes bilir. Çünkü matematik bilimi 7-8 tane aksiyoma dayanır. Bu aksiyomlar doğru olarak kabul edilirler. Fakat bu aksiyomların doğru olduklarının ispat edilemeyeceği bizzat matematikçiler tarafından ispat edilmiştir. Dolayısıyla bu ateistin iddiasını matematiğe dayandırması iddiasının kesin doğru olduğunun ispatı değildir. Kendisinin bilim adamı olduğunu ifade eden bu ateist akademisyenin matematik ile ilgili bu gerçekleri bilmemesi çok düşündürücüdür. Demek ki bu kişinin matematiğin ne olduğundan haberi yoktur.

Aklına tapanlar ve İslam dinini terk edenler hiçbir zaman İslam dinine zarar veremezler. Onlar ancak kendilerine zarar verirler. Çünkü bu insanlar dünya ve ahirette hüsranda olacaklardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“İnsanlardan bazıları Allah hakkında bir bilgisi olmadığı halde tartışır da her azılı şeytanın peşine düşer. O şeytan ki, hakkında şöyle hüküm verilmiştir: Şüphesiz kim onu dost edinirse, o muhakkak onu saptırır ve doğruca cehennem azabına götürür.” (Hac,22/3,4)

“İnkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. İman edip salih amel işleyenler için de bir bağışlanma ve büyük bir mükafat vardır.” (Fatır, 35/7)

Yayınlanma Tarihi : 05.03.2019

Bir Ateistin Anatomisi

Her insan İslam fitratı (yaratılışı) üzerinde doğar, fakat sonradan çevresi onu değiştirir. Aile, çevre ve eğitim insana bazı inanış ve ahlak bilgilerini öğretir. Kişi bu bilgileri belli bir olgunluktan sonra kendi kendine değerlendirir. Bunları ya doğru kabul eder veya etmez. Bu şekilde kendi inanç ve düşünceleri oluşur. Burada kişinin aklını kullanması devreye girer. Kendi aklıyla çevresini ve kendisine öğretilenleri sorgular. Bu sorgulama sonunda kendisinin inandığı ve kabul ettiği bazı sonuçlara varır. Bu sonuçlar kendisinin yaşam ilkeleri olur. Bu ilkelere ve kendi mantığına uygun olan düşünceleri her zaman doğru kabul eder, kendi mantığına uygun olmayan düşünceleri yanlış kabul eder. Bu şekilde kendisinin doğru bilgiye erişmiş olduğunu ve bu konularda haklı olduğuna hükmeder. Burada şu soruların sorulması gerekir:

- › Kişinin belirlediği bu ilkeler ne kadar doğrudur?
- › Kişinin doğruluk anlayışının ölçüleri nelerdir?

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

İşte bu noktada çeşit çeşit inanç, ahlak ve felsefe anlayışları ortaya çıkmıştır. Bu anlayışlardan biri de ateizmdir. Ateizm Tanrıya, ruhsal varlıklara olan metafizik inançları ve dinleri reddeden ve doğruluğuna inanılan gerçeklerin inanç yoluyla açıklanmasını kabul etmeyen bir inanç ve düşünce akımıdır. Ateistlerin kabul ettikleri bilgiler akılcı filozofların ortaya attıkları düşüncelerdir. Bütün gerçeklere akıl ile, düşünme yoluyla varabileceklerini kabul ederler. Ancak her şey akıl ile izah edilebilir mi? Örneğin hayatı, ölümü, merhameti, üzüntüyü akıl ile ne dereceye kadar algılayabiliriz. Ateistler her şeyin maddesel bir düzen içinde işlediğini kabul edip bütün olayları maddesel nedenlerle nasıl ortaya çıktığını anlamaya çalışırlar. Hayatın nedenini nefes alıp vermek, vücudun ihtiyacı olan gıdayı vermek gibi nedenlere bağlarlar. Ama canlılığın ne olduğunu akılla izah edemezler. Çünkü canlı olmanın bazı sonuçları var, örneğin yaşlanma var, ölmek var. Her ne kadar uygun koşullarda yesen içsen de sonunda yaşlanıyorsun ve ölüyorsun. O zaman şu soruyu soralım: mademki beden ölümle çürüyüp yok olacak, biz neden dünyada varız, bu dünya hayatının amacı nedir? Bu soruya akılla cevap verilemiyor. Bazıları şöyle diyor: hayat ve ölüm tamamen maddeseldir, yani atomlar ve moleküller kendi kendilerine bir araya gelmiş ve bedeni oluşturmuş ve sonradan da bu atom ve moleküller dağılarak ölüm oluyor. Bu soğuk açıklama insanı ürpertiyor. Çünkü bütün yaşamı atom ve moleküllerin birleşimi olarak gören zihniyetin açıklayamadığı birçok soru ortaya çıkıyor.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

İnsan bir de etrafındaki evrene göz atıyor ki burada mükemmel bir sistemin çalıştığını görüyor. İnsan ister istemez, böyle bir sistem boşuna mı yaratılmış diye kendi kendine soruyor. İnsanlar bu sistem içinde bir nokta, değersiz bir maddesel varlık mı, değeri varsa nedir? Ateist kendi aklı ile bunlara cevap arıyor. Bunun için etrafındaki insanlara danışıyor. Yöneldiği insanlar diyorlar ki, sen akıllı ve ilim sahibi bir insansın, birçok araştırmalar yapmışsın, ciltlerle kitap okumuşsun, evinde de binlerce cilt kitabın var, dünyada senin gibi insan az bulunur, sen yollarına uyduğun filozofların sana öğrettiklerine sadık kal, Tanrı, ahiret, cennet, cehennem gibi şeyler bilimsel olarak daha laboratuvarlarda ispat edilmediler, onlara inanman için bir neden yok. İkilemde kalıyorsun, biraz daha düşününce insanların din diye bir şeylere inandığını, dinin bu sorulara cevap verdiğini görüyorsun. Bunları anlamak için kafanı yoruyorsun, fakat nefsin ve şeytan seni dürterek bu düşünceleri terk et, sen zaten hikmet sahibi bir ilim adamısın, dine ihtiyacın yok dediğini duyuyorsun. Ayrıca dine inananların bazı sorumlulukları var, bunlar sana ve nefsine zor geldiği için dinden uzak durmak sana daha kolay geliyor. Nefsinin ve şeytanın senden istediği de zaten buydu.

Rahatın yerinde ve dinde bahsedilen cezalar ve azap sana daha uğramamış. Bunlar sana uzak gözüküyor. Senin için dedenin maymun soyundan gelmiş olması hiç önemli değil veya dedenin bir hamam böceğinden evrimleşerek dünyaya gelmiş olması seni hiç ürkütmüyor. Ölümü de hiç aklına getirmiyorsun, çünkü sağlığın bugün için yerinde. Ama ölümden gene de ürküyorsun. Bu nedenle mezarlıkları ziyaret etmiyorsun.

Böylece bir ömür sürüyorsun ve dünyanın bütün lezzetlerini tadıyorsun. Arada sırada hasta olsan da doktorların ilaçları beni iyileştirir diye avunuyorsun. Ancak zamanla bedeninin ihtiyarladığını ve çürümeye başladığını hissediyorsun. Aklının zamanla hafıza gücünü kaybettiğini ve bildiğin şeylerin bazılarını unutmaya başladığını fark ediyorsun. Sonuçta ölümün yaklaşıyor ama sen hala uykudasın.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Etrafındaki bazı insanların Allah'a inandıklarını ve ibadet ettiklerini görüyorsun. Ancak bunları bilim dışı görüp ilgilenmiyorsun. Bunların safsata ve akıl dışı olduğunu zannediyorsun. Bu inanan insanların mutlu olmak için ibadet ettiklerini zannediyorsun. Sen ise zaten mutlusun. Onun için ibadete ihtiyacın olmadığını düşünüyorsun. Ama bir deprem olunca yüzün ölüm korkusundan sararıyor ve gözlerin korkudan dışarı fırlıyor. Bir süre korkudan konuşamıyorsun. Seni ölümlle burun buruna getiren her olayı tabiatın yaptığını veya kendiliğinden olduğunu düşünüp de rahatlayamıyorsun, aksine yaşamak için şaşkınlıkla ve korkuyla debeleniyorsun.

İnsanların sordukları sorulara tam cevap veremeyeceğini anlayınca, bunlar hurafedir, akıl dışıdır diye kaçamak cevaplar veriyorsun. İspat edemeyeceğin şeyleri teslim etmeyip etrafında dolanıp, kendini ve insanları kandırmaya çalışıyorsun. Ruh yoktur diyorsun ama bir şeye sıkılıp üzüldüğünde, canım sıkıldı diyorsun. Oysa senin şöyle demen sana daha çok yakışırdı: içimdeki falanca moleküller çalışmıyor yahut ta falanca hormonlar azaldı. Hemen sana gerekli moleküllerin ve hormonun takviyesi yapılırdı ve sen de neşeni tekrar bulurdun.

Diyorsun ki her canlının hayatını devam ettirmesi için bir savunma sistemi vardır. Eskiden insanların kendilerini doğaya karşı savunamadıkları için dine sığındıklarını iddia ediyorsun. Kendini bugün, elindeki teknolojik imkanlarla doğaya karşı güçlü ve savunmalı hissediyorsun. Pekiyi, o zaman gelişmiş ülkelerde doğal afetlere neden mani olunamıyor ve yüzlerce insan telef oluyor. Gözle görülemeyen kanser virüsü milyonlarca insanı hasta edip öldürürken buna karşı sahip olunan bilim ve teknoloji neden mani olamıyor. Kanserde uzmanlaşmış birçok tıpçının da kanserden öldüklerini bilmende herhalde bir fayda vardır.

Çocuğu nasıl eğitirsen öyle yetişir, bu nedenle bir çocuğu ateist olarak yetiştirmek olanaklıdır diyorsun. Eğer çocuğun aklını karıştırmazsanız kendisi zorluklara karşı mücadeleyi öğrenir ve onları yener diye düşünüyorsun. O zaman ümitsiz hastalıklarla karşılaştığında ölümü neden güler yüzle karşılamıyorsun. Azrail (as) canını aldığı zaman, yani öldüğün zaman neden yüzün asık ve acı çekmiş gibi duruyor.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Savaşların büyük bir kısmının din adına çıktığını ve bu nedenle dine karşı olduğunu söylüyorsun. Oysa gerçek böyle değil, çünkü savaşların büyük bir kısmı ekonomik ve siyasi güç kazanmak için yapılmıştır. Savaşların Ansiklopedisi (Encyclopedia of Wars) a göre dünyadaki 1763 savaştan sadece 123 tanesinin nedeni dindir. Din savaşlarında ölümlerin sayısının bütün savaşlardaki ölenlerin içindeki oranı %2 dir. Bu gerçekleri bilmek zor mu senin için, ama amacın dini kötülemek ise bahane bulman ve insanları kandırmak sana tabii geliyor.

Bilim konusu olmayan, gözlem ve deneye kapalı hiçbir şeyi kabul etmiyorsun. O zaman evrendeki yıldızlar ve galaksiler ile ilgili teorileri de kabul etmemelisin. Çünkü onların deneyini ve gözlemini yapmak mümkün değil. Yıldızlardan gelen ışınları inceleyerek onlar hakkında karar veriyorsun. Halbuki dünyaya gelen ışının fotonları yola çıkmalı milyonlarca ışık yılı olmuş. Belki o yıldız çoktan yok olmuştur veya gelen fotonlar yolda başka etkilere uğramışlardır. Sen evrendeki olayları milyonlarca ışık yılı geriden ve bir muğlaklık içinde takip ederken, bunlara teoriler oluşturup yaptıklarına da mutlak gerçek gözüyle bakıyorsun. Nasıl bir yanılgı ki, insanın mutlak gerçeği bilmekteki aczini ifade etmek sana çok zor geliyor. Fakat yeni bilgiler ortaya çıktıkça pişman olan, ortaya attıkları teorilerin yanlışlanmasından dolayı özür dileyen müspet bilimcileri görmüyorsun. Bugün iddia edilen teorilerin yarın yanlış olduklarının ortaya çıkması mümkünken, sen kesin bilgi buldum diye övünüyorsun.

Diyorsun ki, Kuran'da çelişkili, tuhaf ve insana yok artık dedirten birçok ayet var. Fakat bu iddiaları ispat ederek tutarlı, çelişkisiz yayınlar yapmıyorsun. Bu yayınları yap da biz de gereken cevapları ve reddiyeleri yayınlayalım. Bir şeye yanlış demek çok kolaydır ama onun yanlış olduğunu ispat etmek çok zordur. Sen zoru bırakıp kolaya kaçırıyorsun. Çünkü biliyorsun ki böyle bir işe girersen sonunda sen mahcup olacaksın. Çünkü senin yanlış ve mesnetsiz ispatlarındaki çelişki ve tutarsızlıkları ortaya çıkaracak İslam alimleri halen hayattadır.

Tabiatı statik, sabit olarak görüyorsun. Sen tabiatın ezeli ve ebedi olarak devam ettiğini ve edeceğini zannettin senelerce. Fakat son yıllarda açıklanan büyük patlama, evrenin genişlemesi gibi görüşler senin bu evren modelini yerle bir etti. Bu yenilgiyi kabul edip hala yanlış inançlarından dönmüyorsun.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ormanda, تنها bir yerde bir kulübeye rastlasan, acaba bunun sahibi kimdir diye soruyorsun da gözün önünde duran mükemmel evrenin sahibi kimdir diye sormuyorsun. Düşünme mantığında bir terslik yok mu senin. Kendine neden özeleştiri uygulamıyorsun. Belki biraz imana gelir de kurtulma ümidini yakalarsın.

Din adına ne varsa hepsini karalamaya çalışıyorsun. Dine karşı çıkmış olmak için, dahi olduklarını inkar edemediğin Osmanlı padişahlarına, zaten Müslüman değillerdi diyerek iftira ediyorsun. Osmanlı padişahları Müslüman insanlardı ve işlerinde daima İslam alimlerine danışlırdı. Böyle başarılı olmuşlardır. Bu gerçekler seni ürküttüğü için, birkaç uydurma ifade ile padişahların İslam inancında olmadıklarını iddia ediyorsun. Korkunun ecele faydası yoktur. Ne kadar debelensen ve dini kötölemeye çalışsan, iftira ve zillet çukuruna daha fazla batıyorsun.

Ölümden sonrasında korkuyorsun. Onu düşünmek bile uykularını kaçırıyor. Bu nedenle, öldükten sonra cesedinin yakılarak küllerinin denize atılmasını vasiyet ediyorsun. Böylece yok olup ahiret azabından kurtulacağını zannediyorsun. Heyhat! nasıl bir aldanma. Allah Teâlâ senin bütün tozlarını bir araya getirip seni tekrar diriltecek ve hesaba çekecektir. Ne yaparsan yap bu hesaptan kurtulamazsın. Bu azaptan kurtulmanın tek yolu vardır, o da nasuh bir tövbe ile Müslüman olmak ve ondan sonra salih ameller işlemektir. Başka hiçbir şey seni ahiretteki azaptan kurtaramaz.

Bu dünya nereden geliyor, nereye gidiyor; insanlar ve diğer varlıklar niye yaratılmış; insanın dünyaya ne zaman geleceğini, kimin annesi ve babası olacağını ve ne zaman nerede öleceğini bilmiyor. Elindeki okuduğun kitaplarda bunların cevabı var mı? Birçok müspet bilimci ve filozof bu sorulara cevap aramışlar, fakat ömürlerinin son günlerinde ortaya attıkları düşüncelerden dolayı pişman olmuşlardır. Ünlü ateist filozof Bertrand Russell, evren için inandığı düşüncelerinin yanlış olması karşısında şaşkınlığını gizleyememiş ve bütün her şey bir gün yok olacaksa, biz bu işlerle boşuna uğraşmışız, diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir. Ünlü fizikçi Stephan Hawking bir kitabında, bugün doğru bildiklerimizin yarın yanlış olması mümkündür, diyerek müspet bilimin mutlak kesin olmadığını ifade ediyor ve sonra şunu talep ediyor: Birisi bana, bizim bu dünyaya niye geldiğimizi izah etsin.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bu sorunun cevabını hiçbir filozof ve müspet bilimci kesin bir şekilde verememiştir. Bu sorunun cevabı ancak, bugün için geçerli tek din olan İslamiyet'te verilmektedir. Bu nedenle herkesin aklını başına toplamaları gerekir. Bu dünya düzeni olan oyun ve eğlenceden uyanıp, gerçekleri görmesi ve yaşamını ona göre düzenlenmesi gerekir. Aksi halde ömrünü boşuna harcamış ve ahiret hayatında ise hüsrana uğramış olur.

Ateistlere en güzel cevabı Kuran ayetleri vermektedir. Bunların bazılarını aşağıda ifade ediyoruz:

"Dünya hayatı, aldatıcı zevkten başka bir şey değildir." (Al-i İmran, 3/185)

"Dünya hayatı, eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise Allah'tan korkanlar için daha hayırlıdır. Aklınızı kullanmaz mısınız?" (Enam, 6/32)

"İnkâr edenler için dünya hayatı süslendi. Onlar iman edenlerden kimileri ile eğleniyorlar. Halbuki takva sahibi olan müminler kıyamet günü onların üstündedir. Allah dilediğine hesapsız rızık verir." (Bakara, 2/212)

"Onlara, Müslümanların inandığı gibi inanın denilince, "Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız" derler. İyi bilin ki, asıl beyinsiz kendileridir, fakat bilmezler." (Bakara, 2/13)

"Onlar sağdırlar (hakikati duymazlar), dilsizdirler (hakikati söyleyemezler), kördürler (hakikati göremezler). Artık Hakk'a dönemezler." (Bakara, 2/18)

"Kafirler, kendilerine mühlet vermemizin şahısları için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz onlara bu mühleti ancak günahlarını arttırsınlar diye veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır." (Ali İmran, 3/178)

Yayınlama Tarihi : 13.03.2019

Bir Müslümanın Anatomisi

Her insan İslam fitratı (yaratılışı) üzerine doğar. Sonradan ailesi ve çevresi kendisinin inancını değiştirebilir. Kişi olgunlaştıktan sonra öğrendiklerini kendi akıl süzgecinden geçirerek inanış konusunda bir yargıya varır. Kişinin yargısı İslam inancı yönünde ise, inancını dil ile ifade etmesi ve kalbinden de inanması halinde Müslüman olur.

İnsanın Müslüman olması halinde, öğrenmesi ve uygulaması gereken birçok husus vardır. Bunların başında Allah'ın emir ve yasakları gelir. Bu emir ve yasaklara uyması kendisine farzdır. Bu farzları yerine getirmediği takdirde günahkar olur. Bunun sonucunda gerek dünya hayatında ve gerekse ahiret hayatında başına birçok sıkıntılar gelebilir. Bu nedenle Müslüman, Allah'ın emir ve yasaklarını çok iyi bilmek ve yerine getirmek zorundadır. Dünya ve ahiret saadeti ancak bu emir ve yasaklara iman etmek ve uygulamak suretiyle elde edilebilir. İslam inancının temelini oluşturan bu emir ve yasaklar Kuran-ı Kerim'de açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bugün için bir Müslümanın bilmesi ve uygulaması gereken hususların bir kısmını aşağıda açıklıyoruz.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

• Allah Teâlâ Kuranı Kerim'de, Resulü olan Hz. Muhammed (sav)'e itaat edilmesini ve sünnetine uyulmasını emretmektedir. Bu bakımdan Müslüman, Peygamberin (sav) tavsiyelerini ve uygulamalarını iyice bilmeli ve onları hayatının rehberi yapmalıdır. Çünkü alemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber (sav) ümmetinin daima iyiliğini istemiş ve onları doğru yola (kurtuluş yoluna) ileten tavsiyelerde bulunmuştur. Bu yolun iyice anlaşılabilmesi için Peygamberin (sav) hadis ve sünnetlerinin iyice öğrenilmesi gereklidir.

“ Kim Peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, Biz seni onlara bekçi olarak göndermedik.” (Nisa,4/80)

“ Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının ve Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir.” (Haşır, 59/7)

“ O (Peygamber) kendi istek ve arzularına göre konuşmaz.” (Necm,53/3)

• Müslüman, Ehl-i Sünnet ve-l Cemaat itikadına sahip olmalıdır. Bu itikadın temeli Kuran ayetleri ve Allah Resulü (sav) in hadisleri ve sünnetidir. Bu itikadın dışına çıkan akımlardan ve fikirlerden uzak durmalıdır. Şia, vehhabilik, yeni sefilik, yehova şahitliği, ılımlı İslam, dinler arası diyalog, dinde reformculuk gibi batıl inanış ve düşüncelerden kendisini kurtarmalıdır. Peygamberimiz (sav) in bir hadisinden biliyoruz ki Müslümanlar 73 fırkaya ayrılacak, fakat bunlardan ancak bir tanesi kurtulacaktır. Bu kurtulacak olan fırka ehl-i sünnet ve-l cemaat'a uyanlardır.

Batıl olan fırkalar her zaman mevcut olmuştur. Bunların bir kısmı kasıtlı olarak İslam dinini bozmak için ortaya atılmıştır. Bir kısmı da insanların cahilliğinden, ayet ve hadislerin yanlış yorumlanmasından meydana gelmiştir. Müslümanın görevi bunlara karşı durmak ve düzgün itikadını bozmamaktır. Bu mücadelenin sonunda Hakk galip gelecektir. Çünkü şu ayette *“ De ki: Hakk geldi, batıl yok oldu. Elbette batıl yok olmaya mahkumdur.” (İsra,17/81)* bunun müjdesi verilmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

- Şirklerden, özellikle gizli şirkten uzak durmalıdır. Nelerin şirket olup olmadığını iyice araştırmalı ve öğrenmelidir. Şirke düşmek, insanın elde ettiği bütün iyilik ve sevapların yok olmasına ve yaptığı bütün çalışmaların boşa gitmesine neden olur. Nelerin şirket olduğu, nelerin olmadığını anlamak için, web sitemizde yayınlanan şu makaleler iyice incelenmelidir: [İslam Düşüncesinde Şirk Anlayışı](#), [Şirke Düşmekten Nasıl Kurtuluruz?](#)

- Müslüman ilim sahibi olmalıdır. Bunun için ehl-i sünnet itikadına uyan İslam alimlerinin kitaplarından istifade edilmelidir. Bu alimler arasında İmam Gazzali, İbn Arabi, Mevlana, İmam Rabbani, İsmail Hakkı Bursevî, Hasankaleli İbrahim Hakkı'yı sayabiliriz.

İmam Azam Hazretlerine göre cehalet Müslüman için mazeret değildir. Bu nedenle ilim öğrenmek her Müslüman üzerine farzdır. “*De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak temiz akıl sahibi olanlar anlar.*” (Zümer,39/9). Ancak ilim öğrenirken seçilecek kitaplara ve yazarlara dikkat etmelidir. Ehl-i sünnet itikadına ters düşenlerden uzak durmalıdır.

- Müspet bilim, felsefe ve teknolojiye, İslam ilkelerinin ışığı altında yaklaşılmalıdır. Bilimi ilah edinenlerden uzak durmalıdır. Evrim teorisi gibi tamamen zanlara dayanan ve İslam inancına ters olan teorilere itibar etmemelidir. Müspet bilimci ve filozofların ürettikleri bilgilerin, kesin ve mutlak doğru olmadığını bilmelidir. Mutlak ve kesin bilgi ancak Allah Teâlâ'nın ilmindedir. İnsanların akıl ve duyularla ulaşabildikleri bilgiler kısmen doğrudur. Bu bilgilerin bir süre sonra yanlış olduklarının ortaya çıkması mümkündür. Bu konuda birçok örnekler vardır.

“*Onların bu hususta bir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Zan ise, şüphesiz hakikat bakımından bir şey ifade etmez.*” (Necm, 53/28)

Müspet bilimcilerin olayların nedeni olarak sebepleri görmelerine katılmamalıdır. Çünkü bu sebepler neden değil, birer vesiledir. Gerçek sebepler Allah'ın iradesinin uygulamalarıdır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Müspet bilim ve teknolojiden, İslam ilkeleri içinde kalmak şartıyla, insan hayatı için istifade edilebilir. Ancak İslam'a aykırı uygulamalar kabul edilmemelidir. Örneğin evrim teorisi, reenkarnasyon gibi zanlar kabul edilmemelidir. Sperm, yumurtalık ve süt bankaları gibi nesli bozacak uygulamalar ret edilmelidir. Karbondioksit salınımının artması, nükleer denemeler, yeşil alanların yok edilmesi gibi doğanın dengesini bozacak bütün faaliyetlere karşı olmalıdır. Çünkü doğanın dengesi bozulursa bütün insanlık bundan zarar görecektir.

- Ateizm, deizm ve agnostisizm gibi felsefi akımlardan uzak durmak gerekir. Bu düşünceler bu devrin en büyük iman problemi olmuştur. Modernizm, pozitivism ve aydınlanma felsefesinin etkisiyle insanlar akıl ve duyularına tapar oldular. İnsanların sahip oldukları servet ve güçler, aklına ve inanışlarına hükmetmektedir. Böylece yaşadıkları gibi inanmaya başladılar. Bu da sonuçta ateist, deist ve agnost gibi Tanrı tanımayan inançların ortaya çıkmasına neden oldu. Müslümanlar bu düşünce ve felsefe akımlarından tamamen uzak durmalıdırlar.

Bu felsefelerin etkisiyle İslam'ın haram kıldığı hususların helal versiyonları üretilmeye başlandı. Örneğin helal bira, helal şarap, helal diskolar gibi kavramlara Müslümanlar alıştırmak istenmektedir. Müslümanlar bunlardan mutlak olarak uzak durmalıdırlar ve bu akımların amacının İslam inancını yozlaştırmak olduğunu unutmamalıdırlar. Bunlara karşı kendi doğru İslam inancını toplumda yaşatmak için gerekli faaliyetleri sürdürmeleri gerekmektedir.

- Müslüman Müminun suresinin başında anlatılan vasıfları taşır:
 - Namazları titizlikle muhafaza ederler ve namazlarda huşu içindedirler,
 - Boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler,
 - Zekat verirler,
 - İffetlerini korurlar,

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

- › Üzerlerindeki emanetleri gözetirler
- › Verdikleri sözleri tam tamamına tutarlar.

Bu hususlara uyanların kurtuluşa erecekleri, Firdevs cennetine ulaşacakları ve orada ebedi olarak kalacakları bu surede ifade edilmektedir. (Müminun, 23/1-11)

- Bütün Müslümanlar kardeştir. Müslüman kardeşine zulmetmez ve onu düşman eline vermez, ona yardım eder, ihtiyacını ve sıkıntısını giderir, ona hıyanet etmez, onu yalanlamaz, onu utandırmaz. Müslüman kardeşinin ırzı, malı ve kanı haramdır. Onu hor görmez.

Müslümanlar birbirlerine haset etmezler. Çünkü haset bütün sevapları yer ve bitirir. Müslüman kardeşini alışverişte aldatmaz. Ona dargın durmaz. Kendisi için sevdiği bir şeyi kardeşi için de sever. Müslüman kardeşi ile karşılaştığında ona selam verir, davet edilirse gider, nasihat isterse nasihat eder. Aksırdığında Allah'a hamd ederse, ona "*Allah sana rahmet etsin der*". Hastalandığında hatırını sorar, vefatında cenazesine katılır.

"Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridir. İyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirirler, namazı kılarlar, zekatı verirler. Allah ve Resulüne itaat ederler. İşte bunları Allah rahmetiyle yargılayacaktır. Çünkü Allah Aziz'dir, Hakim'dir." (Tevbe, 9/71)

- Müslüman zalimin zulmüne ortak ve destek olmamalıdır. Daima mazlumun tarafında bulunmalıdır. Toplumda bir zulüm veya kötülük ile karşılaşınca, onu ya eliyle veya diliyle engellemeye çalışmalıdır. Eğer bu şekilde sonuç alamıyorsa, o zaman kalbinden bu zulme karşı buğz etmelidir. Bu imanın en düşük derecesidir.

"Zulüm yapanlara yakınlık göstermeyin ki size de ateş dokunmasın." (Hud, 11/113)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

● “Bir insanı yaşatan bütün insanları yaşatmış olur; bir insanı öldüren bütün insanları öldürmüş olur” (Maide, 5/32) ayetine sadık kalarak, insanların yaşamasını temin etmeye çalışılmalıdır. Dünyadaki kirli menfaat savaşlarına karşı durmalıdır. Bu savaşların yarattığı fakirlik, hastalık ve ölümlere çare olmak için dürüst çalışan yardım derneklerine destek vermelidir. Dünyadaki adaletsiz gelir dağılımının sonucu açlıktan ölen insanlara yardım edilmelidir. Şu ayetin hükmü unutulmamalıdır: “Zerre kadar iyilik yapan karşılığını görecektir; zerre kadar şer işleyen de karşılığını görecektir” (Zilzâl, 99/78).

● Müslümanlar yalan yere şahitlik etmezler. Boş bir şeye rastladıkları zaman vakar ile oradan geçip giderler. Kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman onlara karşı sağır ve kör davranmazlar. (Furkan, 25/72-73)

● Müslüman gerek toplum ve gerekse aile hayatında şiddete ve teröre karşı olmalıdır. Çünkü insanlar arasındaki sorunlar ancak iyiliğin tavsiye edilmesi ve kötülüklerden uzak durulması ile giderilebilir. Bir Müslümana başkaları sataşsa bile onlardan “selam” diyerek uzaklaşması gerekir.

İslam'ın yöntemi ikna etmektir. İslam'da zorlama yoktur, “Dinde zorlama yoktur.” (Bakara, 2/256). Bu nedenle Müslümanların insanlarla olan ilişkilerinde daima şefkat ve hoşgörü hakim olmalıdır. Toplumda fesat çıkaracak bütün davranışlardan kaçınılmalıdır. Hele günümüzdeki İslam dini aleyhine kasıtlı olarak kaynatılan fitnelere farkına varıp, onların tuzaklarına düşmemek gerekir.

● Müslüman yaşamında vasat olmalıdır. Aşırılık, ihtişam ve gösterişten uzak durmalıdır. “İktisat eden fakir kalmaz” sözünü unutmamak gerekir. Çünkü israf ve aşırı harcamalar, insanları ve toplumları fakirleştirir.

“ Ey Ademoğlu! Her mescide gidişinizde güzel giysilerinizi giyin ve yiyeğin, fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.” (Araf, 7/31)

“ Harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.” (Furkan, 25/67)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

- Müslüman erkeklere altın yüzük takmak, gümüş kapla su içmek, ipek yatak kullanmak, ipekli ve atlas elbise giymek yasaktır. Bunlar insan kalbine dünya ve mal sevgisini yerleştirebileceği için yasaklanmıştır. Oysa Müslümanın kalbinde Allah sevgisinden başka bir sevgi yer almamalıdır.
- Müslüman sosyal medyanın baştan çıkarıcı, saptırıcı yayınlarından uzak durmalıdır. Ancak sosyal medya İslami amaçlar için kullanılabilir. Gerçek İslam'ı tanıtan web siteleri, gruplar ve yayınlar oluşturulmalı ve buralarda doğru İslam anlatılmalıdır. Sosyal medya vasıtasıyla Müslümanlar arasında dayanışma, fikir alışverişi yapmak gibi faaliyetler yapılmalıdır.
- Müslüman rızkını helal yoldan kazanmalıdır. Haksız kazanç elde etmekten, menfaat ve çıkar karşılığı yanlış bir davranışta bulunmaktan kaçınmalıdır. Rüşvet, faiz, ihtikar gibi toplum düzeninin dengesini bozan işlerden uzak durmalıdır. Bilmelidir ki bunlar İslam'da yasaklanmıştır.

“ Ey insanlar! Bütün yeryüzündeki nimetlerimden helal olmak, temiz olmak şartıyla yiyin, fakat şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o size belli bir düşmandır.” (Bakara, 2/168)

- Müslüman daima son nefeste imanlı bir şekilde ölebilmeye endişesini taşımamalıdır. Çünkü hiç kimsenin imanla ölme garantisi yoktur. Son nefes korkusundan kurtulan kimse yoktur. Peygamberlerden başka herkesin son nefesi şüphelidir. Bu nedenle, son nefeste kaybetmemek için nelere dikkat edilmesi gerektiğini düşünmelidir. İmansız ölmeye sebep olan eylemlerden uzak durmalıdır. İnsan daima, hayatı boyunca doğru itikat ve amel üzerinde bulunmaya gayret etmelidir. Çünkü bir hadise göre, *“İnsan yaşadığı gibi ölecek ve öldüğü gibi tekrar dirilecektir”*. Bu nedenle, Müslüman olarak ölebilmek için, Müslüman gibi yaşamak ve inancımız neyi emrediyorsa ona göre hayatımızı devam ettirmemiz gerekir.

Yaşarken ahiretimizin esenliği bakımından ümit etmeyi ve korku duymayı eşit oranda hissetmeliyiz. Ancak ihtiyarlayınca, ölüm yaklaşıncaya ümidimiz korkudan biraz fazla olabilir. Bu Allah'ın kullarına rahmetinin sonucudur. Çünkü Allah Teâlâ, rahmetinin gazabını geçtiğini bildirmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Müslüman olmak dünya üzerindeki en büyük şereftir. Allah'ın yanında en çok sevilen kul, takvası en fazla olandır. Bu nedenle Müslümanların takvalarını arttırmak ve sağlamlaştırmak için yukarıda bahsettiğimiz hususlara uymaya azami gayret göstermelidir.

Yayınlama Tarihi : 26.03.2019

Bir Sufinin Anatomisi

Günümüzde insanların en çok merak ettikleri konu, tasawuf ehli olan İslam alimlerinin kerametleridir. Bu kerametlerle ilgili menkibeler yazılmakta ve dilden dile dolaşmaktadır. İnsanlar bu kerametleri hayret ve gıpta ile karşılamakta ve kendilerinin de böyle kerametler elde etmelerinin mümkün olup olmadığını düşünmekte ve araştırmaktadır. Bizim de amacımız bu konuda insanlara yardımcı olmak ve bu kerametlerin nasıl elde edildiklerini anlatmaktır.

Tasawuf yolunda çalışan kimseye Sufi denir. Sufi olmak hem maddi hem de manevi anlamda bir yaşam tarzıdır. Sufi bu yaşam tarzı içine girmek için bir yol kat eder. Buna Seyrû Sülûk denir.

Gerçek İslam, sufilerin yolundaki fena ve beka mertebelerinden sonra Allah'ı tanımaktır (Marifetullah). Bu tasawufi yolun gayesi Allah ile kul arasındaki perdelerin ortada kaldırılmasıdır. Bu perdeler hem ilahi alemle hem de bu dünya alemleri ile ilgilidir. Bütün perdeler ortadan kalktıktan sonra Hakk'a tam kavuşma nasip olur. Bu kavuşmada Allah hakkında bilgi sahibi olunur ki ahirette insana en çok gerekli olan bu bilgilerdir. Bunların elde edilmesi, keşif ehli olan ve bu yolun önderleri tarafından tavsiye edilmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Alemde görülen ve bilinen her şey kayıtlı, şartlı ve sınırlıdır. Bunlar mutlak oluşun altındadır. Kavuşmak istenilen Allah Teâlâ ise bütün bu şartların ve sınırların dışındadır, onlardan bağımsızdır. Bu nedenle Allah'a kavuşmak, görünen ve bilinen alemlerin ötesinde olur. Bu iş aklın idrak etmesinin dışındadır. Çünkü akıl, görülen ve bilinen şeylerin ötesini idrak edemez.

Mutlak olan, yani hiç bir şarta bağlı olmayan Allah Teâlâ, kendi mutlaklığının yalınlığı üzerindedir. Hiç bir kayıt ve bağ O'na yol bulamaz. Ancak Hakk Teâlâ sınırlı alem aynasında zuhur edince, yani alemde tecelli edip görününce, O'nun yansıması ve aksi aynanın hükmüne boyanır, kayıtlı ve sınırlı olarak görülür, göze ve bilgiye sığar. Dolayısıyla görülen ve bilinen ile yetinmek, kavuşmak istenilen (matlûb) Hakk Teâlâ'nın kainat aynasındaki yansımalarından bir yansıma ile yetinmektir. Hedefi yüksek olanlar ceviz ve üzümle doymazlar. Allah Teâlâ hedefi yüksek olanları sever. Sufiler görülen ve bilinenler ile yetinmeyen, Allah Teâlâ'nın yansımalarını değil bizzat aslını, yani mutlak gerçeği (hakikati) görmeyi talep eden kimselerdir.

Necmeddin Kübra (ks) Hazretleri "Tasawufi Hayat" adlı kitabında şöyle diyor:

"Şeriat gemi gibidir, tarikat deniz gibidir, hakikat inci gibidir. Kim inciyi elde etmek isterse gemiye biner, denize açılır ve onu elde eder. Bu sıralamaya uymayan inciye ulaşamaz. Mürid (Sufi olmak isteyen) için gerekli olan ilk şey şeriattır. Şeriattan maksat ise Allah'ın ve Resul'ünün emrettikleridir. Abdest, namaz, oruç, zekat, hac, haramları terk gibi emirler ve yasaklardır.

Tarikat bütün dünyevi menzil ve makamlardan uzak kalarak, seni Mevlâ'ya yaklaştıracak olan takvaya yapışmak ve tutunmaktır. Hakikat ise gayeye ulaşmak, tecelli nurunu müşahede etmek demektir... Hizmet şeriattır, kurbet (yakınlık) tarikattır, vuslat (kavuşma) ise hakikattir... Allah'a ibadet etmek şeriat, onun huzuruna varmak tarikat, onu müşahede etmek ise hakikattir."

Allah'a doğru yolculuk yapanların yolu (seyrû sülük) on esas üzerinde kurulmuştur. Bu esaslar olmayınca gayeye ulaşamaz. Her şeyin bir aslı, bir de parçaları (teferruat) vardır. Asıllar yerine getirildiği zaman teferruat ona tabi olur. Dinde de böyledir. Farz olan ibadetler asıldır, nafîle ibadetler teferruatır. Birinciyi terk edip ikinciyi yerine getirmek kulu hiçbir yere götürmez.

Tevbe

Tevbe kulun kendi iradesi ile günahlarını terk ederek Allah'a yönelmesidir. Çünkü günah ister dünyevi olsun ister uhrevi olsun, kul ile Allah arasında bir perde ve engel teşkil eder. Tevbenin isteğe bağlı olması gerekir. Zorla yaptırılan tevbeye itibar edilmez.

Tasavvuf anlayışında günah sadece şeriatın yasakladığı hareket ve davranışlar değildir. Kalbin meyil ettiği ve ilgi duyduğu işler, yasak olmasalar bile, insanın onlara olan ilgi ve yakınlığı onları perde haline getirir. Bu nedenle mürid dünya ile ilgili bütün istediklerinden uzak durmalıdır.

“ Dön Rabbine, sen O'ndan razı, O senden razı olarak.” (Fecr, 89/27,28)

Zühd

Zühd az olsun çok olsun, dünya malından, hoş giden şeylerden ve makamlardan uzak kalmaktır. İnsanlar arasında izzet ve hüsn-ü kabul görmek, maddi bir makam ve mevki ye sahip olmak, mal sevgisi gibi geçici arzulardan uzak durmak zahid olmanın, yani zühd sahibi olmanın gereğidir.

Zühdün hakikati dünyada ve ahirette zahid olmaktır. Yani dünyayı tamamen terk etmek ve ahiretteki nimetlere ve mertebelere ilgi duymamaktır. Dünya da, ahiret te mahluktur, yaratılmıştır. Yaratan varken yaratılmışlar ile ilgilenmek abestir ve hatadır. Ancak bu ahireti küçük görmek değildir. Sufiler Allah'ı müşahede (görme) yeri olan ahireti küçümsemezler. Ahiret ehlinin dünyadan, velilerin ise dünya ve ahiretten men olunmaları ilahi bir yardım ve özel bir hidayettir.

“Dünya ahiret ehline, ahiret te dünya ehline haramdır. Velilere ise her ikisi de haramdır.” (Hadis)

Allah'a Tevekkül

Tevekkül Allah'a güvenerek bütün sebep ve tedbirlerden uzak durmaktır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter.” (Talak, 65/2)

Bu tevekkül tasavufi terbiye görmüş kimselere aittir. Normal bir Müslüman'ın tevekkülü ise, sebep ve tedbirlere başvurduktan sonra, Allah'a sığınmasıdır.

Müridler mutlak tevekküle davet edilirler. Çünkü insan bu dünyada Allah'ın misafiridir. Misafirin üç günlük bakımı ise ev sahibine aittir. Bu dünyanın bin yılı Allah indinde bir gündür (Hac, 42/22). Misafirin, misafir olduğu yerde kendi yemeğini çıkarıp yemesi yakışık almaz. Allah dostları dünyaya bu gözle bakarlar, kendilerini Allah'ın misafiri olarak kabul ederler ki bu misafirlik üç bin yıl sürmektedir.

Kanaat

Kanaat, insanın yaşamak için zaruri olan ihtiyaçlarının dışında kalan bütün arzu ve isteklerinden uzak durmasıdır. Yeme, içme, oturulacak ev ve diğer ihtiyaçlarda israfa gitmemek ve gerekli olan kadarıyla yetinmek gerekir.

Tasavuf yolunun yolcusu günde bir defa yemek yer. Normal kimseler ise, şu ayetin hükmü gereğince iki defa yerler: *“Onların sabah akşam rızıkları vardır.”* (Meryem, 19/62). Günde 3 defa yemek ise israfa girer.

“Bir kimse kırk gün ihlas ve samimiyetle Allah'a ibadet ederse, kalbi hikmetle dolar.” (Hadis). Bu hadis gereği sufiler “erbain” denilen kırk günlük bir çile hayatı yaşarlar. Bu kırk gün içinde az yerler, az uyurlar ve vakitlerini ibadet ve zikirle geçirirler. Bunun sonunda melekût aleminin sırları kendilerine gösterilir.

Uzlet

Uzlet, insanın inziva ve halvet yoluyla halk ile beraber olmaktan yüz çevirmesidir. Sufi, gözünü bu dünyaya dikmez, Hakk'tan başka hiçbir kimse ile alışverişi yoktur. Susmayı tercih eder. Ancak kendisine manevi terbiye veren şeyh ve müridine yaptığı hizmetler uzlet hayatına dahildir. Bu halk ile münasebet sayılmaz. Bu noktada şeyh için de bazı şartlar vardır:

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Şeyh Hakk'a vasil olan bir kimse olmalıdır. Kâmil olup, müridini terbiye etmeye muktedir olmalıdır. Aksi halde müridin tasavuf yolculuğu eksik kalır.

Şeyh, müridin uzlet hayatı boyunca karşılaştacağı zorlukları aşmak konusunda yardımcı olmalıdır.

Günümüzde ismi şeyh olduğu halde tasavufi hallerden habersiz olan kimseler vardır ki onları ziyaret etmek bile boş ve faydasız bir şeydir. Zamanımızda maalesef sapıklık ve diğer kötü işleri yapmakla şöhret bulan şeyhler mevcuttur.

Uzletin esası, halvet (yalnız kalma) ile duyu organlarının çeşitli tasarruflardan uzak tutulmasıdır. Aksi halde duyular yoluyla giren arzu ve istekler nefsi esfele safiline (aşağının en aşağısına) sürükler (Tin, 95/5) ve onu bu arzu ve isteklere mahkum eder. Yani böylece nefis insana hükmetmiş ve onu esas yoldan uzaklaştırmış olur.

Halvet ve uzlet ile, sufinin his ve şehvetle ilgili güç ve kuvveti de kesilmiş olur. Heva ve hevesin gücü zayıfladığı oranda kalp kuvvet bulur.

İlk fetih ve kalbin açılışı, kâmil bir mürşidin denetiminde on-onbeş gün süren halvet ve zikirle başlar. Bu noktada mürşit önemlidir. Çünkü hiç kimse kendi kendine manevi olarak yükseldiğini ve düştüğünü bilemez. Son fetih ise on seneden daha çok sürebilir. Bu süre içinde çeşitli makamlar sırasıyla aşılır.

Devamlı Zikir

Devamlı zikir Allah'tan başka her şeyi unutarak sadece O'nu zikretmek demektir. Çünkü ayette "*Unuttuğun zaman Rabbini zikret*" (Kehf, 18/24) buyurulmaktadır. Zikirden gaye kalbin huzur duymasıdır. Yoksa sadece dilin oynaması değildir. Kalbî zikir devamlı olmalıdır. Dil ile yapılan zikrin sesli olmasının büyük etkisi vardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

En önemli zikir “*La İlahe İllallah*” (Allah'tan başka ilah yok) tur. Bu ifade red (olumsuzlama) ve kabulden (olumlama) oluşur. Red kısmı “*La İlahe*”, kalp ve gönül hastalıklarına sebep olan mikropları yok eder. Bunlar kötü ahlak ile hayvani isteklerdir. Hayvani istekler çok yemek, çok içmek, çok uyumak, aşırı cinsi ilişkide bulunmaktır. Bunlar “*La*” (hayır, olmaz) sözü ile bir tarafa itilmiş olur. Kabul bölümü “*İllallah*” kalbin sıhhat ve selametini temin ile kötü huylardan kurtarır. Allah'ın nuru ile kişinin hayatının düzenlenmesini sağlar.

“*Allah*” zikri ile ruh Hakk'ın zat ve sıfatlarının tecellileri ile aydınlanır. “*Yeryüzü Rabbinin nuruyla aydınlandı*” (Zümer, 39/69). Bu ilahi nur önce kalbe ve ruha tecelli eder, daha sonra da sufinin bedenine tesir ederek onu nurlandırır ve bereketlendirir.

Tamamen Allah'a Yönelme (Teveccüh)

Allah'a yönelme, O'ndan başka herhangi bir varlığa davet eden her şeyden yüz çevirmektir. Sufi için Allah'tan başka herhangi bir matlûb (istenen), mahbûb (sevilen) ve maksûd (amaçlanan) yoktur. Bu hal içinde olan sufiye bütün manevi makamlar teklif edilse, hiçbirisiyle bir an bile ilgilenmez.

Cüneyd-i Bağdadî (ks) şöyle diyor: “Bir siddîk binlerce sene Allah'a yönelip teveccüh etse, bir an için O'ndan yüz çevirirse, kaybettiği kazandığından daha büyüktür.”

Sabır

Sabır, nefsin haz duyduğu şeylerden mücâhede ile uzak kalması demektir. Çünkü bir hadise göre cennetin etrafı sıkıntı ve güçlüklerle, cehennemın etrafı ise arzu ve hazlarla çevrilidir. Bu yolla nefsin yöneldiği ve arzu ettiği şeyleri ona vermemekte sebat göstermek gerekir.

“*Onların içinden, sabrettikleri zaman Bizim emrimizle doğru yola ileten önderler yetiştirdik. Onlar, Bizim ayetlerimize kesin bir şekilde inanıyorlardı.*” (Secde, 32/24)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Tarikata intisap etmek gaye değildir. Tarikat vasıtaadır. Önemli olan bu yolda yürüyüp menzil ve makamlara ulaşmaktır. Bu yürüyüşteki "istikamet" tarikattan çok daha önemlidir. "*Rabbimiz Allah'tır deyip istikamet üzerinde olanlara gelince, onların üzerine melekler iner ve derler ki korkmayın üzülmeysin size vaat edilen cennetle sevinin.*" (Fussilet, 41/30). Dolayısıyla mürid olsun, mürid olsun sabretmek esastır. Sabır etmeye katlanamayan mürid başarılı olamaz.

Murakabe

Bu makamda sufi, itaat etmekle ve salih amel işlemek ile Hakk'ın lütfunu, keremini ister ve ilahi hediyeler bekler. Diğer bütün varlıklardan yüz çevirerek, Hakk'ın aşk deryasına dalar. O'na kavuşmanın özlemini duyar ve nihayet O'nun huzurunda şevke gelerek ağlar. Sadece O'na güvenir ve O'ndan yardım ister. Nihayet Allah Teâlâ sufi için hiç kimsenin kapatamayacağı rahmet kapılarını açar ve hiçbir kimsenin açamayacağı azap kapılarını kapatır.

Mücahede ve riyazat yoluyla nefis-i emmare uzun bir süre yok edilemezken, bu noktada birden yok olur. "Ahyâr" (iyiliği çok kimse) diye isimlendirilen bu sufilere şu ayette işaret edilmektedir: "*Ancak Rabbinin merhamet ettikleri müstesna*" (Yusuf, 12/53).

Allah bunların kötülüklerini iyiliğe çevirir ve "Ebrar" (hayırlı insan) diye isimlendirir, (Furkan, 25/70). Allah şöyle buyurur: "*Güzel davranışlara daha güzel karşılık ve fazlası vardır.*" (Yunus, 10/26). "*Bu Allah'ın lütfudur onu istediğine verir*" (Maide, 5/45).

Rıza

Rıza, nefsin isteklerinden ayrılarak Allah'ın hiçbir ezeli hükmüne itiraz ve münakaşa etmeden, bütün işleri O'nun ebedi tedbirlerine havale ederek, O'nun rızasına ulaşmak demektir. Bazı sufiler şöyle söylerler: "Bütün işlerimde sevgilimi vekil ettim, dilerse beni yaşatır, dilerse öldürür." Bu durumda lütûf ve kahr aynı şeydir. Çünkü perdeler kalkınca ikisinin de aynı şey olduğu görülür.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Kim bu dünyanın perdelerinden ve karanlık özelliklerinden kurtulur ve iradesiyle nefsini öldürürse Allah onu inayet ve yardımı ile yeniden diriltir.

“Ölü iken kalbini diriltip, insanlar arasında yürürken önüne aydınlatacak bir nur verdiğimiz kimsenin durumu, karanlıklar içinde kalıp bir türlü çıkamayan kimsenin durumu gibi midir?” (Enam, 6/22)

Bu, kişinin taş gibi katı ve sert olan “Ben” inin karanlıklardan kurtarılıp, onun rabbani vasıflarla tekrar dirtilmesidir. Daha sonra Allah'ın Cemal'inden bir nur verilir, öyle ki sufi o nur sayesinde ferasetle insanlar arasında yürür ve onların hallerini müşahede eder.

Bu yolda çalışanlara ve hidayet ehline tâbi olanlara Selâm'lar olsun.

Yayınlama Tarihi : 07.04.2019

Bir Velinin Anatomisi

Veliler, Allah'ın özellikle seçtiği kimselerdir. Veliler, Allah'ın askerleri ve hizmetçileridir. Onlar yalnız Allah'a hizmet ederler ve diğer işlerle uğraşmazlar. Onlar Allah tarafından müjdelenmişlerdir:

“Dünya ve ahiret hayatında onlara müjde vardır. Allah'ın kelimeleri değişmez; bu büyük bir kurtuluştur.” (Yunus, 10/64)

Velilik, Allah'ın kuluna ihsan ettiği bir özelliktir. Bu merteye kazanılarak elde edilmez. Onlar Allah'ın seçilmiş kulları olduklarından kimsenin onların üzerinde bir otoritesi yoktur. Onlar Allah'ın kelamının vekilleridir. Konuştukları hususlarda kesin kanıt sahibidirler. Konuştuklarında Allah onların dili, kulağı, gözleri ve elleri olur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Velileri dünya hayatında gizleyen örtüler, onların beşeriyet sıfatlarıdır. Diğer insanlar gibi velilerin de yaşam için çeşitli ihtiyaçları vardır. Velilik onları bu muhtaç olmaktan uzak tutmaz. Velilerin beşeri sıfatları diğer insanlara göre daha belirgindir. Çünkü beşeri sıfatlar manevi olarak karanlık ve bulanık bir ortam oluşturur. Engebelli ve kirli ortamlarda, karanlık ve bulanıklık ne kadar çok olursa olsun fazla görülmezler. Düz ve temiz bir ortamda ise az da olsa belirgin olarak görülürler. Karanlık ve beşeri sıfatlar avam (sıradan) insanların her yerine sirayet ederler. Bu yerler beden, kalp ve ruhlardır. Havas (seçkin) olanlarda ise beşeri sıfatlar sadece beden ve nefiste kalırlar. Veliler seçkinlerin seçkinleri olduklarından beşeri sıfatların karanlıkları onların sadece bedenlerine sirayet ederler, kalp ve ruhları bu beşeri sıfatlardan etkilenmezler. Beşeri sıfatların karanlıkları avamda noksanlık ve hüsrana neden olur. Oysa aynı sıfatlar havasta olgunluk ve parlaklığa neden olur.

Seçkin insanların karanlıkları, halkın karanlıklarını giderir ve onların kalplerini temizler, tasfiye eder, nefislerini tezkiye ederek arındırır. Velilerin halk ile bağlantı kurabilmeleri ancak bu karanlık beşeri sıfatlar yardımı ile olmaktadır. Aksi halde veliler halk ile münasebet kuracak bir ortam ve yol bulamazlar, dolayısıyla halkın kendilerinden faydalanmaları mümkün olmazdı. Karanlıkların ardından pişmanlık ve tövbeler yardımı ile birçok diğer karanlık ve bulanıklık ortadan kalkar ve bu kişiler daha yüksek makamlara erişirler. Melekler için bu söz konusu değildir. Çünkü onların beşeri sıfatları yoktur. Bu nedenler meleklerde ilerleme ve yükselme yolu onlara kapalıdır.

Allah Teâlâ'dan uzak kalan kişilerin vücudu ve kalpleri kir ile doludur. Nasıl Kuran'ı ancak temiz olanlar tutabilirse (Vakıa, 56/79), manen temiz olmayan kişilere de ilahi sırlar tecelli etmez. İnsanı Hakk Teâlâ'dan uzak tutan işler dünya ile olan ilişkileridir. Namaz kılmak için nasıl abdest ve gusül ile temizlenmek gerekiyorsa, tasavufi hayata girebilmek için batını temizlik, yani dünya ile ilişkilerin kesilmesi gerekir. Bu manevi temizlik için velilik suyu gereklidir. Şeyh bu velilik suyu ile müridin vücudundaki kirleri ve ona sonradan bulaşacak pislikleri temizler. Velilik suyundan maksat ilahi feyizdir. İnsan bu manevi dairenin içine girmediği, bu ilahi feyzi gönlünde hissedemez.

Veliliğin Alâmetleri

1) Allah tarafından korunmasıdır. Kişi bu korunmanın nasıl olduğunu birtakım işlerin Allah'ın koruması sonucu ortaya çıktığını görerek anlar.

2) Allah'ın çeşitli lütuflar ile onu talep etmesi ve hatırlamasıdır. Allah veli kuluna devamlı ihsan ve lütuflarda bulunarak o kulunu unutmadığını kendisine hissettirir.

3) Duasının kabul edilmesi. Kiminin duası anında, kimisinin üç günde, bazısının bir haftada, bir ayda ve bir senede olabilir

4) Kendisine İsm-i Azam'ın (en büyük isim) verilmiş olmasıdır. Velilerden her birine Allah'ın isimlerinden birisi İsm-i Azam olarak verilir. Veli o isim ile dua eder ve Allah Teâlâ' da onun bu duasına icabet eder. İsm-i Azam ile yapılan duanın geri çevrilmesi söz konusu değildir.

İsm-i Azam kalplerden fıskırır. Gayb ve şehadet (görülmeyen ve görülen) aleminin bütün ayetleri İsm-i Azam'ın harflerinden biridir. İsm-i Azam ile marifet (Allah'ı tanımak) ve muhabbet (Allah'ı sevmek) elde edilir. Muhabbet marifetin meyvesidir. Çünkü sevmek için bilmek gerekir. Allah'ın bize olan muhabbeti, bizim O'na olan muhabbetimizden daha öncedir. Kişi sevdiğini sık sık zikreder ve anar. Allah Teâlâ bir kudsî hadiste şöyle buyuruyor:

“Beni sevdiğini iddia ettiği halde, hava karardığında yatıp uyuyan yalan söylemiş olur. Çünkü sevmenin alameti ilim olarak değil de hâl olarak, O'ndan başka bir şey görmemesidir.”

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Gayb ve şehadet alemindeki ayetlerin ortaya çıkışı iman, ikan (sağlam biliş) ve irfan sonucunu doğurur. İhsan ve nimetler irfan ile ortaya çıkarlar. Bu ise muhabbetin oluşumunu sağlar. Muhabbet fenayı (yok olma hali) doğurur. Dolayısıyla fena hali hem muhabbetin hakikati hem de neticesidir. Bir veli elde ettiği her kemali ve ulaştığı her dereceyi kendi peygamberinin tabi olmak sayesinde kazanır. Bir velinin velilik özelliği onun peygamberinin velilik yönünün cüzlerinden bir cüzüdür. Bir veliye yüksek manevi derecelerden ne ulaşırsa, onlar peygamberinin derecelerinin cüzleri olacaktır. Parça ne kadar büyük olsa da daima bütünden daha küçüktür.

Evliya (Veliler) Mertebeleri

Evliya mertebelerindeki yolculuklar çeşit çeşittir. Bazıları evliyالیğın derecelerinden sadece birinci mertebeye ulaşabilir. Bazıları iki mertebeye, bazıları üç mertebeye, bazıları da dört mertebeye ulaşabilirler. Beşinci mertebeye ulaşabilenlerin sayısı ise azdır.

Birinci mertebeye ulaşabilmek Allah'ın fiil tecellisine bağlıdır. Bu tecelli, bütün fiilleri yapanın gerçekte Allah Teâlâ olduğunu idrak etmedir. Bunun için "*Kuwet yalnız Allah'ındır.*" (Kehf, 18/39) ayeti tefekkür edilmelidir. İkinci mertebeye ulaşabilmek Allah'ın sıfat tecellilerine bağlıdır. Bu tecelli bütün sıfatların gerçekte Allah'a ait olduğunu idrak etmektir. Burada kulların sıfatları Allah'ın sıfatlarının gölgesi olarak görülür.

"Bir kulumu sevdiğim zaman onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum." (Kudsi Hadis)

Son üç mertebe Allah'ın zati tecellilerine bağlıdır. Bu üç mertebenin dereceleri farklıdır. Ancak muteber olan (itibar edilen) kemal derecesi bu derecelerin ötesindedir. Bu kemal derecesi ashab-ı kiramın zamanından sonra ortaya çıkmamıştır. Ancak bu yüksek kemal derecenin yarın inşallah Hz. Mehdi (as) da ortaya çıkacağı beklenmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Hakikat, şeriatın hakikatinden ibarettir ve ondan farklı bir şey değildir. Tarikat şeriatın hakikatine ulaşma yoludur. Tarikat, şeriat ve hakikat ayrı bir şey değildir. Şeriatın hakikatine ulaşmadan önce, şeriatın sadece sureti elde edilir. Şeriatın hakikatini elde etmek ancak nefsin itminan (tatmin olma) mertebesinde bulunması ve velilik derecesine ulaşmak ile mümkün olur. Bundan önce, yani velilik derecesine ve nefs-i mutmainneye ulaşmadan önce şeriatın sadece sureti söz konusu olur. Bu durum tıpkı imanda olduğu gibidir. Nefsin itminan mertebesinde önce imanın sadece sureti vardır, ancak itminan mertebesinde sonra imanın hakikati elde edilir.

Velilik yollarının içinde en güzeli, en müstakimi, en parlak ve en zengini sünnet-i seniyyeye uymaktır. Yani amel ve harekette sünneti düşünüp ona tâbi olmak, taklit etmek ve amellerin uygulanmasında şeriatın hükümlerini rehber edinmektir.

Velilik yollarının ve tarikat şubelerinin en önemli esası ihlastır. Çünkü ihlas ile hâfi şirklerden kurtulur. İhlası elde edemeyen o yollarda gezemez. O yolların en belirgin göstergesi muhabbettir. Çünkü muhabbet, mahbubunda bahaneler aramaz ve kusurlarını görmek istemez. Daima mahbubunun yanında ve onun taraftarıdır.

Veliler hizmet, meşakkat, musibet ve külfeti hoş görürler. Nazlanmazlar ve şikayetçi olmazlar. Daima şunu söylerler: "Elhamdülillâhi alâ külli hâl", yani her durumda Allah'a hamd ederler.

Veliliğin meyveleri ahirette tadılacaktır. Onları acele ile dünyada tatmak isteyen yanlış yapar. Çünkü ahiretteki, yani beka alemindeki bir meyve fani dünyanın bin bahçesine feda edilir. Bu durum şu ayette ifade edilmiştir: "*Dünya hayatı bir aldanma vasıtasıdır.*" Bu nedenle velilik bahçesinin meyveleri bu dünyada istenmemelidir. Eğer istenmeden yedirilirse şükür edilmeli ve bunu bir mükafat olarak değil de belki bir teşvik için ilahi bir ihsan olarak düşünülmalıdır. Bu bağlamda keramet göstermek için de gayret göstermemelidir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah Teâlâ'ya varacak yollar pek çoktur. Bütün hak olan yollar Kuran'dan alınmıştır. Fakat yolların bazıları diğerlerine göre daha kısa, daha selametli ve daha genel olur. Bunların içinde acz, fakr, şefkat ve tefekkür yollarından çok istifade edilir. Acz yolu insanı ubudiyet yoluyla mahbubiyete kadar götürür. Fakr yolu Rahman ismine ulaştırır. Şefkat yolu ile Rahim ismine ve tefekkür yolu ile de Hakim ismine ulaşılır.

Velilik Makamları

- Velilerden bir grup peygamberlerdir, yani nebiler ve resullerdir. Bunların makamı, velilik makamı içinde özel bir makamdır. Peygamberler bütün makamları kendilerinde toplarlar.
- Velilerden bir grup Sıddıklardır (özü, sözü doğru kişiler). Sıddık haber verenin sözüne, Allah'a ve peygambere inanan demektir. Sıddıklık makamını aşan kişi nebiliğe ulaşır. Sıddıkların makamı yakınlık makamıdır. Bu yakınlık makamı Tekler'e (Efrada) aittir. Yakınlık makamı Allah nezdinde şeriat nebiliği altında ve sıddıklık üzerindedir. "Ebubekir'in gönlünde yerleşik" diye işaret edilen sır budur.
- Velilerden bir grup Şehitlerdir. Allah'ın şehadet ile dost edindiği kişilerdir. Sıddıklık makamı Şehitlik makamının üstündedir. Çünkü Sıddık olanlar iki yönden sıddıktırlar, tevhid yönünden ve yakınlık yönünden. Şehit ise tevhid yönünden değil özel olarak yakınlık yönünden sıddıktır. Çünkü onun tevhidi imandan değil bilgiden kaynaklanır.
- Velilerden bir grup Salihlerdir. Allah onları iyilik özelliği ile dost edinmiştir. Mertebeleri şehitlerin altındaki dördüncü mertebedir. Salihler Allah hakkındaki bilgilerine, ya da Allah'a imanlarına, ya da peygamber'in Allah'tan getirdiklerine inanmalarına bir bozukluğun girmediği kimselerdir. Eğer inanmalarına herhangi bir bozukluk girseydi Salih olamazlardı.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Salihlik, şehadet ve siddiklik makamlarından her birinin kendisine uygun ayrı ilimleri ve yüksek bilgileri vardır. Salihlik mertebesinde sekr (manevi sarhoşluk) ile karışık ilimler çoktur. Bu makamda sekr galip, sahv (ayıklık) ise mağluptur. Şehadette sekr mağlup sahv galiptir. Fakat sekr tamamen kaybolmamıştır. Siddiklik makamına ait ilimlerde sekr tamamen ortadan kalkmıştır. Bu ilimler şer-i ilimlere mutabiktir ve dini ilimlerine uygundur. Siddik olan kişi bu şer-i ilimleri ilham yoluyla alır. Tıpkı peygamberin vahiy yoluyla aldığı gibi. Siddik ile peygamber arasındaki fark ilmin alınma yeri değil, alma metodundadır. Her ikisi de Allah Teâlâ'dan alırlar. Ancak siddik peygamberine tabi olarak bu dereceye ulaşır. Peygamber asıldır, köktür. Siddik ise onun feridir, dalıdır. Ayrıca peygamberin bilgileri kesin ve katidir, siddikin bilgileri ise zannidir.

Kutb-u Abdâl ve Kutb-u İrşad

Kutb-u abdâl velilerin kutbu olup alemin var olması ve bekası (devamı) için gerekli olan feyzin Allah Teâlâ'dan aleme gelmesi için bir vasıta. Yani yaratma, rızık verme, bela ve hastalıkların giderilmesi ile sıhhat ve afiyetin elde edilmesi kutb-u abdâla verilen ilahi feyze bağlıdır. Bu nedenle kutb-u abdâl her zaman için gereklidir. Çünkü alemin düzeni, intizamı ve ayakta durması ona bağlıdır. Alemin ondan mahrum kalması söz konusu olmaz. Kutb-u abdâl vefat edince başka biri onun yerine Allah tarafından görevlendirilir.

Kutb-u irşad alemin irşad ve hidayeti ile ilgili olan feyzin Allah'tan aleme ulaşması için vasıta. İman, hidayet, iyiliklerin yapılması ve kötülüklerden sakınılması kutb-u irşadın vasıta olduğu feyizlerin sonucudur. Kutb-u irşadın her zaman için bulunması şart değildir. Bazen alem iman ve hidayetten tümüyle uzak kalabilir. Büyük felaketlerin dünyayı sarması böyle iman ve hidayetten tümüyle uzak kalınan zamanların sonunda olmaktadır.

Kutb-u irşad olan şahıs Hz. Peygamberin (sav) meşrebi üzerindedir. Bu şahsın olgunluk ve üstünlüğü Hz. Peygamberin (sav) kemaline uygundur. Asr-ı saadette kutb-u irşad Peygamberimiz (sav) idi. Kutb-u abdâl ise Ömer ve Veysel Karani idiler.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Kutuptan aleme feyzin ulaşması şu şekilde olur: Kutup sahip olduğu öz (cevher) dolayısıyla ilahi feyzin kaynağının sureti ve gölgesi gibidir. Alem de tümüyle o kapsayıcı kutbun açılımıdır (tafsilidir). İlahi feyz hakikatten surete, yani Allah'tan kutba akar. Kutbun kapsayıcı olan suretinden de bütün aleme ulaşır. Buna göre Feyyaz-ı Mutlak (asıl feyz verici) Allah Teâlâ'dır. Burada kutup olan şahıslar sadece birer vasitadirlar. Hatta çoğu zaman vasita olan kutup kendi durumundan habersizdir.

Allah veli kullarını öyle gizlemiş ve örtmüştür ki, o velilerin akli bile kendilerine ait hallerden ve kemalattan habersizdir. Velilerin iç aleminin sahip oldukları mertebeler ile olan ilişkisi de gizlidir. Onların iç alemi ve gönül dünyaları âlem-i emirden (ruhlar aleminden) olduğu için niceliği bilinemez. Bu durumda dış ve görünen kısmı onun batınındaki hakikati nasıl anlansın. Allah Teâlâ velilerin iç alemini ab-ı hayat ve ölümsüzlük iksiri eylemiştir, öyle ki ondan bir damla içen ebedi hayata kavuşur. Velilerin dış görünüşünü de öldürücü bir zehir yaptı. Oraya bakan ebedi ölümle ölür. Velilerin içi rahmet dışı zahmettir. Onların içine, batınına bakan kişi onlardandır. Veliler zahiren halkın avamındandırlar, batınan ise meleklerin seçkinlerindedir. Görünüşte yeredirler, manen ise gökyüzündedirler. Onlarla arkadaş olan isyandan ve kötü yoldan kurtulmuştur. Onlarla dost olan saadete bağlanmıştır.

“Onlar Allah'ın cemaatidir. Dikkat edin kurtuluşa erecekler de sadece Allah'ın cemaatidir.” (El – Mücadele, 58/22)

Yayınlama Tarihi : 30.04.2019

Asr-ı Saadet Devri

Asr-ı Saadet, İslam tarihinde Hz. Muhammed (sav) in peygamber olarak yaşadığı zamana denir. Asır = zaman, çağ, Saadet = mutluluk demektir. Dünya tarihinde insanların manevi olarak en mutlu yaşadıkları zaman asr-ı saadet devridir. Bu mutluluk insan ruhunu en yüksek seviyede tatmin eden bir hayatın yaşanmasının sonucudur. Bu insanların karşısında Peygamber vardı. O Peygamber hayatını ümmeti için adanmış ve onların iyiliği için her türlü fedakarlıklara katlanmıştır. Onlara gerçek bir örnek insan ve lider olmuştur. Onları daima İslam'ı yaşamaya ve düşünmeye davet etmiştir. Kendisine vahiy ile gelen ayetleri onlara iletmiş, yorumlamış ve bizzat kendisi o ayetlerin gereğine göre davranmıştır. Bu ilahi hitapların amacı, insan ruhunun en yüksek derecede gelişmesini temin içindir. Çünkü dünya hayatının yaratılmasının amacı insan ruhunun, dünya hayatından geçerek, dünyada iman ve salih amel ile en yüksek mertebelere ulaşmasını temin ederek ebedi hayata dönmesidir. Peygamber bu amaç için bütün gayreti ile çalışmıştır. Etrafındaki kendisine iman edenleri daima doğru olmaya, sabırlı olmaya ve Allah'ın emirlerini uygulayıp yasakladığı şeyleri terk etmelerini nasihat etmiştir. Güçsüzleri korumuş ve dertlilerin dertlerine ortak olmuştur. Birçok engel ve sıkıntılara uğramasına rağmen yolundan taviz vermemiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah Resulü'nün varlığı etrafındaki insanlar için bir rahmettir. Ondan çıkan rahmet nurları etrafındakilerin kalplerini sarmakta ve onların ruhlarını en yüksek derecelere yükseltmektedir.

“Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”, (Enbiya, 21/107)

Onun bakışlarına, sohbetlerine ve duasına muhatap olan ashab (dost, arkadaş) için dünya hayatının asıl amacına ulaşılmış oluyordu. Çünkü bu şekilde ruhlar kemâle ermekte ve en yüksek derece olan Rıza makamına ulaşmaktaydılar. Peygamberin ashabi bu gerçeği her an için hissetmekte ve içinde buldukları bu rahmet dünyasından bir an bile uzak kalmadan hayatlarını İslam yolunda seferber ediyorlardı. Kuran ayetlerini ezberliyorlar, yorumları içselleştiriyorlar ve hayatlarını onun hükümlerine göre düzenliyorlardı. Bu nedenle şu hadise muhatap olmuşlardı: *“ İnsanların en hayırlısı benim devrimde yaşayanlardır.”*

Rivayet edildiğine göre, ashab peygamberi dinlerken öyle sessiz, hareketsiz, başları öne eğik ve hürmetle duruyorlardı ki, sanki başlarında kuş vardı. Peygamberin vereceği bir emir ve işaret derhal yerine getirilmekteydi. Bu yolda ölmek onlar için iftihar vesilesiydi. “Anam babam sana feda olsun ya Resulallah!” derlerdi. Peygamberi kendi nefislerinden daha çok severek imanının en yüksek derecesine ulaşmışlardı. İşte böyle bir iman ve anlayışla yaşadıkları için dünyaya gelen en hayırlı insanlar olmuşlardır.

Ashab, sıkıntıya sabretmeyi, işkencelere dayanmayı hep Hz. Peygamber (sav) in öğrettikleri ile başarabilmişlerdir. Peygamberin aç gezdiğini gören ashab, kendi açlığını unutuyordu. Çünkü önlerinde kendilerinden daha kötü şartlarda yaşayan bir Peygamber vardı. Bu nedenle, açlık, sıkıntılar ve işkencelerin onlar için ruhlarının kemâle ermesi için birer vesile olduğu bilincindeydiler.

Daha önce vahşi bir ortamda yaşayan bu insanlar İslam'a uyabildiler. Çünkü gelen vahiy bilgilerin Hz. Peygamber (sav) in şahsında uygulandığını gördüler. Onun yüksek ahlakının Kuran olduğunu idrak edince, bu yüksek ahlak onlar için delil oldu ve böylece İslam'a yöneldiler.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bir toplumda ortaya çıkan bir lider yaşamıyla güzel ahlak örneği olamıyorsa, söyledikleri inandırıcı olmaz. Aynı şey dini liderler ve hocalar için de geçerlidir. Eğer bir hoca yaşamında İslam örneğini insanlara gösteremiyorsa, onun söyledikleri insanlara inandırıcı gelmez. İslam'ı insanlara sevdiren husus, İslam dininin lideri olan Hz. Peygamber (sav) in yaşamında örnek bir ahlaki sergilemesidir. Ashab bu ahlaki doğrudan gördükleri için İslam'ı sevmişler ve ona hizmet etmişlerdir. Burada Allah'ın yardım ve rahmeti de önemli rol oynamaktadır. Çünkü kalplerde gerçek iman varsa Allah'ın yardımı kesindir.

Asr-ı saadet devrinin toplumu, bir marifet toplumu idi. O devir tam bir tefekkür devri idi. Bu devirde Allah Teâlâ ve Resulü'nü yakından tanımaya çalışılıyordu. Çünkü bu devirde insanlar vahiy ile gelen Kuran ayetlerinin iniş sebeplerini, emir ve yasaklarını, Peygamber tarafından yapılan açıklamaları ve uygulamaları doğrudan görüyorlardı. Bu durum ashabi marifet (Allah'ı bilme) konusunda kemâle götürüyordu. Birçok olağanüstü olayları hem görüyorlar ve hem de yaşıyorlardı. Örneğin Abdullah Bin Mesud (ra), Resulallah'ın ruhaniyeti ve manevi terbiyesi sonucu ulaştıkları manevi seviyeyi şöyle ifade etmiştir: "Biz yenilen lokmaların tespихlerini duyar hale gelmiştik!".

Sahabe

Asr-ı saadet, Hz. Peygamber (sav) ve onun ashabi arasındaki yaşanan ilişkiler, fedakarlıklar ve çalışmalarla süslenmiştir. Asr-ı saadet, ashabin gayretleri ve fedakarlıklarıyla yoğrulmuştur. Bu nedenle ashab asr-ı saadetin en önemli bir parçasıdır. Ashab birçok ayet ve hadislerle övülmüştür. Onlar, İslam'a yaptıkları hizmetin karşılığı olarak bu övülmeye layık olmuşlardır. Bu nedenle ashabin özelliklerini bilmek her Müslüman için gereklidir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Sahabe” kelimesi Arapçada “sahip” kelimesinin çoğulu olup, sahabi ile birlikte ashab kelimesi de sıkça kullanılmaktadır. Sözlük anlamı “dost ve arkadaş olmak”tır. İslam'da Resulallah (sav) ile karşılaşmış ona iman etmiş olan herkes ashab olarak isimlendirilir. Bu kelime Resulallah (sav) tarafından kendi arkadaşları hakkında kullanılmıştır: “*Ashabımdan hiçbirini aleyhinde konuşmayın!*” Dostları arasında hayır sahibi olan bir grubu tarif ederken söze “*Sahabenin hayırlıları...*” diyerek başlamıştır. Sahabi olmanın tanımı zaman içinde farklılık kazanmakla birlikte, en geçerli olanı, 23 yıllık peygamberlik süresi içinde bulunmuş, onunla bir şekilde karşılaşmış, kendisine iman etmiş ve Müslüman olarak vefat etmiş olan kişi olarak tanımlanmasıdır. Hz. Peygamber (sav)'in vefatı esnasında 120.000 sahabinin hayatta bulunduğu rivayet edilmektedir.

Allah Resulü'nün manevi terbiyesi ile yetişen sahabe, iman, aşk ve vecd ile bütün enerjilerini Allah'ın dinini yüceltme davasına hasrettiler. Kalplerine Allah ve Resulü'nün muhabbetini yerleştirdiler ve böylece marifetullahı idrak ettiler. Bu yolda, bu fani dünyada ödenebilecek en ağır bedelleri ödediler. Mallarını ve canlarını bu yolda feda ettiler.

Sahabe, Hz. Peygamber (sav) in her halükârdaki mütevazî yaşayışını kendilerine yaşam ilkesi edilmişlerdir. İman lezzetinin zedelenmesinden korktuklarından dünya nimetlerini nefisleri hesabına kullanmama titizliği içindeydiler. Daha sonraları zengin olmaları onları bu yaşam tarzı dışına çıkarmamıştır. Çünkü onlar Allah Resulü'nün nübüwet aynasına yansıyan ilahi güzellikleri ve hikmetleri bizzat müşahede edip gereğince yaşayabilme mutluluğuna erişmiş kullardı.

Onları değerli kılan vasıflar şunlardır:

- › Peygambere içten gelerek tabi olmak ve itaatte kusur göstermemek,
- › Emredilen ve yasaklanan hususları yerine getirmek için biat etmek,
- › Allah ve Resulü'nün arzusu üzerine yurdunu terk edip hicret etmek,
- › Cihada davet edildiğinde tereddüt göstermeden icabet etmek,

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

- › Mali yardım istendiğinde elindeki bütün imkânlarla infak etmek,
- › Müslüman kardeşleriyle yardımlaşma ve dayanışma konusunda fedakarlıkta bulunmak,
- › Mallarını ve canlarını seve seve Allah yolunda feda etmek.

Sahabenin bu vasıflarını dikkate alan Allah Teâlâ onlar için “ *İnsanlık için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmet*” (Ali İmran, 3/110) buyurmuştur. Hazreti Peygamber (sav) de onları “ *İnsanlık tarihinin en hayırlı nesli*” olarak ifade etmiştir. Sahabe ile ilgili birçok övgü ve müjde dolu ayet ve hadisler vardır.

Sahabe yüksek bir makama ve şerefe sahip değerli bir nesildir. Bu nedenle İslam dininde önemli bir yere sahiptirler. Onlar bizzat Peygamberden öğrendikleri İslam'ı pratik hayatta tatbik etmek suretiyle kendilerinden sonra gelen ümmete canlı birer örnek olmuşlardır. Hz. Peygamber (sav) den sonra İslam'ı hayata geçiren ilk nesildir. Bu nedenle Allah Resulü onların çizgisini İslam dininin devamı olarak göstermiş ve ümmetinin onları örnek almalarını tavsiye etmiştir.

Sahabe, Kuran'da övülmekte ve vasat (ölçülü ve adaletli) bir ümmet olarak vasıflanmaktadır:

“ *Böylece sizi vasat bir ümmet yaptık*” (Bakara, 2/143)

“ *Siz insanların iyiliği için yeryüzüne çıkarılan en hayırlı ümmetsiniz*” (Ali İmran, 3/110)

“ *Onların Allah'ın rahmetini ümit etmeye hakları vardır. Allah çok bağışlayıcı ve engin merhamet sahibidir.*” (Bakara, 2/218)

“ *İşte onlar gerçek müminlerdir, onlar için bağışlanma ve güzel bir rızık vardır.*” (Enfal, 8/74)

“ *Allah onlardan razı olmuş, onlar da kendisinden razıdırlar.*” (Tevbe, 9/100)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Şüphesiz Allah, Peygamberi ve ona tabi olan Muhacirleri ve Ensar'ı tevbelerini kabul ederek affetti.” (Tevbe, 9/17)

“Bununla beraber Allah onların hepsine de hüsnâyı (cenneti) vaad etmiştir.” (Hadid, 57/109)

“Onlar özü sözü doğru olanların tâ kendileridir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir.” (Haşr, 59/8-9)

Bir gün bir zat Hz. Peygamber (sav) e gelerek “İnsanların en hayırlı nesli hangisidir?” diye bir soru sormuş, Allah Resulü de ona “*Benim arkadaşım olan sahabedir.*” karşılığını vermiştir. Bununla ilgili başka bir hadiste şöyle buyurulmaktadır: “*İnsanlık tarihinin en hayırlı nesli benim arkadaşlarım olan sahabedir. Sahabeden sonraki en hayırlıları onların peşinden gelenler, daha sonraki en hayırlıları ise bu ikincileri takip edenlerdir.*” Sahabenin aleyhine konuşmak şu hadis ile yasaklanmıştır: “*Kim ahabımın aleyhine konuşursa Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun*”

Sahabe İslam toplumunda bereket ve zafer vesilesi kabul edilmiştir. Bir hadiste şöyle buyurulmuştur: “*Ahabım ümmetimin güvencesidir. Onlar hayattan çekildikten sonra ileride geleceği belirtilen musibetler ümmetimin başına gelecektir.*”

Başka bir hadiste, ahabın her birinin gökteki yıldızlar gibi oldukları ifade edilmekte ve hangisini takip edilirse kurtuluşa erileceği belirtilmektedir. Bu bağlamda Hz. Peygamber (sav) ileride ümmet arasında gruplaşmaların olacağı, bu grupların bir tanesi hariç hepsinin hak yolundan ayrılıp cehenneme gideceğini haber vermiştir. Kurtulan bu grubun kimler olduğu sorulunca, “*Benim ve ahabımın çizgisinde yürüyenlerdir.*” buyurmuştur. Bu ifade bazı rivayetlerde “cemâat” olarak zikredilmiş, ancak “cemâat” kelimesi ile Allah Resulü'nün çizgisinde yürüyen ahab kastedilmiştir. Bu yol bugün “ehl-i sünnet ve'l cemaat” olarak isimlendirilmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Sahabenin en önemli özelliği Allah ve Resulü için seve seve canlarını verebilmelidir. Peygamberle sefere çıkarken şehit olmayı arzu ederek çıkarlardı ve bazıları şehit olacaklarını daha önceden bilerek ailesine vasiyette bulunurdu. Örneğin Cabir'in babası Uhud'da şehit olacağını sefere çıkarken oğluna haber vermiştir. Harplerde yakınlarını kaybedeler teselliye Hz. Peygamber (sav) in sağ olmasında ararlardı. Örneğin Uhud'da eşini, oğlunu ve kardeşini şehit veren Hint bint-i Amr (rah) bu büyük acısına rağmen "Resulallah sağa olduktan sonra her musibet hafif kalır" diyebilmiştir.

Bazıları Mekke'deki zengin ailelerini terk ederek Medine'ye peygamberin yanına gelmiştir. Bunlardan biri Mus'ab bin Umeyr dir. Umeyr Mekke'nin en varlıklı ailenin tek çocuğudur. Bütün Mekke gençleri ona özenirdi. Genç kızlar onun geçtiği yollara gül serperlerdi. O ise müşrik ailesinin bütün zorlamalarına rağmen Allah Resulü ile beraber olabilmeyi bütün dünya lezzetlerine tercih etmiştir. Uhud savaşında Peygamberi korurken şehit olmuştur. Ölünce elindeki sancak ona benzeyen bir melek tarafından taşınmıştır.

Sümeyra Hatuna iki oğlu, babası, kocası ve kardeşinin şehit olduğu haberi verilmesine rağmen, o Peygamberin durumunu sormuştur. "Onu görmeden içim rahat etmez" diyerek Peygamberi görmeye gitmiştir ve "Sen sağ olduktan sonra gayri hiçbir şeye endişelenmem" demiştir.

" Cihan aydınlığı o mübarek varlığın cemalinin nurundandır." (Hz. Mevlânâ)

Sahabe Kuran ahlakına bürünerek, Kuran hakikatlerini bire bir yaşadılar. Kuran'ın yüksek sedasını dünyanın dört bir yanına ulaştırdılar. Kuran'ı tazim ve hürmetle sık sık okumuşlar ve sayfalarına bakmadıkları bir gün geçirmemişlerdir.

Günümüzde de, sahabe gibi Allah Resulü'nün muhabbeti ile dolup, onun yüce ahlakını öğrenmeye ve yaşamaya gayret etmek zorundayız. Bu ahlakın hiçbir zaman eskimeyecek ve solmayacak olan güzelliklerinin yaşayıp yaşatmalıyız. Çünkü hakiki ümmet olmanın şeref ve bahtiyarlığına layık olmanın bedeli budur.

Sahabe ve Tasavvuf

Hz. Peygamber (sav) hikmet'i yani ledün ilmini ashabına öğretmiştir. Bütün ashabın ledün ilminden bilgileri vardır. Ledün ilmine sahip olanlar yıldızlar olarak tasvir edilirler. Bu nedenle ashabın her biri bir yıldız idi. Bu nedenle hangisi takip edilirse doğru yol bulunur. Bununla beraber ledün ilmini diğer insanlara öğretme işi bazı ashaba verilmiştir. Hz. Ebubekir (ra) ve Hz. Ali (ra) bunlardandır. Bunların eliyle ledün ilmi, yani hikmet bilgisi diğer nesillere iletilmiştir. Bu durum bugüne kadar devam etmiş ve kıyamete kadar da devam edecektir.

Ledün ilminin yazılı bir metin olarak tasnif edilmesi yasaktır. Bu bilgiler ehil olanlara kalpten verilir ve yaşatılır. Tasavvuf ledün ilmine sahip olma yoludur. Bu ilimden bazıları az, bazıları fazla nasıpkâr olurlar. Ancak seçilmiş olanlar, yani yıldızlar ledün ilmini tam olarak, yani ilk öğretildiği şekilde vakıf olan kişilerdir. Bu kişiler ashabın konumundadırlar. Onlar gibi yaşar ve ibadet ederler.

Tasavvufun esası ledün ilmi, yani hikmet ilmidir. Bir ayette Hz. Peygamber (sav) in insanlara hikmet ve ilim öğretmesinden bahsedilir. Buradaki hikmet ledün ilmidir. Dolayısıyla sahabenin hepsi hikmet ilmini az veya çok bilen insanlardı. Bu ilim diğer insanlara ancak Allah'ın izin vermesi ile öğretilir. Bütün sahabe ledün ilmini diğer insanlara öğretmiş midir? Burada ancak izin verilenlerin öğretmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Daha sonraki devirlerde ledün ilmine sahip olan velilerin bir kısmı bu ilmi başkalarına öğretmeden vefat etmişlerdir. Böyle örnekler mevcuttur. Ancak bazı veliler ledün ilmini başkalarına öğretmeye Allah'ın izniyle görevlendirilmiştir. İşte bu durum sahabe arasındaki bu konudaki farklılığı işaret edebilir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Hikmet ilmi Kuran'daki ayetlerin, Allah'ın isimlerinin ve salavatların çeşitli tertiplerle okunması ile oluşan rahmet, güç, kuvvet ve etkinin ilmidir. Bu ilim ile Kuran ayetlerinin zahiri anlamları dışındaki tevilleri idrak edilir. Bu ilimle kainatın sırları anlaşılır ve insanların akılla bilemeyecekleri bilgiler insanlara açıklanır. Böylece Allah'ı bilmek (marifetullah) daha yakından gerçekleşmiş olur. İşte gerçek tasavvufun amacı budur. Bu ilme kavuşmanın yolu da ancak gerçek sufi olmakla mümkündür. Gerçek sufi nasıl olunur? Bu husus tasavvuf kitaplarında anlatılmaktadır. (Bkz. Bir Sufinin Anatomisi)

Asr-ı saadetten sonra sahabe dünyaya yayılmış, zamanla sayıları azalmış ve sonunda hepsi vefat etmiştir. Ancak İslami yaşam ve iman esaslarını uygulayabilen sufiler vasıtasıyla ledün ilmi gönüllerde mevcut olmaya devam etmiştir. Bugün de böyle insanlar vardır, fakat halkın gözünden saklıdır.

İkinci Asr-ı Saadet devri mümkün mü?

İnsanlığın tekrar ikinci bir asr-ı saadet devri yaşamaları mümkün mü? Öyle bir topluluk düşünelim ki, bunların büyük bir kısmı sahabe gibi olsun. Eğer böyle bir topluluk oluşabilirse orada tekrar bir asr-ı saadet devri gerçekleşebilir. Ancak sahabe gibi olan insanların yoğun olduğu bir topluluk nasıl oluşabilir? İşte bunun ihtimali çok küçüktür. Çünkü bugünkü Müslümanların durumlarını sahabenin yaşadığı hayat ile karşılaştırsak, durumumuzun ne kadar kötü olduğunu anlatmaya gerek kalmaz. Biz bugün, İslam neyi emretmiş ise onun tersini yapmakla meşgulüz. İslam haram yeme der, biz dikkat etmez haram yeriz. İslam zina yapma der, biz ise her gün televizyon seyrederek göz zinası yaparız. İslam dürüst ol der, biz ise yalan söylemekte üstâd olmuşuz. İslam gıybet yapma der, biz ise neyin gıybet olduğunu dahi anlamadan gaflet halinde yaşarız. İslam faizi yasaklar, ama biz çeşitli bahanelerle faiz yeriz.

Biz Hz. Peygamber (sav) i sevdiğimizi ifade eder ve ona salavatlar getiririz. Ama gerçekten onu seviyor muyuz, yoksa söylediğimiz salavatlar ağızımızdan çıkıp kalbimize inmiyor mu? Peygamberi sevmek demek onun sünnetlerine uymak demektir. Fakat biz onun hangi sünnetini yaşıyoruz. İslam'ı yaşamak demek onun sünnetini yaşatmak demektir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bütün bu şartlar altında, nasıl sahabe niteliğinde insanların çoğunlukta olabileceği bir toplumu düşünebiliriz. Bunun gerçekten imkansız olduğunu görünüşe göre söyleyebiliriz. Bütün bunlara rağmen bazı manevi keşiflerin bildirdiklerine göre, önümüzdeki 20-30 yılda dünyada İslam tekrar yükselişe geçecek ve dünyaya hakim olacaktır. Bu yükselişin 2060 yılında kemâle ereceği zan edilmektedir. Bu yükselişin öyle durduğu yerde olmayacağı kesindir. Tahminimiz, insanlık bir 3. dünya harbi yaşar, milyonlarca insan ölür ve geride kalanlar büyük bir nedamet ve üzüntü içinde, nerede yanlış yapıldığını sorgulayarak İslam'a tekrar dört elle sarılabirler. İşte o zaman sahabe niteliğinde bir yaşam tarzını ve imanını benimseyen insanlar çoğunluğu teşkil edebilirler. Bu durumda Allah Teâlâ'nın vadettiği yardım Müslümanlara ulaşırsa, tekrar bir asr-ı saadet devri yaşanabilir.

Ancak beklenen bu dönem Hz. Mehdi (as) dönemi değildir. Hz. Mehdi (as) dönemi daha sonraki bir zamandadır. Büyük bir ihtimalle Müslümanlar 2060 yılından sonra bir süre hakimiyeti ellerinde bulundurlar, fakat bir süre sonra İslam yolunu terk ederek tekrar zillete düşerler. Bu zillet devri bazı bela ve musibetleri beraberinde getirir. Bunların sonunda insanlar gene global anlamda sıkıntılar yaşadktan sonra bir 4. dünya savaşı ile tekrar birbirlerini katlederler. Bunun sonunda insanlar tekrar nedamet ve tövbe ile İslam'a geri dönerler. İşte bu devir Hz. Mehdi (as) devri olabilir. Bu devirde Hz. İsa (as) tekrar dünyaya iner ve bir süre insanlar huzur ve selamet içinde yaşarlar. Gerçek anlamıyla bu devir ikinci bir asr-ı saadet devri olabilir. Bu devir de bir süre sonra sona erer ve insanlar tekrar yoldan çıkarlar. Artık bu yoldan çıkış kıyamet kopana kadar devam eder. Bu süreçte kıyametin büyük alametleri zuhur eder. İnsanlar gerçekten çok sıkıntılı zamanlar yaşayarak kıyamet zamanına kadar varılır. Bundan sonrası kitaplarda anlatıldığı şekilde herkes tarafından bilinmektedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Asr-ı saadet devri Peygamber liderliğinde olan bir devirdir. Esas manevi temel Hz. Peygamber (sav) in kendisidir. Dolayısıyla ikinci asr-ı saadet devri ancak Peygamberin kişiliğine yakın olabilen birisi tarafından yönetilen bir devir olabilir. Bu bakımdan Peygambere en yakın kişilerden biri olan Hz. Mehdi (as) liderliğindeki yukarıda anlattığımız devir olabilir. Bu bakımdan başka bir devrin ikinci asr-ı saadet olmasının mümkün olacağını düşünmek herhalde yanlış olur. Doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

Yayınlanma Tarihi : 28.05.2019

Dört Halife (Hulefâ-i Râşid) Devri

Hiz. Peygamber (sav) in hicri 11 (miladi 632) de vefatı ile, son sahabi olan Ebu't-Tufeyl Âmir'in h.110 (m.728) yılındaki vefat arasındaki bir asırlık zaman dilimine 'Sahabe Asrı' denir. Bu asırda dini, siyasi ve sosyal açıdan birçok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu asrın özellikle h. 11-40 (m.632-661) yılları arasındaki döneme "Hulefâ-i Râşîdîn Dönemi" denir. Bu dönemde Hz. Peygamber (sav) tarafından yetiştirilen sahabe nesli ön planda rol almış ve dini, siyasi ve sosyal hayatın şekillenmesinde önemli hizmette bulunmuştur. Kendilerinin idare ettikleri ordularla büyük fetihler gerçekleştirmiş ve İslam Devleti'nin sınırları doğuda Çin'e, batıda Atlas Okyanusu, kuzeyde Kafkaslara kadar genişlemiştir.

Dört halife dönemi iki kısma ayrılır. Bunlardan, h. 11-30 (m.632-650) yıllarına tekabül eden ilk 20 yıllık dönem için "Huzur ve Sükûn Dönemi" denir; h. 30-40 (m.650-660) yılları arasındaki 10 yıllık ikinci dönem ise "Fitne ve Karışıklık Dönemi" olarak isimlendirilir. Birinci dönem Hz. Ebubekir (ra) ve Hz. Ömer (ra) in hilafet dönemleri ile Hz. Osman (ra) ın hilafetinin ilk 6 yıllık dönemidir. İkinci dönem Hz. Osman (ra) ın son 6 yıllık dönemi ile Hz. Ali (ra) nin hilafet dönemidir.

Hız. Ebubekir (ra) Dönemi

Hız. Peygamber (sav) 13 Rebûilewel 11 (8 Haziran 632) pazartesi günü kuşluk vaktinde vefat etmiştir. Aynı günün ilerleyen saatlerinde sahabenin önde gelenleri Mescid-i Nebevî'nin yakınındaki Sahîfetû Benî Sâide'de halifeliği görüşmek üzere toplanmıştır. Bu toplantıda hararetli tartışmalardan sonra Hız. Ebubekir halife olarak seçilmiş ve orada bulunan ashabin önde gelenleri kendisine biat etmiştir. Ertesi gün bütün Medine halkı Mescid-i Nebevî'de toplanarak Hız. Ebubekir'e biat etmiştir.

Hız.Ebubekir ilk önce, Hız. Peygamber zamanında planlanan seferleri gerçekleştirmiştir. Peygamberin ölümü ile etrafta baş gösteren itirazları ve isyanları ortadan kaldırmak için, Arap yarımadasının her tarafına askeri seferler düzenlenmiştir. Bunların bir kısmı ile savaşarak, bir kısmı ile de herhangi bir savaş yapmadan düzen sağlanmıştır. Böylece Arap yarımadası tamamı ile yeniden Medine yönetiminin hakimiyeti altına girmiştir.

Arap yarımadasındaki birliğin sağlanmasından sonra, Hız. Peygamber'den devir alınan İslam'ı yayma politikaları devam ettirilmiştir. Bu nedenle o günün iki büyük devleti olan Sasâniler ve Bizans üzerine ordular gönderilmiştir. Özellikle Halid bin Velid'in komutasındaki İslam orduları zaferler kazanarak Şam ve Kudüs'ün ele geçirmenin yollarını açmıştır.

Bu savaşlarda birçok Kuran hafızının şehit olması üzerine Hız. Ömer'in teklifi ile Kuran "Mushaf" denilen bir nüshada toplanmıştır.

Hız. Ebubekir iki yıl, üç ay, on gün süren hilafeti esnasında ashabı daima ön planda tutmuş, onlara fazilet ve değerlerine göre davranmıştır. Dinden çıkıp sonra tekrar İslam'a dönenlere fazla yetki verilmemesini tayin ettiği kumandanlara bildirmiştir. Çünkü ordunun zafere ulaşmasının ancak sahabenin gayreti ve bereketi sayesinde mümkün olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle sahabeye daima ordunun ön planında yer verilmiştir. Alınan kararlar da sahabenin ileri gelenlerinin, özellikle Aşere-i Mübeşşere ashabının onaylanması ile uygulanmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Hz. Ebubekir zamanında yalancı peygamber olan Müseylimetül Kezzâb'a karşı savaşılmış ve Yemâme savaşında yenerek bertaraf edilmiştir. Bu savaşta da ordu komutanı olan Halid bin Velid, önce kötü giden savaşta, ordudaki sahabeleri ön cepheye alarak savaşı kazanmıştır.

Hz. Ebubekir, her konuda olduğu gibi, bilgi sahibi olmadığı dini konular için de sahabeye müracaat etmiş, onların yardımıyla problemleri çözmüştür. Örneğin yaşlı bir kadının miras konusunda sorduğu problemin cevabını kendi bilmediği için, ashab arasında araştırma yaparak Hz. Peygamber'den nakledilen bir bilgi ile olayı çözüme kavuşturmuştur.

Hz. Ebubekir sahabenin yanı sıra Ehl-i Beyt'e de değer vermiştir. "Ehl-i Beyt'in hukukuna riayet konusunda Hz. Peygamber'i hatırd tutunuz." sözü ona aittir. Bu nedenle Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i çok sevdiğinden onlarla zaman zaman şakalaşmıştır.

Hz. Ebubekir vefat edeceğini anlayınca, Muhacir ve Ensar'ın ileri gelenleri ile istişare ettikten sonra, Hz. Ömer'in halife olmasını istemiştir.

Hz. Ömer (ra) Dönemi

Hz. Ömer, Hz. Ebubekir'in halife seçilmesi için gayret göstermiş ve etkili olmuştur. Hz. Ebubekir'e her konuda yardımcı olmuş ve Arap yarımadasının Hz. Ebubekir'in yönetimi altına girmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Kuran'ın toplanıp bir kitap haline getirilmesini temin için çalışmıştır. Hz. Ebubekir'e müşavirlik ve kadılık yapmıştır. Hz. Ebubekir hastalanınca, onun yerine vakit namazlarını kıldırmıştır. Hz. Ebubekir'in h. 13 te vefatı üzerine halife seçilerek kendisine biat edilmiş ve "Emirü'l-Müminin" unvanını almıştır.

Hz. Ömer döneminde de fetih hareketleri bütün hızıyla sürmüştür. H. 16 da Sasanileri yenerek Kısra'nın saraylarını ele geçirmiş ve İran İslam idaresi altına girmiştir. H. 20 de Azerbaycan ve Ermenistan bölgelerini İslam topraklarına katmıştır. H. 21 de Kısra son olarak Nihavend'de mağlup edilerek, Irak ve İran'ın fethi tamamlanmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Suriye'de Bizanslılarla savaşmaya devam edilmiş ve h. 14 te Dimaşk fethedilmiştir. Bizanslıların karşı saldırıları püskürtülmüş ve Halep, Antakya, Urfa, Rakka, Nusaybin, Mardin, Diyarbakır gibi şehirler Müslümanların eline geçmiştir.

Daha sonra Kudüs kuşatılmış, ancak Kudüs Patriği şehri ancak halife Hz. Ömer'e teslim edeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine Hz. Ömer yanındaki sahabilerle Kudüs'e gelmiş ve ordu komutanları Halid bin Velid, Abdurrahman bin Avf, Amr bin Âs ve Muaviye bin Ebu Süfyan nezaretinde yapılan anlaşma ile h. 16 da Kudüs şehri teslim alınmıştır. Bundan sonra sahil şehirlerinin tümü ve Filistin bölgesi İslam ordusu tarafından fethedilmiştir. H. 21 de Amr bin Âs tarafından Mısır tamamen İslam topraklarına katılmıştır.

H. Ömer fethedilen şehirlerde küçüklere ve büyüklere Kuran ve temel dini bilgileri öğreten eğitim sistemleri oluşturmuştur. Buralarda seçkin sahabeler görevlendirilmiştir. Kufe ve civarına Abdullah bin Mesud ve Ammâr bin Yâsir' i görevlendirmiştir. En güçlü ekibi Basra'da istihdam etmiştir. Basraya Ebu Musa El - Eş'ari'yi vali tayin etmiş, aralarında İmrân bin Husayn, Abdullah bin Mugaffel ve Enes bin Mâlik gibi meşhur isimlerin bulunduğu 29 sahabeyi bu bölgede fetva verme ve eğitim işleri ile görevlendirmiştir.

H. Ömer halifeliği döneminde sahabenin fazilet ve değerine vurgu yapılmış ve onlara bizzat kendisi ayrıcalıklı muamelede bulunmuştur. Hz. Peygamber'in şu sözünü daima hatırlatmıştır: "*Ashabımın hakkında birbirinize hayrı tavsiye ediniz.*" Oğlu Ubeydullah bin Ömer, sahabeden Mikdâd bin Esved' e hakaret edecek kadar ileri gidince, oğlunun dilini kesmekle tehdit etmiştir. Diğer ashab araya girerek engellemişlerdir. Ama Hz. Ömer şunu söylemiştir: "Beni bırakın şunun dilini keseyim de görenlere ibret olsun, böylece bundan sonra kimse Resulallah'ın ashabından birine dil uzatma cüretinde bulunmasın."

H. Ömer devlet hazinesinde artan ganimet gelirlerini Müslümanlar arasında adil bir şekilde bölüştürürken, önceliği Ehl-i Beyt'e, yani Hz. Peygamber'in yakınlarına vermiştir. Daha sonra muhacirler, ensar ve diğer ashab gelmiştir. Onun devrinde muhacirler ve ensar, İslam toplumunun en faziletli kişileri ve önderleri olarak değerlendirilmiş ve alınan kararlar önce onlarla danışılıp daha sonra diğer ashabın görüşlerine başvurulmuştur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Hz. Ömer ordu komutanlarını cepheye gönderirken onlara ordudaki sahabenin fikirlerine itibar etmelerini söylediler. Çünkü onun devrinde de savaşan ordularda sahabenin bulunması zafer vesilesi kabul edilirdi. Mısır fethedilirken, Bizans'a karşı savaşan Amr bin Âs, İslam ordusunun bir ara dağılma noktasına geldiğini görünce, ashabin öne geçmesi için çağrıda bulunmuş, bunu duyan ashab hemen öne atılmış ve gerçekten parlak bir zafer kazanarak Mısır fethedilmiştir.

Hz. Ömer vefat ederken de kendisinden sonra halife olacak kişiye muhacir ve ensara sahip çıkmasını tavsiye etmiş ve özellikle ilk muhacirleri tavsiye ettiği söylenmiştir.

Hz. Ömer, Ehl-i Beyt'ın olan Hz. Ali ile çok yakın dostluk kurmuş ve onu başdanışman yapmıştır. Hilafeti boyunca adliye işlerinin çözümü ve hükme bağlanma işini ona havale etmiştir. O, Hz. Ali hakkında "En güzel ve doğru hüküm verenimiz Ali'dir" demiştir.

Hz. Ömer, Kuran ile meşgul olmayı engellememesi için ve yeni iman edenlerin Kuran'ı bırakıp hadislerle meşgul olmalarına mani olmak için, hadis rivayetlerinin azaltılmasını istemiştir. Ancak bu kesinlikle hadis rivayetine yasaklama veya güvenilir bulmadığı için sahabeyi hadis rivayet etmekten men etme anlamında değildir. Bununla beraber Hz. Ömer de hadis rivayet etmiştir. Ancak Hz. Peygamber'den bizzat duymadığı bazı hadisleri nakleden sahabeden bazen şahit göstermelerini istemiştir. Ancak bazı sahabeden hiç şahit istemeden hadis aldığı da olmuştur.

Halife Ömer h. 23 te son haccını ifa ettikten sonra, Mescid-i Nebevi'de sabah namazını kıldırıldığı esnada İran asıllı bir kölenin hançerli saldırısında ağır yaralanmıştır. İyileşmeyeceğini anlayınca kendisinden sonraki halifenin seçilmesi işini Aşere-i Mübeşşere' den olup o gün hayatta bulunan 6 kişinin oluşturduğu bir şûraya havale etmiştir. Yaralandıktan üç gün sonra vefat etmiş ve Efendimiz ile Hz. Ebubekir'in yanına defn olunmuştur.

H.z. Osman (ra) Dönemi

H.z. Ömer'in vefatından sonraki üç gün içinde yeni halifeyi seçmek ile görevli şûra, Müslümanlarla gerekli istişarelerde bulunduktan sonra H.z. Osman'ın halife seçildiğini ilan etmiştir. Önce şûra üyeleri ve sonra da halk H.z. Osman'a biat etmiştir.

H.z. Osman döneminde de, daha önce devam ettirilen fetih siyaseti aynen sürdürülmüştür. İsyân eden bazı bölgelere ordu gönderilerek buraları tekrar İslam devletine bağlanmıştır. Ahlat, Şirvan gibi şehirler Bizanslılardan alınmıştır. Tarsus'un civarı fethedilmiştir.

H.z. Osman zamanında ilk defa bir donanma kurulmuş ve bununla Bizanslılara karşı zaferler kazanılmıştır. Donanma ile Kıbrıs adası fethedilmiştir. Kuzey Afrika'ya akınlar yapılarak Trablusgarp Bizanslılardan alınmıştır.

H.z. Osman'ın hilafetinin ilk 6 yılında, daha önce de olduğu gibi sahabenin fazilet anlayışı devam etmiştir. Alınan kararlarda sahabe ile istişareye devam edilmiştir. Ashaba hakaret edenler cezalandırılmıştır.

Bu dönemde Kuran'ın tek bir nüsha olarak tespit edilmesi için hafızlarından oluşan bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon tek bir Kuran nüshası üzerinde karar kılmış ve bu çoğaltılarak diğer şehirlere gönderilmiş ve böylece her yerde aynı nüshanın okunması temin edilmiştir.

H.z. Osman bütün ashab ile birlikte Efendimiz'in Ehl-i Beyt'ine de son derece tâzim ve hürmet göstermiştir. 34 sahabe vali ile çalışmıştır. Bu valilerden yedisi H.z. Osman ile akrabalık bağı bulunduğu söylenmiştir. Kadılık, beytülmal görevlisi ve katiplik gibi görevlerde geniş çapta ashab görevlendirmiştir.

Fitnenin Ortaya Çıkışı

Hicri 30 da İslam toplumundaki ashabın sayısı ölümlerle azalmıştır. İslam devletinin yönetiminde söz sahibi olmak isteyen, fakat sahabeyi çekemeyen ve İslam'ı tam içselleştiremeyen insanlar ortaya çıktılar ve kargaşa dönemini başlattılar.

Fitneyi bilinçli olarak ilk başlatan ve yöneten Yemenli bir Yahudi olan Abdullah bin Sebe' dir. Bu zat, h. 30 da Hicaza gelerek İslam'a girdiğini açıklamış ve İslam Devleti'nin önemli merkezlerini dolaşarak fitne için insanlar tespit etmiş ve fitne için bir alt yapı oluşturmuştur. Bazı Müslümanlar bilinçli olarak, vaat edilen çıkarlar için, bazıları da bilmeden, cehaletten bu kişinin emellerine alet olmuşlardır.

Hz. Osman'ın hilafeti döneminde İslam devleti o zamana kadarki en geniş sınırlarına ulaşmıştır. Bu geniş coğrafyanın Medine'den denetim altında tutulması kolay olmayacağından, Hz Osman'ın hilafetinin sonlarına doğru fetihler kısmen durmuş, yeni yerler fethetmek yerine fethedilen yerleri koruma ve buralarda İslami yayma anlayışı ağır basmıştır. Bu geniş coğrafyayı yönetmek için halife bazı merkezlerin valilerine tasarruflarında tam yetki vermiştir. Bu valilerin mutlak itaat halinde olmalarını temin için, onların bir kısmını akrabası olan sahabeden seçmiştir. Fakat bu tercih bazı sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Sahabenin sayı olarak azalması, sayılarının katlanarak artan Müslümanların üzerindeki sahabe etkisini azaltmıştır. Buna karşı sahabe kıymetini bilmeyen ve sahabenin çektiği sıkıntıları çekmemiş olan yeni bir takım insanlar ortaya çıkıp yönetimde hak iddia etmeye başlamışlardır.

Fitneye sebep olan Hz. Osman ve onun valileri değildir. Fitnenin asıl sebebi, fitnenin merkezi olan Kufe, Basra ve Fustat şehirlerindeki sosyal değişim ve buna dayalı olarak buralarda faaliyet gösteren fitnecilerin kontrol altına alınamamasıdır. Örneğin bu nedenle Abdullah bin Mesud, h. 30 da Kufe'den Medine'ye taşınmak zorunda kalmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Fitnenin başı olan Yahudi asıllı Abdullah bin Sebe' nin amacı, yönetimden memnun olmayan tebaayı çoğaltmak, bunları organize edip Hz. Osman'a ve valilere karşı ayaklandırmak, Müslümanlar arasında bir kargaşa ortamı oluşturmak ve bu yolla İslam'a ve Müslümanlara zarar vermektir. Bunu gerçekleştirmek için dindarlığı alet olarak kullanmış, eylemini yahudilikten devşirildiği anlaşılan bir “vasiyet” inancına dayandırmıştır. Vasiyet inancı ona göre şöyledir: “Peygamberlerin her biri kendinden sonra yerine geçmek üzere vasi tayin etmiştir. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in kendisinden sonrası için tayin ettiği varistir. Dolayısıyla Ali'nin hakkı gasp edilmiş ve hilafet Osman'a verilmiştir.”

Abdullah bin Sebe, bu fikri ortaya atarak yaymaya başladı. Kendisine epey bir taraftar toplayarak halife ve valiler hakkında sistemli bir şekilde karalama kampanyası yürüttü. Bu faaliyetler zamanla fiili direnişlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kufe, Basra ve Fursat'ta oluşan bu fitne nedeniyle taraftarlar Hz. Osman'ı hedef olarak halkı kışkırtmışlardır. Bu kışkırtma ile oluşturulan bir asi ordusu, Medine'ye gelip halifeyi kuşattılar. O zamana kadar Medine'yi koruyacak bir orduya ihtiyaç duyulmadığından asiler rahatlıkla Medine'de istediklerini yaptırmaya çalıştılar. Ancak istekleri Hz. Osman tarafından reddedildi. Medine'de mevcut olan sahabiler, sayıları az da olsa, asiler ile savaşmak için halifeden izin istediler. Halife kan dökülmemesi için onlara savaş izni vermedi. Hz. Ali, Hz. Hüreyre, Mugire bin Şube, Abdullah bin Abbas ve sahabenin genç çocukları, savaşarak asileri Medine'den süreceklere inanmalarını rağmen, savaş izni verilmediği için çaresiz kalmışlardır. Asilerin genelinde, Hz. Osman'ı öldürmek gibi bir niyet yoktu, ancak kuşatmanın ilerlemesi sonucu bir grup Hz. Osman'ın evine arka duvardan girerek onu Kuran okurken şehit etmiştir. Hz. Osman'ı şehit edenler arasında sahabeden kimse yoktur. Asiler yaptıklarını sahabe üzerine yıkmaya çalışmışlardır. Hz. Osman'ın şehit edilmesi İslam devletinde büyük infial yaratmıştır. Bu olay ileride daha fazla fitnenin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Hız. Ali (ra) Dönemi

Hız. Osman'ın hicri 35 yılında şehit edilmesinden sonra yerine halife olarak Hız. Ali seçilmiştir. Ancak bu seçim öyle kolay olmamıştır. Çünkü büyük bir fitne ortalığı kaplamıştır. Asiler hala Medine'ye hakim durumdaydılar.

Cemel Olayı

Halife seçildikten sonra dört aya yakın bir zaman geçtiği halde Hız. Ali, Hız. Osman'ın katillerini cezalandırmamış ve asilerin ordusunu Medine'den çıkaramamıştı. Bu asi grubunu ancak dışarıdan gelecek bir ordunun Medine'den uzaklaştırabileceği fikri Müslümanlara uygun geldi. Bunun için Hız. Talha (ra) ve Hız. Zübeyir (ra), Hız. Aişe (rah) ile anlaşarak katilleri yakalamak için bir ordu ile harekete geçtiler. Ancak Hız. Ali bunu öğrenince, bir ordu ile bunların üzerine gitmiş ve konuyu görüşüp bir çözüm yolu aramak istemiştir. Her ne kadar, her iki tarafın başındakilerinin birbirleri ile savaşmak istemedikleri, asilerin problemini çözmek için oturup görüşmeyi düşünseler de, orduların içindeki fitneye sebep olan askerler durumun kendi aleyhlerine geliştiğini görünce, tarafların Cemel'de karşı karşıya gelmesine fırsat bilip, aralarında kasıtlı olarak savaşı başlattılar. Bu saldırıların sebeplerinin ne olduğu daha anlaşılmadan, iki tarafta birbirleriyle savaşmak zorunda kalmış ve çok miktarda Müslüman kanı akmıştır. "Pişmanlıklar" vakası olarak nitelenen bu savaşta Hız. Talha ve Hız. Zübeyir şehit olmuştur. Hız. Aişe geri çekilmiştir. Hız. Ali ordusuna, kaçan kimselerin takip edilmemesini, ganimet alınmamasını, yaralıların öldürülmemesini ve evlere girilmemesini emretmiştir. Bu savaş bütün sahabeyi çok üzmüş ve ellerinde olmadan böyle bir savaşa katıldıklarını beyan ve pişmanlıklarını dile getirmişlerdir. Her iki taraf ta, birbirlerini kesinlikle tekfir etmemiş ve karşılıklı olarak Müslümanca davranışta bulunmuşlardır.

Sıffin Olayı

Hız. Ali, Şam valisi Hız. Muaviye'yi kendisine biat etmeye davet etmiştir. Ancak Muaviye, Hız. Osman'ın katillerinin yakalanıp cezalandırılmadıkça biat etmeyi kabul etmemiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bunun üzerine Hz. Ali, Şam üzerine sefere karar vermiş ve her iki ordu Sıffin'da karşı karşıya gelmiştir. Karşılıklı görüşmeler bir sonuç vermemiş ve iki ordu arasında çatışmalar başlamıştır. Yüz günü aşkın bir çatışma süresi sonunda, savaşın Hz. Ali'nin kazanacağı belli olunca, Hz. Muaviye askerlerin mızraklarının uçlarına Kuran sayfalarını geçirerek savaşı durdurma talebinde bulunmuştur.

Hz. Ali'nin askerleri karşılarında Kuran sayfalarını görünce savaşmayı bırakmışlardır. Böylece Hz. Ali kazanabileceği bir savaşı bırakarak Kuran'ın hakemliğini kabul etmiştir. Ancak Kuran'ın hakemliği için kurulan komisyon bir sonuç alamamıştır. Daha sonra Hz. Ali, orduyu terk eden Hariciler'in Müslümanlar arasında terör estirmesi üzerine, onların üzerine gitmiş ve hemen hemen hepsini öldürmüştür. Daha sonra Hz. Ali, ordunun savaş yorgunu olması nedeniyle Şam üzerine tekrar yürümekten vazgeçmiş ve iç meseleler ile uğraşmayı tercih etmiştir.

Hz. Ali, Kufe'de sabah namazı kıldırıma giderken hançerlenmiş ve bir süre sonra vefat etmiştir. Halifeliği dört yıl, dokuz ay ve birkaç gün süren Hz. Ali yerine halife tayin etmemiştir. Kufe halkı Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan'ı halife olarak kabul ederek biat etmişlerdir. Ancak Hz. Hasan altı ay sonra Müslüman kanı dökülmemesi için halifeliği Muaviye'ye bırakmıştır.

Hz. Osman ve Hz. Ali zamanındaki fitne olaylarında Müslümanların davranışlarının olayları etkiledikleri düşünülse de, bu olay bizce tamamen bir kader-i ilahidir. Cemel olayının Peygamber tarafından daha önce bildirildiği bazı hadisler de mevcuttur. Hz. Hasan'ın hilafeti Hz. Muaviye devretmesi de daha önce bildirilenler arasındadır. Ashabın gerek zahiri, gerekse batını ilim bakımından ileri olanlarının olaylardaki davranışları, sanki kader rüzgarına kapılmış birer yaprak misali gibidir. Özellikle Hz. Osman şehit olacağını bildiği için, Müslüman kanının dökülmemesi için elinden gelen bütün gayreti göstermiştir.

Bütün bu olaylar Müslümanlar için, gelecekteki diğer fitnelerin nasıl ortaya çıkacağını haber vermesi bakımından önemlidir. Fitnenin ilk faili bir Yahudi'dir. Müslüman kılığına girip İslam'a zarar vermeyi amaçlayan bir çalışma içindedir. İman ve ilim bakımından çok gerilerde olan ve nefislerini her şeyin üstünde tutan insanları örgütleyerek fitne yaratılmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Aynı durum bugün de mevcuttur. Dört halife dönemindeki fitnelerle Allah Teâlâ bize, İslami yıkmak isteyen fitnelerin nasıl ortaya çıkacağıının ilk örneklerini göstermiştir. Bundan dolayı Müslümanlar, Müslüman kılığına giren kafir ve müşriklerin yaydıkları fitneye karşı uyanık olmalı ve bunları tâ başından yok etmelidirler. Aksi halde bunlar Müslümanlara büyük kayıplar verdirecektir. Şiilik, vehhabilik, yeni selefilik, tarihselcilik gibi akım ve mezheplerin ortaya çıkışı ve yayılışı aynı senaryoya göre olmaktadır. Müslüman kılıklı kafirlerin ve müşriklerin kurdukları tezgahlardır her biri. Müslümanlar bunlara karşı uyanık olmak zorundadır. Çünkü bu bir imtihandır. Bu imtihandan başarıyla çıkmamız gerekir. Eski fitnelerin sebepleri ve gelişimini iyi öğrenmek suretiyle, bugünkü fitneleri değerlendirmek mümkündür. Bunu yapmak Müslümanların görevidir.

Dört Halife Devri'nin Temel Özellikleri

Bu dönem, ilk İslam Devletinin yönetilmesi ve yapılan işlerin esaslarını anlamak bakımından önemlidir. Dört halifenin yönetimdeki ortak yönleri şunlardır:

- 1) Seçimle iş başına gelmek. Halifenin seçimi liyakat bakımından en uygun olanını seçmek olarak değerlendirilir. Seçilen halife İslam'a hizmet açısından zamanının en üstün olanıdır. Halifeyi seçenler de yine liyakat bakımından İslam'a yakınlıkları bakımından en üstün olanlardır. Dolayısıyla hem seçilen hem de seçenler sahabenin en seçkin olan kısmıdır. Bu durumda seçilen halifeye halk büyük bir güvenle biat etmiştir.
- 2) Devletin amacı Hz. Peygamber'in hedefleri doğrultusunda İslam'ı dünyaya yaymak ve dünya üzerinde gerçek adaleti temin etmektir. Bunun için fetihler yapılmış ve birçok ülkeler İslam'a bağlanarak sınırlar genişletilmiştir.
- 3) İslam'ı insanlara tanıtmak için birçok yerde eğitim merkezleri açılmış ve buralarda ilim sahibi olan insanlar görevlendirilmiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

4) Valiler, komutanlar gibi devletin üst yetkilileri İslam'a en yakın kişiler arasından atanmıştır. Bunların büyük bir kısmı sahabedir. Orduda ön saflara sahabe yerleştirilmiş ve böylece zafer kazanmayı ümit etmişlerdir. Bu ümitleri boşa gitmemiş ve gerçekleşmiştir. Çünkü sahabenin ümmetinin güvencesi olduğu hadislerle sabittir.

5) İşgal edilen bölgelere Müslüman nüfus taşınmış ve sistemli bir iskan politikası uygulanmıştır.

6) Sahabenin yönettiği ordularla İslam coğrafyası genişletilmiş ve buralardaki irşad faaliyetleri ile İslam'ı yaymaya çalışmışlardır.

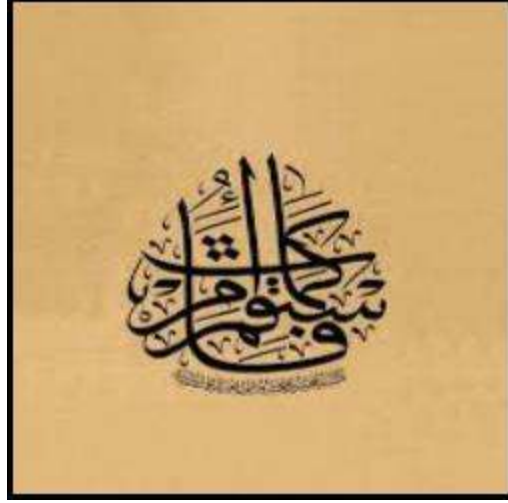
7) Devlet yönetiminde israftan ve gösterişten kaçınılmıştır. Yöneticiler halk gibi yaşayarak devlette ve toplumda birlik ve beraberliğin oluşmasını temin etmişlerdir. Halife kendisine saray yaptırmamış ve çok mütevazı yerlerde, aşırılıktan kaçarak bir hayat sürmüştür.

8) Vergiler ve zekatlar adalet ile toplanmıştır. Devlet malını zimmetine geçirenlere en ağır cezalar verilmiştir.

Bununla beraber İslam düşmanları tarafından fitne çıkarılmasına tamamen mani olamamışlar ve bu yüzden bu devrin son on senesi bazı istenmeyen olaylara sahne olmuştur. Dört halife devrinden sonra da İslâm düşmanları fitnelerini daha da arttırarak sürdürmüşlerdir. Böylece Müslümanları birbirine düşürerek İslam'a zarar vermişlerdir. Bu durum bugüne kadar devam etmiştir. Bugün de İslâm düşmanları fitnelerini yayarak Müslümanlar arasında ayrılığa ve yıkılmaya sebep olmaktadır. Bu böyle ilelebet devam etmeyecektir. Allah'ın yardımıyla bu gidiş bir gün tersine dönecek ve İslam'ı yok etmek isteyenler mağlup olacak ve emellerine ulaşamayacaklardır.

"Allah'ın nurunu (Kuran-ı Kerim) ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Allah da razı olmuyor. Fakat kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır." (Tevbe, 9/32)

Yayınlanma Tarihi : 05.06.2019

Selef-i Salihin Dönemi

“Selef” kelimesi lügat olarak “önce gelenler” anlamına gelir. Salih ise iyi ameller yapan ve böylece Allah'ın rızasını kazanmış insan demektir. Buna göre Selef-i Salihin, Asr-ı Saadet'ten sonra gelen ilk iki asırda yaşamış olan bütün hayırlı ve salih Müslümanları ifade eden bir terimdir. “Selef-i Salihin” i işaret eden Peygamberimizin şu hadisidir:

“Ümmetimin en hayırlıları benim döneminde yaşayanlardır. Sonra onları takip edenler, sonra da onları takip edenlerdir.”

Bu dönemde sahabenin hepsi, dört büyük mezhep imamı, muhaddisler ve müçtehidlerin büyük bir kısmı yaşamıştır. Bu dönem asr-ı saadete yakın bir dönem olduğundan, ilim ve amel bakımından verimli ve bereketli bir zaman dilimi olmuştur.

Selef-i Salihin dönemi üç kısma ayrılır:

1) Sahabe dönemi,

2) Tâbiîn dönemi,

3) Tebe-i tâbiîn dönemi.

Sahabe dönemi

Sahabe kuşağı, Peygamber (sav) ile beraber İslam'a hizmet edenlerdir. Sahabenin adil olduğu ve asla yalana, hileye başvurmayan bir nesil olduğuna dair bütün İslam uleması hemfikirdir. Çünkü sahabe Kuran'da övülmüş ve Allah'ın kendilerinden razı olduğu açıkça ifade edilmiştir:

“ Muhacir ve Ensar' dan İslam'a ilk önce girenlerin başta gelenleri ve iyi amellerle onların ardınca gidenler var ya, işte Allah onlardan razı oldu, onlarda Allah'tan razı oldular ve onlara altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı ki, içlerinde ebedi kalacaklar. İşte büyük ve muhteşem kurtuluş budur.” (Tevbe, 9/100)

Sahabe kuşağı, Hz. Peygamber (sav) in vefatından sonra, İslam'ı temsil eden kişiler olarak yaşamışlardır. Sahabe, İslam'ı yaymak için cihad yaparak, yeni ülkelerin fethedilmesine öncülük etmişlerdir. Gerek Hicaz bölgesinde (Mekke ve Medine) gerekse yeni fethedilen yerlerde İslam'ı hakkıyla tebliğ etmişler ve buralarda birçok öğrenci yetiştirmişlerdir. Bu nedenle bütün Müslümanlar Kuran ayetlerinin ve hadislerin anlamlarını, amelde İslam'ın uygulanmasının esaslarını sahabe kuşağından öğrenmişlerdir. Böylece sahabe, İslam ilim tarihinde olduğu kadar, iman, amel, edeb, zühd, takva ve ahlak gibi konularda da önemli bir rehber görevini yerine getirmişlerdir. Sahabenin Kuran'da ve hadislerde hayırla yâd edilmelerinin sonucu, onlar İslam'ın en doğru şekilde anlaşılıp yaşanmasının ölçüsü olmuşlardır.

Sahabe döneminde Müslümanların itikad konusunda zihinleri berrak ve net idi. İslam'a teslim olmaları kuwetli idi. Bu dönemde sapık görüşler daha ortaya çıkmamıştı. Bu nedenle sahabe döneminde alimler müteşabih ayet ve hadisleri yorumlamamışlardır. Allah ve Resulü'nün muradı ne ise tevil getirmeksizin onların zahiri manaları ile yetinmişlerdir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ancak daha sonra, yeni ilhadî (dinden uzak, sapık) fikirler ve görüşler ortaya çıktıkça, İslam alimleri İslam fikhini ve itikadını delilleriyle birlikte ortaya koymak ve açıklamak ihtiyacını duydular. Bunun sonucunda mezhepler, kelamcılar ortaya çıktılar. Fıkıhta İmam-ı Azam, İmam-ı Malik, İmam-ı Şafiî ve İmam-ı Ahmet bin Hanbel dört ayrı mezhebin kurucuları oldular. Kelam ilminde de Eş'âriiler ve Matüridîler ortaya çıktılar. Diğer alanlarda da birçok ehl-i sünnet alimi ortaya çıkararak, selef-i salihin'in İslam anlayışını dört başı mamur bir şekilde ele alıp biçimlendirdiler. Zındıkların batıl yorumlar yaptıkları müteşabih ayet ve hadisleri İslam'a en uygun şekilde yorumladılar.

Tabiîn dönemi

Tabiîn dönemi Müslümanları, sahabenin dizi dibinde yetişmişlerdir. İmanı, ilmi ve ameli onlardan öğrenmişlerdir. Bu kuşağa Tabiîn (izleyenler, tabi olanlar) denmesinin sebebi, sahabeye uyumakta gösterdikleri yüksek titizlik, ciddiyet ve özendir.

Tabiînin önemi temelde şu iki noktaya dayanmaktadır:

- İslam'ı sahabe kuşağından öğrenmiş olmalarıdır. Bu nedenle iman, ilim ve amel konusunda en doğru olanı uygulamışlardır.
- Sahabe zamanında rastlanmayan, sonradan ortaya çıkan birçok batıl fikir akımı, kültür ve inançlarla ilk defa onların karşılaşmış olmalarıdır.

Birçok felsefi akımlar, Mutezile, Cebriye, Mürcie gibi bid'at fırkaları ilk defa tabiîn döneminde İslam toplumuna girmiş ve önemli fikri ve inanç sarsıntılarına sebebiyet vermiştir. Tabiîn nesline mensup bulunan büyük İslam alimleri, bu akımlarla mücadele ederek sahabeden devralınan doğru İslam anlayışının bozulmadan yaşamasına neden olmuşlardır. Bu doğru İslam anlayışının gelecek nesillere aktarılabilmesi için birçok eserler telif etmişlerdir. Bu bakımdan, İslam'ın özünü ve hakikatini, her türlü yabancı ve batıl akımlar karşısında nasıl koruyacağımızı, Tabiîn neslini örnek olarak tespit etmeliyiz.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Tabiîn dönemi, aynı zamanda fikhî mezheplerin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde bazı müstakil mezhepler de ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yaşamış olan Hasan-ı Basri, Süfyan-ı Sevri, İbrahim en- Nehai, Şa'bi gibi, İslam'da müçtehid mertebesine sahip olan alimler müstakil mezhep sahibi idiler. Hanefî mezhebinin kurucusu İmam Ebû Hanifî de bu kuşağa mensuptur.

Tebe-i Tabiîn dönemi

Tabiîn neslinden İslam'ı öğrenen Müslümanlara Tebe-i Tabiîn (Tabiîn neslini izleyenler) denir. Bu dönemde ilmi ihtisaslaşma yaşanmıştır. Kuran, hadis, fıkıh, tefsir ve siyer konularında eserler verilmiştir. Bunlar vasıtasıyla Kuran ve iman hakikatleri muhafaza edilmiştir. İtikadi ve fıkhi mezhepler iyice belirginleşmiş ve bir ekol haline gelmiştir. İmam Maliki tarafından Maliki mezhebi, İmam Şafiî tarafından Şafiî mezhebi ve İmam Ahmed bin Hanbel tarafından Hanbelî mezhebi bu dönemde kurulmuştur.

Selef-i salihini oluşturan, Sahabe, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîn nesilleri Kuran ve hadislerde övgüye mazhar olmuşlardır. Doğru olan İslam inanç ve anlayışını bize kadar kesintisiz olarak ulaşmasında en önemli rolü oynamışlardır. Bu nedenle daha sonraki asırlarda daima merkezi bir konumda bulunmuşlar ve İslam'da doğru ve yanlış ayırmanın vazgeçilmez ölçüsü olarak kabul edilmişlerdir.

Selef-i salihin ilim, amel ve fazileti birleştiren insanların yetiştiği bir dönemdir. Bu nedenle ümmetin vazgeçilmez istikamet önderleri olmuştur. Ümmet içinde ne zaman gevşeme, sarsılma ve fitne ortaya çıkmışsa bu üç neslin temsil ettiği İslam anlayışı ile doğru yol ve istikamet korunmuştur.

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat İtikadı

Selef-i salihin itikadı (inancı) "Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat" itikadı ile aynıdır. Bu itikattan başka doğru bir inanç yoktur. Bu yol Peygamberin şu hadisinde işaret edilen doğru yoldur:

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

“Ümmetim 73 fırkaya ayrılacak, ancak bir tanesi hak yol olacak, diğerleri ise batıl yollar olacaktır.”

İmam-ı Eş'âri ve İmam-ı Matüridî bu hak yolunun, yani “Ehl-i sünnet ve'l cemaat” itikadının iki imamıdır. Bu iki imamın bazı içtihatlarında farklılıklar vardır. Ancak bunlar teferruatta olup temelde aynı “ehl-i sünnet ve'l cemaat” itikadını temsil ederler. İmam-ı Eş'âri amelde Şafiî mezhebini, İmam-ı Matüridî ise Hanefi mezhebini takip etmişlerdir. İşte içtihatlarındaki farklılık bundan kaynaklanmaktadır.

Ehl-i sünnet alimleri fıkihta dört hak mezhep bildirmişlerdir. Bunlar Hanefî, Malikî, Şafiî ve Hanbelî mezhepleridir. Dinden çıkmış olan zındıkların uydurdukları “Muhammed mezhebi”, “Peygamber mezhebi”, “Selefiyye mezhebi” gibi mezheplerin Peygamber efendimiz ve selef-i salihin ile hiç alakaları yoktur. Bunlar ehl-i sünnete aykırı sapık yollardır. İsimlerinde peygamber gibi güzel kelimelerin bulunması bu yolların doğru olduğunu işaret etmez. Bu bakımdan Müslümanlar isimlere aldanmamalı işin özüne dikkat etmelidir.

Günümüzde de ehl-i sünnet ve'l cemaat itikadı ile uyumlu olmayan birçok fırka ve fikir akımı vardır. Modernistler, reformistler, ehl-i Kuran (Kuraniyyun, mealciler) ve İslam'ın saf haline dönme iddiasında bulunan Selefiler (Selefiyye) bunlardan bazılarıdır. Ancak bu türlü akımlar, bazı iyi niyetli Müslümanların aldanmasına, yanlış yollara sapmalarına neden olmaktadır. Bunun nedeni, zamanımızda ilmin zayıflaması ve doğru ile yanlışın birbirine karıştırılıyor olmasıdır. Bu batıl akımlar İslam düşmanları tarafından desteklenmektedir. İslam ülkeleri bu akımlarla dört bir taraftan sarılarak, Müslümanların doğru yolu görebilmeleri engellenmeye çalışılmaktadır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Selef-i salihin dinde daha sonra gelenlerin hocaları durumundadır. Onların dini gayretleri ziyadedir. Din kitaplarında onlardan ve örnek davranışlarından hürmet ve övgü ile bahsedilir. Onlar Resulallah' tan gelen İslam dini ile ilgili bilgileri kendilerinden hiçbir şey katmadan olduğu gibi daha sonraki nesillere nakletmişlerdir. İtikatta ehl-i sünnet ve'l cemaat idiler. zamanlarında safiyet ve berraklık hakim olduğundan itikat bilgilerini kısaca ifade ettiler. Kuran ve hadislerdeki müteşabih (manası kapalı) lafızları fazla açıklamaya, tevil etmeye gerek görmediler. Bunları ilm-i ilahiye (tefviz) havale etme yolunu tercih ettiler. Onların bu tavırlarına mezheb-üs-selef denmişse de, bu terim kelim ilmi açısından ıstilahe manada bir mezhep değildir. Bu davranış, onların sadece müteşabih nasslar (ayet ve hadis) deki tavırlarını ifade eder. Bu ehl-i sünnetin dışında bir yol değildir.

Hicri 4. asırda Hanbeli mezhebinden, dolayısıyla ehl-i sünnet çizgisinden ayrılan bazı insanlar müteşabih nasslara, sadece görünene ve konuşma dilindeki anlamlarına dayanarak yanlış manalar verdiler. Bunu yaparken sadece kendi akıllarına dayandılar, başka bir delile dayanmadılar. Örneğin Kuran'da "yed" ve "vech" gibi kelimeler Allah Teâlâ hakkında kullanılır. Bu kişiler bu kelimelere konuşma dilindeki manaları olan "el" ve "yüz" anlamlarını verdiler. Böylece teşbih ve tecsim (Allah Teâlâ'yı yaratıklara benzetme ve cisimleştirme) gibi sapık bir inanişin içine düştüler. Müslümanları sözlerine inandırabilmek için selef-i salihin yolunda olduklarını söyleyerek kendilerine "Selefiyyun, Selefiyye, Selefiyyeciler" adını verdiler. Oysa selef-i salihin ile bu kişilerin tuttıkları yol birbirinden tamamen farklıdır ve zıttır.

Halef denilen sonraki ehl-i sünnet alimleri, Müslümanlar arasında selefilik iddia edilen mücessime ve müşebbihe gibi bid'at fırkalarının yayılmaya başlaması ile bunlar karşısında kayıtsız kalmamışlardır. Halef alimleri müteşabih nassları İslam'ın ruhuna ve temellerine sadık kalarak tevil etmişler ve yorumlamışlardır. Örneğin Allah Teâlâ hakkındaki "yed" lafzını "kudret" ve "vech" lafzını "zat" diye açıklamışlardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Buna göre selef-i salihin ehl-i sünnet itikadını kısaca, halef denilen ehl-i sünnet âlimleri ise Müslümanların anlayabilmeleri için daha açık ve geniş olarak ifade etmişlerdir. İtikat ve iman bilgilerini İmam-ı Matüridî ile İmam-ı Eş'âri sistemleştirmişlerdir. Müslümanlar, günümüze kadar iman ve itikat ile ilgili bilgileri bu iki imamdan birine bağlı kalarak öğrenmişlerdir. Böylece Müslümanların sapık ve bozuk itikat sistemlerinin içine düşmeleri büyük çapta engellenebilmiştir.

Yayınlanma Tarihi : 11.06.2019

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat İtikadı

Hz. Peygamber (sav) ile ashabın dinin temel konularında takip ettikleri yolu benimseyenlere “Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat” denir. Hz.Peygamber (sav), ümmetinin 73 fırkaya ayrılacağını, bunlardan biri dışındaki bütün fırkaların cehenneme, “Cemaat fırkası”nın ise cennete gideceğini söylemiştir. Ayrıca, Allah'ın rahmet elinin cemaat üzerinde olduğunu, cennetin ortasına girmek isteyenlerin topluluktan ayrılmamaları gerektiğini, cemaatten az da olsa ayrılanların İslam'dan çıkmış sayılacaklarını ve cahiliye ölümü ile öleceklerini belirtmiştir. İhtilaf halinde büyük çoğunluğa uyulmasını emretmiş, vefatından sonra yaşayanların pek çok ayrılığa şahit olacaklarını söylemiş, bu zamana yetişecek olan müminlerin Peygamberin sünnetine ve Dört Halife'nin sünnetine sımsıkı sarılmalarını öğütlemiştir.

Ehl-i sünnete bağlı olanlara “sağlam ve doğru inancı benimseyenler” anlamında Sünni adı verilir. Ehl-i sünnet mensupları “Fırka-i Naciye” (kurtuluşa eren zümre) ve “Sevâd-ı Azam” (büyük çoğunluk) tabirleriyle de anılırlar.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i Sünnet, hicri 3. yüzyılda itikadi bir mezhep olarak oluşmuştur. Ehl-i bid'atın ortaya çıkmasından sonra dinine bağlı çoğunluk bu isimle anılmaya başlanmıştır.

Hz. Ali (ra), ehl-i sünnetin öncüsü ve ilk kalamcısı olarak kabul edilir. Hasan-ı Basri (ks) ehl-i sünnet itikad sisteminin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Ehl-i sünnet akaidinin oluşmasına tesir eden alimlerin en önemlisi Ebû Hanîfe' dir. Ebû Hanîfe bid'at ehli karşısında ilahi sıfatları, kaderi ve şefaati ispat etmiş, Kuran'ın mana itibarıyla mahluk olmadığını söylemiş, kulların fiillerinin Allah tarafından yaratıldığını savunmuş, büyük günah işleyenlerin mümin olduğunu hükmederek ahirette göreceği muameleyi ilahi iradeye havale etmiş ve böylece ehli sünnet akidesinin en önemli meselelerine ışık tutmuştur. Ebû Hanîfe'den sonra İmam Malik, Mutezile ile diğer bid'at fırkalarının akaide dair faaliyetlerine karşı sünneti ön plana çıkarıp, teşbih ve tescim görüşlerini reddetmiştir. İmam Şafiî muhafazakar akideyi savunmuştur. İmam Hanbelî de akidesini Kuran, sünnet ve ashaptan itibaren gelen esaslara dayandığını söyleyerek ehl-i bid'atı şiddetle eleştirmiştir.

Ehl-i sünnet kalamcıları hicri 4. yüzyılın başlarından itibaren Müslüman çoğunluğun hâkim mezhebi haline gelmiştir. Bu yeni hareket Eş'arî ve Matüridî ile canlılık kazanmıştır. Eş'arî kalam mektebi Suriye, Irak havzasında kurulmuş, Matüridî ise kalam mektebini Maveraünnehir havzasında kurmuştur. Eş'arî Şafiî mezhebini takip ederken, Matüridî Hanîfe mezhebine uymuştur.

Sünni kalam akımı Eş'ariyye ve Matüridiyye ekollerinin kuruluşu ile güçlenerek hicri 4. ve 5. yüzyıllardan itibaren İslam dünyasının birçok bölgesinde ana mezhep haline gelmiş ve birçok Müslüman alimi kendisine bağlamıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Hicri 1. yüzyılın sonunda ortaya çıkmaya başlayan ve 4. yüzyılda oluşumunu tamamlayan ehl-i sünnet, Kuran ve sünnete uyulması gerektiğini kabul edip, akli nakle tâbi kılmakla diğer mezheplere göre isabetli yolu tercih eden ana mezheptir. Zira dinde ana prensip vahye uymaktır. Ehl-i sünnet akli vahye tâbi kılıp, vahiy ile akıl arasında bir denge kurmak, ayrıca kitap, sünnet, icma, kıyas gibi bütün şer'i usullere başvurmak suretiyle doğruya ulaşan mutedil bir yol izlemiş ve aşırı uçlardan uzak kalmıştır. Dünya Müslümanlarının %90'ından fazlası ehl-i sünnet mezhebine bağlıdır. Tefsir, hadis, fıkıh, kelam, siyer gibi temel İslami ilimler alanındaki kaynak eserler genelde ehl-i sünnet alimleri tarafından yazılmıştır.

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat itikadının esasları

Aşağıda sıraladığımız ehl-i sünnet ve'l cemaat itikadının esasları, İmam-ı Azam Ebû Hanîfe'nin Fıkh-ı Ekber adlı risalesinden alınmıştır Ebû Hanîfe'ye göre tevhidin ve sahih itikadın aslı şunlardır:

- 1) Sahih itikat etmiş olmak için bir mü'min şöyle demelidir: Ben Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, öldükten sonra dirilmeye, hayır ve şerrin, kaderin Allah'tan olduğuna iman ettim. Hesap, mizan, cennet ve cehennem hepsi haklıdır.
- 2) Allah Teâlâ birdir, sayı itibarıyla değil şeriki ve ortağı olmaması itibarı ile birdir. Allah doğmamış ve doğurmamıştır. Hiçbir şey ona denk değildir. O yarattıklarından hiçbir şeye benzemez, yarattıklarından hiçbir şey de O'na benzemez.
- 3) O isimleriyle, zatî, fiili sıfatları ile her zaman mevcut olmuştur ve olacaktır. Zatî sıfatları şunlardır: Hayat, kudret, ilim (bilmek), kelam (konuşmak), işitmek, basar (görmek), irade (dileme). Fiilî sıfatları ise şunlardır: Tahlik (yaratma), terzik (rızkı verme), inşa (yapma), ibdâ (örneksiz yaratma) ve sun' (sanatla yaratma) ve diğer fiilî sıfatlardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

4) Allah her zaman sıfatlarıyla oldu. Sıfatı ve ismi sonradan almış değildir. Allah Teâlâ ilmi ile Âlim'dir. İlim O'nun ezelî sıfatıdır. Allah Teâlâ kudreti ile Kâdir'dir. Kudret onun ezelî sıfatıdır. Kelam (konuşma) sıfatı ile Mütakellim (konuşan) dır. Kelam O'nun ezelî sıfatıdır. O yaratması ile Halik'tir. Yaratma onun ezelî sıfatıdır. O fiili (iş yapması) ile Fail'dir, fiil onun ezelî sıfatıdır. Yapan Allah Teâlâ'dır. Meful (fiille meydana gelen şey) ise mahluktur, Allah'ın fiili mahluk değildir.

5) Allah'ın sıfatları ezelidir; sonradan olmuş ve mahluk değildir. Kim bunların mahluk veya sonradan olduğunu söyler veya duraklar veyahut şüphe ederse, o kafirdir.

6) Kuran Allah kelimidir. Kuran mushaflarda yazılmıştır. Kuran kalplerde saklı, dillerde okunan ve Peygambere melek vasıtası ile indirilen kitaptır. Bizim Kuran'ı telaffuz etmemiz, yani seslendirmemiz mahluktur. Onu yazmamız mahluktur. Onu okumamız mahluktur. Kuran ise mahluk değildir.

7) Allah Teâlâ'nın Kuran-ı Kerim'de Musa'dan ve diğer peygamberlerden, firavundan ve iblisten hikaye olarak zikrettiği bütün şeyler Allah'ın kelimidir. Onlar hakkında haberdır. Allah'ın kelâmı mahluk değildir. Musa'nın ve diğer mahlukların kelâmı ise mahluktur. Allah'ın kelâmı Kuran kadîmdir, onların kelimeleri ise kadîm değildir.

8) Musa (as), Allah Teâlâ'nın kelâmını işitmiştir. Nitekim Cenâb-ı Allah bu hususta "Allah Musa'ya hitap ederek konuştu" demiştir. Allah Teâlâ, Musa'yı yaratmadan önce de konuşma sıfatına sahip idi.

9) Allah Teâlâ daha mahlukatı yaratmadan önce de Hâlik (yaratıcı) idi. Hiçbir şey O'na benzemez, O hakkıyla işiten ve her şeyi görendir. Allah Teâlâ Musa ile konuşunca ezelî sıfatı olan kelam sıfatı ile konuştu.

10) O'nun hiçbir sıfatı mahlukların sıfatlarına benzemez. O'nun bilmesi bizim bilmemiz gibi değildir. O'nun kudreti bizim kudretimiz gibi değildir. O'nun görmesi bizim görmemiz gibi değildir. O'nun konuşması da bizim konuşmamız gibi değildir. O'nun işitmesi de bizim işitmemiz gibi değildir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

11) Biz kullar dil ve dudak gibi aletler ve harfler ile konuşuruz. Allah Teâlâ ise aletsiz ve harfsiz konuşur. Allah'ın kelâmı ise mahluk değildir.

12) O şeydir, ancak başka şeyler gibi değildir. Allah hakkında şeyin manası cisimsiz, cevhersiz ve arazsız sabit olması demektir.

13) Allah'ın tarifi yoktur, zıddı ve benzeri yoktur.

14) Allah Teâlâ'nın Kuran-ı Kerim'de zikrettiği gibi eli, yüzü ve nefsi vardır. Allah Teâlâ'nın Kuran-ı Kerim'de zikrettiği yüz, el ve nefis gibi şeyler O'nun sıfatıdır, keyfiyeti malum değildir. Eli kudretidir veya nimetidir denemez. Zira böyle denirse, sıfatı iptal edilmiş olur.

15) Allah'ın gazabı ve rızası da iki sıfatıdır. Bunlarında nasıl olduğu bizce malum değildir.

16) Allah Teâlâ eşyayı eşyasız, yani yoktan var etmiştir. Allah Teâlâ eşyayı yaratmadan önce ezelde onları biliyordu. Eşyayı takdir ve kaza eden O'dur.

17) Ne dünyada ne de ahirette hiçbir şey ancak Allah'ın dilemesi, ilmi, kazası, kaderi ve Levh-i Mahfuz'da yazması ile olur. Ancak Allah Teâlâ'nın yazması niteleme şeklindedir, hüküm şeklinde değildir.

18) Kaza, kader ve meşiyet Allah'ın ezeli sıfatlarıdır, bunların da keyfiyeti bizce malum değildir.

19) Allah Teâlâ yok olan bir şeyi yok iken de bilir. Onu icat ettiği zaman nasıl icat edeceğini bilir. Var olan şeyi de var iken de bilir. Onun nasıl fani olacağını da bilir. Allah Teâlâ ayakta olanı ayakta olduğu halde, oturanı da otururken bilir. İlminde de hiçbir değişme olmaz, yahut yeniden ilim elde etmez. Ancak değişiklik ve fark mahluklara göre olur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

20) Allah Teâlâ yaratıklarını iman ve küfürden salim, yani hali olarak yaratmıştır. Sonra onlara hitap etmiş, iman ve itaat etmelerini emretmiş, küfür ve isyandan men etmiştir. Kafir olanın küfrü kendi ihtiyari fiili ile, imkan ile ve Allah Teâlâ'nın onu başarısız kılması ile, iman edenin imanı da kendi serbest iradesi, ikrarı, tasdiki ve Allah Teâlâ'nın tevfiği ve inayeti ile.

21) Allah Adem'in zürriyetini belinden çıkarmış, onlara akıl vermiş, onları muhatap kılmış, onlara imanı emretmiş, onları küfürden men etmiştir. Onlar da O'nun Rabliğini ikrar etmişlerdir. Bu da onların imanı olmuştur. Binaenaleyh onlar bu fitrat üzerine doğarlar.

22) Kim bundan sonra kafir olursa, sözünden dönmüş ve inancını değiştirmiş olur. Kim de iman eder Allah'ın emirlerini tasdik ederse, fitri imanının üzerinde durmuş olur.

23) Allah yaratıklarından hiçbirini ne küfre ne de imana zorlamış değildir. Allah onları mümin veya kafir olarak yaratmamıştır. Fakat onları şahıs olarak yaratmıştır. İman ve küfür kulların işidir. Allah Teâlâ kâfir olanı küfrü halindeyken kâfir olarak bilir. Bundan sonra iman ederse, onu iman halinde mü'min olarak bilir ve onu sever. O'nun ilminde ve sıfatında da hiçbir değişiklik meydana gelmez.

24) Kulların hareket ve sükun şeklindeki bütün fiilleri gerçek olarak onların elde ettikleri bir şeydir. Allah Teâlâ ise onların haliki yani yaratıcısıdır. Kulların bütün fiilleri O'nun dilemesi, ilmi, kazası ve kaderi ile.

25) Bütün ibadetler Allah'ın emri, sevgisi, rızası, ilmi, dilemesi, kazası ve kaderi ile vacip olmuştur. Günahların hepsi de O'nun ilmi, kazası, takdiri, dilemesiyle olmuştur; sevmesi, rızası ve emri ile olmamıştır.

26) Peygamberlerin hepsi küçük ve büyük günahlardan, küfür ve çirkin işlerden münezzehtirler. Bazılarından zelle (kayma) ve hata sadır olmuştur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

27) Muhammed Mustafa (sav), Allah'ın Habibi, en sevdiği kuludur. Peygamberimiz: “ *Biz en sonuz, kıyamette hepsinin önünde olacağız. Ben övünmeden derim ki, İbrahim Halilurrahman'dır, İsa Ruhullah'tır, Musa Kelimullah'tır, Adem Safiyullah'tır, ben ise Habibullah'im. Kıyamet gününde Livaülhamd sancağı benim elimde olacaktır.*”

28) Hz. Muhammed (sav) Allah'ın kuludur. Hz. Muhammed, Allah'ın resulü ve nebisidir. Hz. Muhammed, Allah'ın seçtiği ve beğendiği bir peygamberdir. Hz. Muhammed, Allah'ın kalbini zararlı şeylerden arıttığı bir peygamberdir. Hz. Peygamber göz açıp kapayacak kadar puta tapmadı ve Allah'a şirk koşmadı. Küçük ve büyük günah işlememiştir.

29) İnsanların peygamberlerden sonra en faziletlisi Hz. Ebubekir es- Sıddık'tır. Peygamber (sav): “ *Peygamberler ve Mürseller den sonra güneş Ebubekir'den daha faziletli bir kimsenin üzerine doğmamıştır.*” Buyurmuştur. Sonra fazilette Ömer el-Faruk gelir. Sonra Zinnureyn lakaplı Hz. Osman bin Affan gelir. Sonra fazilette Ebu Talib oğlu Ali Murtaza gelir. Bütün bunlar Allah'a ibadet eden, hak üzerinde ve hakla beraber kimseler idiler. Hepsini sever, büyüklerimiz olarak kabul ederiz. Resulallah'ın ashabını teker teker hayır ile yad ederiz.

30) Bir Müslümanı, velev ki büyük olsun, helal saymadığı sürece günahı yüzünden kafir saymayız. Böylesi bir kimseye mümin değildir, diyemeyiz. Gerçek mümin deriz. Bu Müslümana kafir değil de fasık demek caizdir.

31) Mestler üzerine meshetmek sünnettir.

32) Ramazan gecelerinde kılınan teravih de sünnettir.

33) İyi veya kötü her Müslümanın arkasında namaz kılmak caizdir.

34) Mümine günah zarar vermez demeyiz, cehenneme girmez de demeyiz. Fasık müminin cehennemde ebediyen kalacağını söylemeyiz.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

35) Mürcieler gibi iyiliklerimizin makbul, kötülüklerimizin affedilmiş olduğunu söyleyemeyiz. Ancak kim niyet, ihlas gibi farzları yerine getirerek, amellerini ifsat edecek şeylerden uzak durarak, onu da küfür ve mürtedlik ile iptal etmeden dünyadan çıkarsa, Allah Teâlâ onun amelini zayi etmez; onu kabul eder ve ona karşılık sevap verir, deriz.

36) Şirk ve küfürden başka bir günahın sahibi ondan tövbe etmez, sonunda iman ile ölürse, bu Allah'ın dilemesine kalmıştır; isterse onu cehennemde azap eder, isterse affeder, asla azap etmez.

37) Bir amele riya karışırsa, onun ecrini iptal eder.

38) Peygamberlerin mucizeleri haktır. Evliyaların kerameti de haktır. Allah'ın düşmanlarının, mesela iblis, firavun ve deccal gibi kimselerin gösterdikleri harikalara mucize ve keramet denmez. Ancak bunlar onların ihtiyaçlarının görülmesidir (istidrac).

39) Allah Teâlâ mahlukatını yaratmadan önce de Halık, rızıklarını vermeden önce de Razık idi.

40) Allah Teâlâ ahirette görülecektir. Müminler cennete onu dünya gözleriyle göreceklerdir. Allah'ı bir şeye benzetmeksizin ve niteliksiz olarak görürler. Halkı ile kendisi arasında herhangi bir mesafe olmayacaktır.

41) İman, ikrar ve tasdikten ibarettir. Yerdekilerin ve göktekilerin imanı inanılacak maddeler bakımından artıp eksilmez; yakın ve tasdik bakımından artıp eksilir. İmanda (imanın maddelerinde) ve tevhitte eşittirler.

42) Müminler amel bakımından birbirlerinden üstündürler. Çünkü amel artar da eksilir de. Zira bazı insanlar namazın beş vaktini de kılar, bazısı ise üç vaktini kılar. Bazısı ramazanı tam tutar, bazısı da yarım tutar. Yarım yapanların da ibadetleri sahihtir. İman ise böyle değildir. Zira şartların bir kısmına iman kafi değildir. Bu, yarım gün oruç tutana benzer ki orucu sahih olmaz.

43) İslam, Allah'ın emirlerine teslim olup boyun eğmedir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

44) Lügat açısından iman ile İslam arasında fark vardır. Fakat İslam olmadan iman olmaz, iman olmadan da İslam olmaz. Bu ikisi (iman ile İslam) bir şeyin içi ve yüzü gibidir.

45) Din, İslam'ı ve bütün şeriatı içine alan geniş kapsamlı bir isimdir.

46) Biz Allah Teâlâ'yı kendi zatını anlattığı gibi, bütün sıfatlarıyla hakkıyla tanırız. Hiç kimse O'na, layık olduğu şekilde hakkıyla ibadet edemez. Ancak bir kul O'na, kitapta ve Resulallah'ın sünnetinde emrettiği gibi emrine uygun olarak ibadet eder.

47) Müminler, marifette, yakinde, tevekkülde, muhabbette, rızada, havf (korku) ve recada (ümit) ve bunlara imanda eşittirler. Müminler imanın dışında bütün bu sayılan şeyler de farklıdırlar. Bütün bunlara imanın şartları bakımından inanmada farklı değillerdir.

48) Allah Teâlâ lütfkardır, adildir, kullarına hak ettikleri sevabın birkaç katını verebilir. Allah bazen de kuluna adaleti gereği azap eder. Bazen de yine lütfu icabı affeder.

49) Peygamberlerin şefaati haktır, Peygamberin günahkar müminlere ve azabı hak etmiş büyük günah işleyen müminlere şefaati haktır ve sabittir.

50) Kıyamet gününde amellerin mizanda tartılması haktır.

51) Peygamberin (sav) havzı (su havuzu) haktır.

52) Kıyamet gününde hasımlar arasında hasenat değiş tokuşu (kısası) haktır. Eğer hasenatları (sevapları) olmazsa, üzerlerine günah yüklemek haktır, caizdir.

53) Cennet ve cehennem mahlukturlar ve bugün için mevcutturlar. Cennet ve cehennem ebediyen yok olmazlar. Huriler ebediyen ölmezler. Allah'ın azabı da sevabı da ebediyen yok olmaz.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

54) Allah dilediği kulunu bir lütuf olarak hidayete erdirir, dilediğini de adaleti icabı saptırır. Saptırması hizlan (yardımsız kalma) manasındadır. Hizlan da Allah'ın kulunu rızasına muvaffak kılmamasıdır. Bu da O'nun bir adaletidir. Keza iyiliğe muvaffak olamayanın azabı da adalettir, O'nun zulmü değildir.

55) Şeytan imanı insandan zorla çeker alır (soyar) demeyiz, bu caiz değildir. Fakat kul imanı terk eder, deriz.

56) Kabirde Münker, Nekir sorgusu haktır. Kabirde ruhun cesede iadesi haktır. Kabir sıkması ve azabı bütün kafirler ve bazı asi müminler için haktır.

57) Alimlerin Allah Teâlâ'nın sıfatlarından Farsça olarak zikrettikleri şeyleri söylemek caizdir. Ancak Farsça "el" söylemek caiz değildir. Teşbihsiz ve keyfiyetsiz olarak "be ruy-ı Huday" (Allah'ın yüzü suyu hürmetine) demek caizdir.

58) Allah'ın yakınlığı ve uzaklığı mesafe itibari ile değildir. Allah'a itaat eden keyfiyetsiz olarak O'na yakındır. Asi de keyfiyetsiz olarak O'ndan uzaktır. Yakınlık, uzaklık ve yüzünü dönme Allah'a dua eden için vaki ve varittir. İtaat edenin cennette Allah'a komşu olması ve huzurunda durması da böyledir.

59) Kuran Resulallah'a (sav) indirilmiştir. O, mushaflarda yazılıdır. Kuran ayetleri Allah kelâmı olmaları bakımından hepsi fazilet ve azamette eşittirler. Ancak bazı ayetlerin zikir (nazım) ve mezkur (konu) üstünlüğü vardır. Mesela Ayetelkursi gibi. Zira orada zikredilen konu Allah'ın celal, azamet ve sıfatlarıdır. Onda iki fazilet, zikri ve mezkur faziletleri toplanmıştır. Bazı ayetlerin sadece zikir fazileti vardır. Mesela kafirlerin kıssaları gibi. Keza Allah'ın isim ve sıfatlarının hepsi ululukta ve fazilete eşittir, aralarında fark yoktur.

60) İnsan tevhid (akaid) ilminin ince bir meselesi ile karşılaşır da içinden çıkamazsa, onu Allah'a havale etmeli. Allah katında en doğrusu neyse ben de ona inanıyorum demelidir. Sonra bir alim arar. Bunu gerilere atması (aramaması) caiz değildir. Bu konuda duraklarsa mazur görülmez, kafir olur.

61) Mirac haberi hak ve gerçektir. Onu reddeden bidatçıdır, sapıktır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

62) Deccal'in, yecüc ve mecucun çıkması, güneşin batıdan doğması, Hz. İsa'nın gökten inmesi kıyamet alametlerinin sahih hadislerde geçtiği üzere görülmesi haktır, olacaktır.

63) Allah dilediğini doğru yola iletir.

Yayınlama Tarihi : 16.06.2019

İslam'da Fikhî Mezhepler

Mezhep kelimesi Arapça gitmek anlamındaki “Zehâb” kelimesinden türetilmiştir ve “gidilecek yer ve yol” anlamına gelmektedir. Mezhep kelimesinin İslam dini açısından anlamı, dini inanç esaslarını, ibadetler ve sosyal ilişkiler ile ilgili dini hükümlerin dayandığı delillerin tespit edilmesi ve bunlardan şer’î hükümler çıkarıp yorum yapılması ile ilgili görüşlerin sistemidir. Farz, haram, sünnet, mekruh ve mübah olmaları yönünden mükelleflerin fiillerine dair olan ilahi hükümlerin bilinmesine fıkıh denir. Allah'a muhatap olan bir kimsenin fiili mutlaka farz, haram, sünnet, mekruh veya mübah hükümlerinden birisidir. Fıkıh, bu hükümlerin kitaptan, sünnetten ve Şar’i tarafından tespit edilen delillerden çıkarılmasını temin eden ilim dalıdır.

Fikhî bir mezhep, bir müçtehide ait görüşler ve delillerinin toplamıdır. Bununla beraber bir fikhî mezhebinin oluşması ve yaşaması için toplumda bir taban ve desteğinin bulunması zorunludur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

İslam'ın inanç esasları, ibadetler ve sosyal hayatla ilgili kuralları vahiy ile ortaya konulmuştur. Bu kurallar Peygamberin sözlü ve fiili sünneti ile hayata geçirilmiştir. Bununla beraber bu kuralların farklı anlayıştaki çevrelerce farklı yorumlanması mezhep gerçeğini meydana gelmesine neden olmuştur.

İslam'ın bir ilahi yönü, bir de insanların anladığı ve uyguladığı yönü vardır. Mezhep olgusu bunlardan ikincisine tekabül eder. Dolayısıyla mezhep anlayışı İslam'a iman eden bir zümrenin bütün düşünce ve uygulama tarzları, örf, adet ve geleneklerinin bir bütünüdür ifade eder.

İlk İslam alimleri olan Selef uleması şer'î hükümleri kitap, sünnet, icma ve kıyas gibi delillerden birbirinden farklı bir şekilde çıkarmıştır. Aralarında böyle bir farklılaşmanın olması kaçınılmazdı. Çünkü deliller genellikle nasslardan meydana geliyordu. Nassların lafızları ise Arapça idi. Bu nassların ifadesindeki lafızların ve kelimelerin birçok farklı manaları olmaları, değişik şer'î hükümlerin ifade edilmelerine imkan vermektedir.

Ayrıca, sünnetin tarihleri ve hadislerin senetleri muhtelifti. Bunların ifade ettikleri hükümlerde tearuz (karşıtlık) bulunduğundan, hadisleri kabul etmek bir tercih yapmayı gerektirmiştir. Tercih yapılması da bir ihtilaf konusudur.

Nasslar dışında kalan, icma, kıyas, istihsan (güzel bulma), örf ve adet gibi deliller de ayrıca birer ihtilaf konusu olmuştur.

Yeni hadiselerin fasılasız olarak devamlı ortaya çıkması sonucunda, nasslar hadiseleri yorumlamakta yetersiz kalmıştır. Nasslarda hükümlerin açık olarak ifade edilmemiş olan hukuki hadiseler için kıyas yapılmış, böylece hükmü nassla sabit olan hadiseler delil olarak kullanılmıştır. Bu yapılırken de ihtilaflar ortaya çıkmıştır.

Bütün bunlar kaçınılmazdır. Bu nedenle selef ve müçtehid imamlar arasında farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşmaların ana nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1) Kuran'daki müteşabih ve muhkem ayetleriyle ilgili ihtilaflar,

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

2) Sünnetle ilgili hadislerin gerek lafzı dolayısıyla mana bakımından ve gerekse bazı sahabenin hadislere ulaşmalarının farklı şartlarda olması nedeniyle ihtilaflar,

3) Sahabe kavli ve fetvasının mutlak delil olup olmaması hususundaki ihtilaflar,

4) Bazı hükümlerin illeti (sebebi) naslarla bildirildiği halde, bazı hükümlerin illetinin naslarla açıklanmamasının getirdiği ihtilaflar,

5) Bazı fer'i delillerin, İstihsan, Mesalih-i Mürsele gibi, hüccet (delil) sayılıp sayılmaması hakkındaki ihtilaflar,

6) Örf ve âdet ile ilgili ihtilaflar,

7) Delillerin teâruzu (karşıtlığı) ile ilgili ihtilaflar.

İlk fikri hareketlerin ortaya çıktığı ve fırkaların oluştuğu dönemde, İslam toplumu genellikle inanç, ibadet ve sosyal hayat konularında beraberlik içindeydi. Bu ana yapıya mensup olan alimler, ortaya çıkan muhalif fıkralara karşı tavır almak ve onları eleştirmek ihtiyacı duydular. Hicri 2. ve 3 yüzyıllarda Hasan-ı Basri, Ebû Hanîfe, Mâlik, Şâfiî, Ahmet bin Hanbel gibi alimler bu çerçevede önemli beyanlarda bulunmuşlar ve eleştirileri ile ilgili eserler telif etmişlerdir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

H. Peygamber (sav) in sağlığında, dini hayat ve hukuki ilişkilere dair meselelerin çözümü, vahyin kontrolü altında, içtihadla başvurulmadan hal ediliyordu. O'nun vefatı ile bu imkan ortadan kalktığından, içtihadla gerek duyulmaya başlamıştır. H. Peygamberin ölümünden sonra değişik toplumlara dağılan ilim sahibi sahabeler, buralarda Müslümanları eğitirken ilim merkezleri oluşturmuşlardır. Bu ilim merkezlerinde sahih (doğru) olduğuna güvenilen sünnet bilgileri ve benimsenen içtihat yöntemleri kullanılarak, kaza ve fetva alanında birçok farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşmanın en belirgin ihtilafları h. 1. ve 2. yüzyılda Irak (Kûfe) ve Hicaz (Medine) alimleri arasında ortaya çıkmıştır. Bu bölgelerde hadis ve rey'e dayanma yöntemleri arasında farklılıklar oluştu. Kûfe'de en önemli ilim halkasına sahip olan Ebû Hanîfe, burada sahabe neslinden itibaren oluşan fikhî düşünce tarzını esas almıştır. Medine imamı olarak tanınan Mâlik bin Enes de bu şehirde teşekkül eden fikhî birikimi kendisine esas almıştır.

H. 2. yüzyıl ortalarından itibaren fikhî kavramlar ve meseleler hakkında kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları yapanların en önemlileri Ebû Hanîfe, Mâlik bin Enes, Muhammed bin İdris eş Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel dir. Bu imamlar kendi görüş ve çalışmalarını düzenli olarak takip eden ders halkalarına sahip kimselerdi. Bunların bu ilim halkalarında yetişen talebeleri hocalarının görüşlerini kayda geçirmiş ve onların o dönemde oluşmaya başlayan fıkıh usulündeki dili yeniden ifade etmişler ve yeni fikhî konuları da bu gelişmelerin ışığı altında yorumlamışlardır.

Fıkıh iki kısma ayrılır: Ehl-i Rey ve Ehl-i Hadis usulü. Ehl-i Rey olanlar Iraklılardır. Onlar şer'î hükümleri şer'î delillerden elde ederken, rey, nazar ve kıyası yöntem olarak kullanmışlardır. Rey lügatta "görmek, düşünerek varılan netice" mânâsına gelir. Kaynağı itibariyle Rey iki kısımdır: 1) Kaynağı Kuran ve Sünnet olan Rey; bu muteberdir. Buna göre Kuran ve Sünnet'te yeni bir hadisenin açık hükmü bulunmazsa, o hadise hakkında dinin ruhundan hareket ederek varılan hüküm ve görüş geçerlidir. 2) Kaynağı sırf akıl ve hevadan alınan Rey; bu makbul değildir. Bu tür Rey'i hiçbir fıkıh alimi kullanmamış ve caiz de görmemiştir. Ehl-i hadis olanlar ise Hicazlılardır. Onlar da dini hükümleri çıkarmak için nakli ve rivayeti temel almışlardır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ehl-i Rey'in imamı Ebû Hanîfe dir. Bununla beraber Hanefî mezhebinin fırkasına Ehl-i Rey ve Ehl-i Kıyas denilmesi soyut bir ifadedir. Çünkü Hanefî hukukunda hadisler, diğer mezhep fakihlerinden daha çok delil olarak kullanılmıştır. Ebû Hanîfe ve talebeleri güçlü bir fıkıh ekolü oluşturmuşlar ve birçok talebe yetiştirmişlerdir. Hicazlıların imamı ise Mâlik bin Enes ve ondan sonra Şâfiî'dir. Şâfiî Irakta Ebû Hanîfe'nin talebelerinden ders görmüştür. Böylece Hicazlıların fıkıh usulü ile Irak ulemasının fıkıh usulünü birleştirerek yeni bir mezhep meydana getirmiştir. Şâfiî mezhebi birçok noktada Mâlikî mezhebine muhalif olmuştur. Mâlik ve Şâfiî'den sonra büyük bir hadis alimi olan Ahmet bin Hanbel ortaya çıkmıştır. O'nun talebeleri de Ebû Hanîfe'nin talebelerinden ders almışlardır. Böylece yeni bir mezhep ortaya çıkmıştır.

İslam şehirlerinde ve ilim merkezlerinde dikkate alınan mezhepler bu dört mezhep olup, daha da yeni güçlü mezhepler ortaya çıkmamıştır. Bu dört mezhebin dışında insanların taklit ettikleri ulemanın mezhepleri ortadan silinip kaybolmuştur. Böylece fıkhıta ihtilaf kapısı kapanmıştır. Bütün hukuki meseleler bu dört fıkıh mezhebi esasları ile çözüme kavuşturulmuştur. Bunun sonunda halk bu dört imamdanda birini taklit edip uymaya yönlendirilmiştir.

Mezheplerin Önemi

Bilindiği gibi İslam dininin esasına ait olan meselelerde yani itikadi konularda ihtilaf edilmesi caiz değildir. Ancak fer'i meselelerde ihtilafta bulunulmasına müsaade edilmiştir. Bu da bir hikmet gereğidir. Bu sebeple bazı meselelerde istişareye ve içtihadı müsaade edilmiştir. Hz. Peygamber (sav) bir hadisinde "*Ümmetimin ihtilafı düşmesi, kolaylığa vesile olacağı için geniş bir rahmettir.*" Buyurmuştur. Nitekim Hz. Peygamber, sahabe ve tabiîn devirlerinde bile istişareler yapılmış, çeşitli ihtilaflar ortaya çıkmış ve çeşitli içtihatlarında bulunulmuştur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah Teâlâ, her olay hakkında kat'i bir nass göndermemiştir. Tali derecelerdeki meselelerin çözümünü müçtehitlerin reylerine bırakmıştır. Böylece Allah Teâlâ, kullarının fikren yükselmelerini, aklî muhakemelerinin gelişmesini temin etmiştir.

Fıkhın teferruatına ait meselelerde zaman ve mekana göre bazı değişikliklerin olması toplumsal hayatın bir gereğidir. Bu nedenle toplumda şartlar ve ihtiyaçlar değiştikçe içtihadî hükümlerin de değişeceği kabul edilir. Bu durumda müçtehitlerin yüzyılın ihtiyaçlarına en uygun olan görüşleri ile amel edilir ve böylece insanlar sıkıntıdan kurtarılmış olurlar.

İslam dininde bireyin ve toplumun dini, hukuki, İktisadi ve sosyal problemlerini çözmek faziletli ve şerefli bir iştir. Bu problemler ancak ilminde yüksek bir seviye elde etmiş müçtehitlerce çözümlenebilir. Müçtehitler ise aynı konuda değişik içtihatlarda bulunabilirler. Ancak bütün bunlar İslam'ın temel nasslarına aykırı olmamalıdır.

İslam hukuku kıyamete kadar toplumda meydana gelecek olaylara cevap verecek kudrettedir. O, kudret kaynağını Kuran ve Sünnet'ten almaktadır. Bunların yanında icma ve kıyas yoluyla da içtihat etme hususu vardır ki bu yöntemlerle her meseleye çözüm bulmak mümkün olur.

Hanefî Mezhebi

Hanefî mezhebi Ebû Hanîfe'ye nispet edilmiştir. Ancak bu mezhepte Ebû Yusuf ikinci imam, İmam Muhammed üçüncü imam olarak kabul edilmiştir. Ebû Hanîfe (h.80-150) nin adı Numan'dır. Horasandan gelen bir aileye mensuptur. Kûfe'de doğup büyümüştür. Küçük yaşta hafız olmuş, birçok İslam aliminden ders almıştır. 28 yıl hocası Hammâd'ın yanında ilim tahsil etmiştir. Hocası ölünce onun yerine geçmiştir. Ebû Hanîfe, Emeviler ve Abbasiler zamanında kendisine yapılan kadılık teklifini kabul etmemiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ebû Hanîfe, Kuran'ın herhangi bir nassından hüküm çıkarırken bu nassın maksad, gaye ve illetini bulma ve bilme cihetine gidiyordu. Hadislerin sahih ve zayıf oluşları hakkında kendisine has yöntemleri vardı. Bu bakımdan bir hadis uzmanı idi.

Ebû Hanîfe, fıkhıdaki içtihadî usulünü şöyle anlatıyor:

“Ben Allah'ın kitabı ile hüküm ve fetva veriyorum. Kitapta bulamazsam, Resulallah'ın Sünnet'ine sarılıyorum. Allah'ın kitabında ve Peygamberin Sünnet'inde bir hüküm bulamadığım zaman Sahabenin sözlerine bakıyorum. Yalnız Sahabilerden istediğim kimselerin fetvasını alıyorum, istemediğim kimselerinkini almıyorum.”

Buna göre Ebû Hanîfe'nin içtihadta kullandığı kaynaklar şunlardır: Kuran, Sünnet, İcma, Kıyas, İstihsan, Örf ve Âdet.

Ebû Hanîfe ölünceye kadar birçok talebe yetiştirmiştir. En önemli öğrencileri Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'dir. Bu talebeler onun görüşlerini kitap haline getirmişler ve yayınlamışlardır. Bunlardan İmam Muhammed, Hanefî fikhinin muazzam eserler halinde yazılmasında en çok payı olan büyük bir hukukçudur. Onun tedvin ve tasnif ettiği eserler karşısında hayranlık gösterirken “ne muazzam mesai!” demek sönük ve yetersiz kalır. H. 2. yüzyılda fakihler arasında en çok eseri olan İmam Muhammed'dir. İmam Muhammed'in tedvin ettiği bu eserler Hz. Peygamber (sav) devrinden kendi zamanına kadar geçen devredeki hukuk kültürünü ihtiva etmesi, o zamana ait hukuk malzemelerinin bize kadar gelmesini sağlaması bakımından büyük önem taşır. Bu eserler Hanefî mezhebinin temel kaynakları olmuştur. Bu eserlerden diğer mezheplerin fakihleri de faydalanmışlardır.

Hanefî mezhebinin uygulandığı bölgeler Irak, Türkiye, Türkistan, Horasan, Maveraünnehir, Kafkasya, Balkanlar, Suriye ve Mısır'dır. Hanefî mezhebi bütün Müslümanların %90'ı tarafından uygulanmaktadır.

Mâliki Mezhebi

Mâliki mezhebinin imamı Mâlik bin Enes (h.93-179) tir. Mâlik Medine'de doğdu. Ehl-i hadis taraftarı bir imamdır. Küçük yaşta hafız olmuş, birçok Sahabe'den ders görmüştür.

İmam Mâlik herhangi bir meselenin hükmünü çıkarırken Kuran, Sünnet ve icma'ya bakardı. Medinelilerin ameline büyük bir önem verirdi. Sahabilerin fetvaları ile amel edilmesini vacip olarak telakki ederdi. Bazen kıyas delillerine de müracaat ederdi. Onun başvurduğu delilleri şöyle sıralayabiliriz: Kitap, Sünnet, İcma, Kıyas, Amel-i Ehli'l- Medine, Sahabi kavli, İstihsan, Mesalih-i Mürsel, Örf ve Âdet.

Mâlik bin Enes büyük bir müfessir ve müçtehitir. Hadis alimi olarak da şöhret yapan İmam Mâlik, Muvatta adlı eseri ile 1000 kadar sahih hadisin muhafazasını sağlamıştır. İmam Mâlik, Muvatta' da Resulullah'a muttasıl veya mürsel senetle ulaşan hadisleri, Sahabe kavillerini, tabîilerin görüşlerini toplamıştır. Ayrıca kendisinin görüş ve fetvalarını da ilave etmiştir. Kırk yılda hazırladığı bu eser, fıkıh bablarına göre tertip edilmiştir. öğrencileri Muvatta'yı kendisinden dinlemiş ve rivayet etmişlerdir. Harun er - Reşid, herkesin bu esere bağlı kalmasını yasallaştırmak istemişse de İmam Mâlik, ilmi zihniyetine uymadığı için, halifenin isteğine olumlu cevap vermemiştir.

Mâlik bin Enes Medine'den hiç ayrılmamıştır. Onun ders halkasına dışarıdan öğrenciler gelmiştir. İmam Muhammed ve İmam Şafiî bunlar arasındadır.

Mâliki mezhebi Mısır, Tunus, Cezayir, Fas ve Sudan'da yaygındır.

Şâfiî Mezhebi

Şâfiî mezhebinin imamı İmam eş-Şâfiî (h. 150-204) dir. İmam Şâfiî Şam'ın Gazze kasabasında dünyaya gelmiştir. Küçükken hafız olmuştur. Birçok yerlerden dersler almıştır. İmam Mâlik, İmam Muhammed ve başka imamlardan fıkıh tahsil etmiş ve böylece hem rey, hem de hadis taraftarlarının ilmini kendinde birleştirmiştir. Böylece iki ekol arasında köprü vazifesi görmüştür. İctihadında kullandığı deliller şunlardır: Kuran, Sünnet, İcma, Sahabe kavilleri, Kıyas, Örf ve Âdet.

İmam Şâfiî hadis taraftarıdır ve fıkıh usulüne dair ilk eser yazan bir hukukçudur. Bu kitabının ismi er-Risale'dir. Ayrıca Bağdat'ta el-Hüccce kitabını yazarak, fikhî görüşlerini onda toplamıştır. Mısır'da el-Ümm kitabını yazarak yeni kavilleri bu kitapta toplamıştır. İmam Şâfiî de birçok talebe yetiştirmiştir. Talebeleri Şâfiî fikhini eserlerinde toplamışlardır.

Şâfiî mezhebi Mısır, Irak, Türkiye, İran ve Türkistan'da yayılmıştır.

Hanbeli Mezhebi

Hanbeli mezhebinin imamı İmam Ahmed bin Hanbel Bağdat'ta doğmuştur. Ahmet bin Hanbel ehl-i hadis taraftarı olan bir fakih ve muhaddistir. Küçük yaşta hafız olmuştur. İmam Muhammed ve İmam Şâfiî den fıkıh okumuştur. Hadis toplamak için bütün İslam ülkelerini dolaşmıştır. San'a şehrinde bulunan meşhur muhaddis Abdurrezzak bin Hemmâm'dan hadis dersleri almış ve onları rivayet etmiştir. Mutezile etkisinde kalan Memûn'un ortaya attığı, Mu'tasımın devam ettirdiği "Kuran mahluktur" görüşünü kabul etmeyen Ahmet bin Hanbel, bu nedenle büyük eza ve cefa görmüş ve hapishanelerde senelerce işkenceye maruz kalmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ahmet bin Hanbel hüküm ileri sürerken, Kuran ve Sünnet'e bakıyordu. Buralarda hüküm bulamadığı meseleler için İcma ve Sahabenin sözlerine müracaat ediyordu. Bu arada kıyası da kullanıyordu. Tabîilerin fetvaları onun için bir hüküm kaynağı idi. Meydana gelmemiş olaylar hakkında bir hükümde bulunmadı ve böyle sorulara cevap vermedi.

Ahmet bin Hanbel. Müsned adlı hadis kitabında kırk binden fazla hadis topladı. Kendi mezhebinin fikhî görüşlerini tedvin etmedi. Onun öğrencileri mezhebin görüşlerini kitaplarında toplamışlardır. Öğrencileri arasında en meşhur olanlardan bazıları Ahmet bin Muhammed El-Esrem (ö.273), Ahmet bin Muhammed el-Haccâc (ö. 275) dir.

Hanbeli mezhebi çok taraftarı olmayan bir mezheptir. Bugün sadece Suudi Arabistan'da oldukça kuvvetlidir.

Yaşamayan Mezhepler

Ehl-i sünnet olup devam etmeyen mezhepler de vardır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Ezvâi Mezhebi: Ehl-i hadis taraftarı olan Abdurrahman bin Muhammed el – Evzâi taraftan kurulmuştur. El-Ezvâi müstakil bir müçtehit idi. Kitap ve Sünnet'e sıkı bağlıydı. Rey'e iltifat etmemiştir. Bu mezhep bir süre Endülüs ve Şam'da uygulandı.

Sevrî Mezhebi: Kurucusu Süfyan es – Sevrî (h. 97-161) dir. Kûfe'de doğmuştur. Ehl-i hadis taraftarı bir fakih ve muhaddistir. El-Câmiu'l Kebir, el-Ferâiz ve Risale adlı eserleri vardır. Bu mezhep Horasan'da hicri 600 yılına kadar yaşamıştır.

Zahiri Mezhebi: Kurucusu Davut ez-Zahirî (h.202-270) dir. Kûfe'de doğmuştur. Kitap ve Sünnet'e zahiren sarılmıştır. Kitap, Sünnet ve İcma delillerini kabul etmiş, kıyas ve rey'i şiddetle ret etmiştir. Ancak kaza konularında aciz kalınca delil adı altında kıyas delilini kullanmıştır.

Taberî Mezhebi: İbni Cerîr et- Taberî (h.224-310) tarafından kurulmuştur. Taberistanlı olup herhangi bir mezhebi taklid etmedi. Müstakil bir müçtehid olarak hareket ederek fıkıh, tefsir ve tarihi ile ilgili kitaplar yazdı. En meşhurları Câmîü' l Beyân, An te'vili âyi'l-Kuran, Tarîhü'l-Ümem ve'l-Mülûk, İhtilâfi'l – fukahâ.

Sünnî Olmayan Mezhepler

Fıkıh mezhepleri mensuplarının itikadi mezheplerine göre Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat ve Ehl-i Bid'at ve'd- Dalâlet olarak iki kısma ayrılır. Bunlara kısaca Sünnî olan ve Sünnî olmayan mezhepler diyebiliriz.

Hariciye Mezhebi: Havâric

Havâric (harice çıkan) fırkası Tabiîn devrinde ortaya çıkmıştır. Bu devirde Halife Hz. Osman'a karşı ayaklananlar havariç fırkası'nı oluşturdu. Onlar halifenin idarecilerinin yetersizliğini ve bazı tasarruflarının yetersizliğini iddia ederek önce isyan etmeyi sonra da onu öldürmeyi mübah saydılar. Bu grup Hz. Osman'ın şehit edilmesinden sonra Hz. Ali'ye biat etti. Ancak Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasındaki Siffin savaşından sonra Hz. Ali'den ayrılarak kendi gruplarını oluşturdu. Bunlara Hariciler dendi. Haricilerle Hz. Ali arasında büyük savaşlar oldu ve binlerce insanın ölümüne yol açtı. Haricilerin fedailerinden İbni Mülcem Hz. Ali'yi şehid etti. Bu şekilde hevâric denilen ve birtakım sapık görüşleri olan bir fırka ortaya çıktı. Bugün havariç'ten İbâdiye kolu yaşamaktadır. İbâdiler, Omân, Ceziretü'l arap, Cezair ve Zengibarda yaşamaktadırlar.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bu fırka, hilafet hakkında Ebubekir ve Ömer'in halifeliğini kabul ederler, bazıları Hz. Osman, Hz. Ali ve Hz. Muaviye'den nefret ederler. Bunlara göre hilafet bir kabileye, yani Kureyş kabilesine mahsus değildir. Müslümanların seçtiği halifeye biat etmek vaciptir. Haktan ayrılan halifeyi Müslümanların azletmesi gerekir. Bunlara göre büyük günah işleyen kimse kafir olur. Bunlar Kuran ve Sünnet'i hüccet olarak kabul ederler. Mezheplerine muhalif olan ehli kibleyi mümin saymazlar. Onlara göre yalan ve gıybet abdesti bozar. Bazılarına göre amel imandan bir cüzdür. Karısı ile onun teyzesi ve halasını bir nikah altında bulundurulabilir. Bunlara göre varise vasiyet caizdir.

Şia Mezhebi

Hz. Ali'nin taraftarı olan fırkaya Şia denir. Bunlar hilafetin Hz. Ali ve onun sülalesine ait olduğunu iddia ederler. Bu fırka nasları kendi arzularına göre tefsir etmiş ve bazı hadisler uydurmuşlardır. Şia'nın en meşhur kolları İmamiyye ve Zeydiyye'dir.

İmamiyye Mezhebi: Buna göre hilafet Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın soyundan gelenlere mahsustur. Bu mezhepte 12 imam meşhurdur. Bunların inanışlarına göre son imam esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolmuştur ve Mehdi ünvanı ile tekrar yeryüzüne inecektir. Bu mezhebe bağlı olanlar İran, Irak, Pakistan, Suriye ve Afganistan'da yaşamaktadırlar. Bunlar İmamet meselesine çok önem verdiklerinden dolayı İmamiyye, İmam Cafer'e bağlı olduklarından dolayı Caferiyye denir.

İmamiyye mezhebi kitap ve sünneti delil olarak kabul eder, ancak imamlarının tefsiri onlar için geçerlidir. Başkalarının tefsirlerini itibar etmezler. Kendi imamları kanalıyla gelen hadislerle amel ederler. Ekserisi icma ve kıyas kabul etmezler. Onlara göre imam masumdur.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

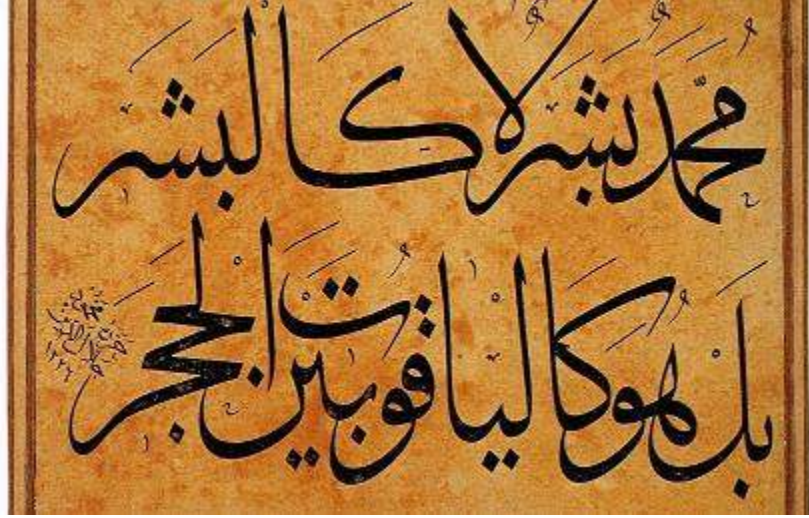
Bunların Ehl-i Sünnet'e uygun olmayan görüşlerinden bazıları şunlardır: Muta nikahını caiz görürler. İmamiyye mezhebine göre Müslüman olan bir kişi Yahudi ve Hristiyan kadınlarla evlenemez. Kadınlar sadece menkul mallara mirasçı olabilir. Bunlara göre talakın (boşanmanın) da nikah da olduğu gibi iki şahit huzurunda olması gerekir.

Zeydiyye Mezhebi: Bu mezhep Zeyd b. Ali'ye nispet edilir. Bu mezhep mutedildir. Bazı yönlerden Ehl-i Sünnet'e yakındır. Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in hilafetini kabul ederler. Ancak hilafeti Hz. Ali'ye daha layık görürler. Bunlar Kuran ve Sünnet'i hüccet olarak kabul ederler. Ancak imamları Zeyd ve onun dedelerinden rivayet edilen hadisler onlar için geçerlidir. Kıyas ve içtihadı kabul ederler. Ehl-i Beyt'in icmasından başka icma kabul etmezler. Zeyd b. Ali (ö.122) Mecmû adlı bir fıkıh kitabı yazmıştır. Bu mezhep Yemen'de yaygındır.

Fikhî görüşleri Hanefî ilkelerine yakındır. Onlara göre muta nikahı caiz değildir. Hilafet ırsî değildir, seçimle olmalıdır. Gayr-i Müslim'in kestiğini haram sayarlar. Müslüman bir erkek ehl-i kitap bir kadınla ile evlenemez. Mesh üzerine mesh caiz değildir.

İmamiyye ve Zeydiyye mezheplerinin nispet edildikleri imamlar, Hz. Cafer ve Hz. Zeyd Hz. Ali'nin torunlarıdır. Bu kişiler aslında iman ve itikadlarında dedeleri olan Hz. Ali'nin yolundadırlar. Ancak zamanlarındaki bazı siyasi mücadeleye muhalif olmuşlardır. Bu onların Ehl-i Sünnet olmadıklarını göstermez. Ebû Hanîfe bu iki imamdan da ders okumuştur. Ancak daha sonraları bu fırkalara sızan bazı fitneler onların bazı görüşlerinin Ehl-i Sünnet çizgisinin dışına çıkmasına neden olmuştur. O devirde yaygın olarak İslam düşmanlarının dinde fitne çıkarmak için çalıştıkları bilinen bir gerçektir. Ravendî adlı İslam aliminin parayla satın alınarak nasıl İslam aleyhine konuşdurulduğu tarih kitaplarında anlatılmaktadır. Bu nedenle bugünkü Şia mezhebinin bu perspektifte anlamak gerekir.

Yayınlanma Tarihi : 29.06.2019

İslam'da İtikadî Mezhepler

Hız. Peygamber (sav) zamanında Müslümanlar itikadi konularla ilgili hiçbir hususun açıklanmasını Peygamber'den istememiştir. Bu nedenle Allah Teâlâ'nın sıfatlarını açıklayan herhangi bir hadis yoktur. Çünkü ashab, sıfatlarla ilgili özellikleri anlamışlar ve onlar hakkında konuşmamışlardır. Bütün sahabe Allah Teâlâ'ya ilim, kudret, hayat, irade, semî', basar, kelam, celal, ikram, izzet, azamet gibi ezeli sıfatları nispet etmişlerdir. Sıfatların hepsinin hakkında aynı ifadeyi kullanmışlardır.

Ancak Peygamber zamanında bile müşrikler ve fitne peşinde koşan insanlar kader, büyük günah, insanın iradesi gibi konularda tartışmalara neden olmuştur. Hız. Peygamber'in vefatından sonra bu fitne ve tartışmalar daha da artmıştır. Bu dönemde Müslümanların diğer toplumlarla, Fars, Yunan ve Romalılar gibi, münasebette olmaları dolayısıyla, aralarında bu yabancı kültürlerin felsefi görüşleri yayılmıştır. Bu görüşler itikada dair birçok sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bazı alimler "Allah Teâlâ'nın sıfatları zatının aynısı mıdır yoksa ondan başka bir şey midir?", "Kelam Allah'ın sıfatı mıdır?", "Kuran mahluk mudur?" gibi konularda tartışmaya giriştiler. Daha sonra bu tartışmalar kader ve insan iradesi meselesine kadar uzamıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Bu durum birçok itikadi mezheplerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu mezheplerin ortaya çıkış zamanlarının sırasına göre aşağıda ele alınmaktadır. İslam'da itikadi mezhepler iki ayrı sınıfta ele alınır. Bunlardan biri “Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat” itikadında olanlar, diğeri “Ehl-i Dalalet” itikadında olanlardır. Cebriye, Kaderiye, Mürcie ve Mutezile mezhepleri ehl-i dalalet itikadında olan mezheplerdir. Bu mezheplerin görüşleri Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat itikadına aykırıdır. Eş'arilik ve Matüridilik mezhepleri ise Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat itikadında olan mezheplerdir.

Cebriye

Cebriye mezhebi, herhangi bir işi yapabilmeyi kuldan uzaklaştırıp ve bunu Allah'a izafe eder. İnsan yaptığı işleri gücü, iradesi ve seçme serbestisi olmaksızın mecburen yapar. Onlara göre, Allah Teâlâ her şeyi yaratan ve yarattıklarından kendisine benzer hiçbir şey bulunmayan mutlak güç sahibi olduğuna göre, ondan başka herhangi bir varlığın bir iş yapamaması gerekir. Böylece cebriye mezhebi insanın cüzi iradesini ret etmiştir. Onlara göre Allah insanları cebren günah işletmektedir.

Müslümanları cebriyeciliğe ilk davet eden kişi Ca'd b. Dirhem'dir. Bu kişi cebriyeciliği Şam'da bulunan bir Yahudiden öğrendiği ve Basra'da halk arasında yaydığı söylenmektedir. Dolayısıyla bu görüş Yahudilikten çıkmış ve sahabe devrinde yayılmaya başlamıştır. Ancak aynı görüşün Farslar arasında Zerdüştlük dini ile yaygın olduğu da bilinmektedir.

Birçok İslam alimi, fıkıhçı ve hadisçi “Cebir” düşüncesini ret etmiştir. Hasan-ı Basri bu görüşe karşı şunları söylemektedir:

“ Kim kendi günahını Rabbine yüklerse, o kafir olmuştur. Allah Teâlâ kendisine zorla itaat edilen veya zorla isyan edilen değildir. Eğer Allah yarattıklarını itaat etmeye zorlamış olsaydı, onlardan sevabı kaldırır ve şayet onları günah işlemeye zorlamış olsaydı, onlardan cezayı düşürürdü.”

Cebriye mezhebini Horasanlı Cehm b. Safvan benimsemiş ve insanları ona davet etmiştir. Cebriyecilik Horasan'da yayılmıştır. Bu mezhebe sonradan Matüridi mezhebi üstün gelerek onları yok etmiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Cebriye mezhebine Cehm b. Safvan'dan dolayı Cehmiyeciler de denir. Cehmiyecilerin diğer konulardaki görüşleri şöyledir:

- Cennet ve cehennem fanidir. Hiçbir şey ebedi değildir.
- Allah'ın kelamı kadim (ezeli) değildir, hadistir (sonradan meydana gelmiştir). Buradan Kuran'ın mahluk olduğu görüşü çıkmıştır.
- Allah Teâlâ'yı herhangi bir sıfatla vasıflandırmaz.
- Cehm, kıyamet günü Allah Teâlâ'nın kullar tarafından görülmesini ret eder.

Kulun cebir altında bulunduğu kabul edilirse, bütün ilahi nizamlar hükümsüz olur, emir ve yasakların anlamı kalmaz, dolayısıyla ceza ve mükafat diye bir şey de söz konusu olmaz.

Kaderiye

Kaderiyeciler, insanın yaptığı bütün işlerin, Allah iradesinden müstakil olarak, tamamen kulun kendi iradesinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Muteziler de aynı görüştedirler. Bir hadisle Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Bu ümmetin mecusileri Kaderiyecilerdir."

Onlara göre kader diye bir şey yoktur. İşler takdirsiz olarak kendiliğinden meydana gelir. Yani kader Allah tarafından değil, kullara aittir.

Kaderiye görüşü ilk defa Basra'da ortaya çıkmıştır. Bu görüşü ilk defa ortaya atan kişi bir Iraklıdır. Bu kişi daha önce Hristiyan idi. Sonradan Müslüman oldu. Ma'bed el-Cühenî ve Gaylan el- Dımişkî Kaderiyeciliği bu adamdan öğrenmiştir. Yani bu görüş Müslümanlar arasında yabancı birisi tarafından İslam adına yayılmıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ma'bed, Irak'ta fikrini yaymış, fakat sonra bir isyana ortak olunca, Haccac tarafından öldürülmüştür. El-Dımişkî Şam'da bu mezhebi yaymaya çalışmıştır. Emevi halifesi Hişam b. Abdülmelik döneminde, zamanın en büyük fıkıhçısı İmam Evzaî ile bir münazarası sonunda, mezhebi haksız görülerek halife tarafından öldürülmüştür. Çünkü Evzaî bu münazarada şöyle söylemiştir:

“Şurası bir gerçektir ki, kendi yaratılışını güzelce yapmaya, kendi rızkını arttırmaya, ecelini ertelemeye ve kendisi öldükten sonra bedenini dilediği yere koymaya gücü yetmeyen bir varlığın elinde hangi güç ve kudret bulunur.”

Bu iki kişinin öldürülmesi ile mezhepleri ölmedi. Sonraları Mutezile mezhebine karıştılar ve Basra'lılar arasında uzun süre yaşadılar. Daha sonra “Dualizm” anlayışına benzer bir mezhebe dönüşmüştür. Dualizm mezhebine mensup olanlar, dünyanın aydınlık ve karanlık olan iki ayrı güce boyun eğdiğini ifade ederler. Onlara göre hayırlı olan şeyler aydınlık tarafından, şer olan şeyler karanlık tarafından meydana getirilmektedir.

Mürctie

Müslümanlar arasında itikadi ihtilaflar artınca, büyük günah işleyenlerin durumu hakkında farklı görüşler ortaya atılır. Buna karşı Mürctie adıyla anılan bir grup, ortaya çıkan bu meseleler hakkında peşin hüküm vermeyip bunu Allah'a havale etmek gerektiği görüşünü ortaya atar. Bu grup siyasi tartışmalardan uzak kalmıştır. Çünkü büyük günah işleyenler hakkındaki görüşlerin siyasi anlaşmazlıklardan kaynaklandığına hükmetmiştir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Ancak daha sonra bazı insanlar ortaya çıkıp, büyük günah işleyen kimse hakkında, imanı bulunduğu sürece günahının hiçbir zararının olmayacağını ileri sürdüler. Onlara göre iman sadece kalp ile tasdik etmekten ibarettir. Mürcie fırkası böylece ameli küçümsediler ve cennete girmek için bir faydası olmadığını ileri sürdüler. Bunun sonunda mezhep mensupları arasında imanın esaslarını ve itaati hafife alan, faziletleri küçümseyen kişiler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu mezhep İslam fıkıh ve hadis alimleri tarafından reddedilmiştir. Örneğin Zeyd bin Ali bin Hüseyin bu mezhebi kastederek, “Fasıkları Allah'ın affı ile ümitlendiren Mürcie mezhebinden ben uzağım” demiştir.

Mutezile

Bu fırka Emeviler döneminde ortaya çıkmış, fakat Abbasiler döneminde uzun bir zaman İslam düşünce alemini işgal etmiştir. Bu mezhebin ilk tanınan ismi Vâsıl bin Ata'dır. Vâsıl, Hasan-ı Basri'nin öğrencisi iken bazı aşırı görüşlerinden dolayı hocası tarafından reddedilmiştir. Bu nedenle bu fırkaya Mutezile (azledilen) dendiği rivayet edilir.

Bazı rivayetlere göre de, Mutezile fırkası'nın ortaya çıkışı, Yahudi fırkaları arasında bulunan “el-Feruşîm” adlı fırkaya dayandırılmaktadır. Bunun manası Mutezile ile aynıdır. Feruşîm fırkasının kader meselesi hakkında görüşleri ileri sürdüğü ve “bütün fiillerin Allah tarafından yaratılmadığı” nı iddia ettikleri söylenmektedir. Dolayısıyla Mutezile fırkasının kaynağının bu Yahudi fırkası olduğunu düşünmek yanlış olmaz. Çünkü Yahudi mutezilesi ile İslam mutezililerin görüşleri arasında büyük bir benzerlik vardır. Yahudi mutezileleri Tevrat'ı felsefecilerin mantığına göre tefsir etmişlerdir. Müslüman mutezileleri ise Kuran'da zikredilen Allah'ın sıfatlarını felsefecilerin mantığı ile yorumlamaya çalışmışlardır. (Mutezile mezhebi ile ilgili daha geniş bilgi için [“Mutezile İtikadı ve Eleştiriler”](#) adlı yorumunuza bakınız.)

Eş'arilik

Hicri 3. yüzyılda Mutezileler fıkıh ve hadis alimlerine karşı hücumlarını arttırmışlardır. Bu tartışma ortamında Basra'da h. 260 (m. 873) de İmam Eş'âri dünyaya geldi. Eğitimini Mutezile alimlerinden almasına rağmen, bir süre sonra onlara muhalefet ederek karşı durdu. İmam Eş'âri "El-İbâne adlı eserinde Mutezile itikadını baştan sona eleştirmiş ve kendi mezhebinin görüşlerini yayınlamıştır. Bu kitabın önsözünde İmam Eş'âri şunları söylemektedir:

"Bundan sonra... Mutezileler ve Kadercilerden birçoğu heva ve heveslerine uyararak, ileri gelenlerini ve geçmişlerini taklit etmeye girişmişlerdir. Bunlar Kuran-ı Kerim'i kendi görüşlerine göre yorumlamışlardır. Bu görüşlerine dair Allah Teâlâ ne bir delil indirmiş ne de onu açıklamıştır. Onlar bu görüşlerini ne âlemlerin Rabbinin Peygamberi olan Hz. Muhammed (sav) den ve ne de selef-i salihinden almışlardır."

İmam Eş'âri kendi görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

"Bizim sözümüz ve inancımız şudur: Allah Teâlâ'nın kitabına, Resulallah'ın sünnetine, sahabe-i kiramdan, tabiinden ve hadis âlimlerinden nakledilenlere sımsıkı sarılırız."

İmam Eş'âri, İmam Ahmed b. Hanbel'in görüşlerini tekrar diriltmiştir. Onun metodunu kendi metodu kabul etmiştir. İmam Eş'âri'nin mezhebi, Mutezilerle ihtilaf eden fıkıh ve hadis alimlerinin görüşlerine uygundur. Eş'âri, nassların mutlaka zahirini alır ve hangi bir teville başvurmaz. Onun görüşleri ifrat ve tefritten uzak, orta yolu tutan görüşlerdir. Tartışmalarda aşırı uçları teşkil eden Mutezile ve Cebriyenin ortasında bir yol izlemiştir. İmam Eş'âri "Makalâtül İslâmiyyîn" adlı kitabında bütün İslam fırkalarının görüşlerini genişçe ele aldığı görülmektedir. Eş'âri Kuran ile ilgili felsefi görüşlerin orta yolunu tutmuşsa da hakkında ayet veya hadis bulunan bütün mevzularda fıkıh alimleri ile ittifak etmiştir.

İmam Eş'âri'nin temel itikadi görüşleri şunlardır:

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

1) Kuran ve sünnette zikredilen Allah'ın bütün sıfatlarının varlığını kabul etmiş, bunların Allah'ın zatına yakışan sıfatlar olduğunu ve yaratılanlardaki sıfatlara asla benzemediklerini ifade etmiştir.

2) İnsanın bir şeyi yaratmaya gücü yetmez, ama kazanma (kesb) kudreti vardır.

3) Allah Teâlâ'nın kıyamette herhangi bir şekle girmeyerek ve herhangi bir sınır tayin edilmeyerek görülemeyeceğini söylemiştir.

4) Allah'ın "el" inin bulunmasından maksat, "semi" (işitme), "basar" (görme) gibi sıfatlarının bulunmasıdır. Allah'ın "el" i vardır, fakat bu mahlukatın eline benzemez.

5) Kuran mahluk değildir. Allah'ın kelimidir ve asla değişmez. Sonradan meydana gelmemiş ve icat edilmemiştir. Mukattaa harfleri, renkleri, Kuran'ın üzerine yazıldığı maddeler ve kelimelerden çıkan sesler mahluktur. Sonradan icat edilmişlerdir.

6) Allah'ı birleyen (tevhid) ve doğru yoldan ayrılan günahkar bir mü'min, Allah'ın iradesine havale edilmiştir. Allah dilerse onu affedip cennetine koyar, dilerse yoldan çıkmasından dolayı onu cezalandırır, fakat sonra tekrar cennetine koyar.

7) Peygamber Efendimiz (sav) mü'minlerden cezaya layık olanlara makbul bir şefaatte bulunacak, Allah'ın emri ve izniyle şefaatçi olacak ve diğer peygamberler gibi ancak kendisinden razı olduğu kimselere şefaate edecektir.

8) Ehl-i kiblede herhangi bir kimseyi zina, hırsızlık ve içki içme gibi günahlardan dolayı kafir saymayız.

9) Allah'ın kazasına, kaderine, hayrına ve şerrine, acısına ve tatlısına iman ederiz. Ve biliriz ki, bizim başımıza gelecek şey mutlaka gelecektir. Bize dokunmayan bela ise, bize dokunmayacağı takdir edilenlerdendir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

10) Mü'minleri kendine itaat etmeye muvaffak kılan Allah'tır. Onlara lütufta bulunan ve onları gözeten O'dur. Eğer Allah kullarını zorla düzeltmeyi dilerse, onlar düzelirler. Ve onları zorla doğru yola iletecek olsa doğru yolu bulurlar.

"Allah kime hidayet ederse o hidayete erer, kimi de dalâlette bırakırsa, işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileri olurlar." (Araf, 7/178)

11) Bütün eşya O'nun iradesi ile olmuştur. Allah Teâlâ bir şeyi yapmadıkça herhangi bir güç o şeyi yapamaz. Biz hiçbir zaman Allah'a muhtaç olmaktan beri kalamayız. Allah'ın ilminin dışına çıkamayız.

12) Allah'tan başka hiçbir yaratıcı yoktur. Kulların amelleri Allah tarafından yaratılmıştır.

"Halbuki sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır." (Saffat, 37/96)

Kullar herhangi bir şeyi yaratmaya kadir değillerdir. Kendileri de Allah tarafından yaratılmışlardır.

13) Allah Teâlâ'nın *"Rahman olan Allah arşı kuşatmıştır."* (Taha,20/5) buyurduğu gibi, O'nun arşın üzerinde bulunduğu ve yine şu ayette buyurduğu gibi *"Baki olan sadece azamet ve ikram sahibi olan Rabbinin yüzüdür."* (Rahman, 55/27) Allah Teâlâ'nın vechi (yüzü) bulunmaktadır. *"Yahudiler Allah'ın eli sıkıdır dediler, aksine Allah'ın iki eli açıktır."* (Maide, 5/64) ayetine göre elleri bulunmaktadır. *"İnkâr edilen Nuh'a bir mükafat olarak o gemi gözlerimizin önünde akıp gidiyordu."* (Kamer, 54/14) ayetine göre bilmediğimiz bir keyfiyette gözü olduğuna iman ederiz.

Hicri 3. ve 4. yüzyıllarda Mutezilik akımı zayıflamıştı. Bu zamanda İmam Eş'âri ortaya çıkmış ve Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat fırkasının meşhur bir imamı olmuştur. Talebeleri ile birlikte hasım ve muhalifleri olan Mutezilelere, heva ve heveslerine uyanlara ve kâfirlere karşı savaş açmıştır. Kendisine muhalif olanlar zaman içinde kaybolmuşlar, buna mukabil Eş'âri mezhebi günümüze kadar yaşamıştır.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Eş'âri mezhebi Irak ve Suriye'de Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat mezhebi olarak kabul edilmiştir. Daha sonra gelen alimlerle mezhep daha da güçlenmiştir. Örneğin Ebubekir el Bakillâni (ö.403), "Beyzavî" diye tanınan Abdullah b. Ömer (ö.701), Esseyid Şerif el- Gürcanî (ö.816) bunlardan bazılarıdır.

İmam Eş'âri itikadi meselelere delil getirirken hem nakli ve hem de akli metotlar kullanmıştır. Kuran ve hadislerde zikredilen Allah'ın sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü, melekleri, hesabı, cezayı, sevabı olduğu gibi kabul eder. Kuran ve hadislerde zikredilen bu hususları ispat etmek için akli ve mantiki delillere başvurur. Ancak akli delilleri hiçbir zaman nakli delillerden üstün saymamıştır. Onları tevile kalkışmamış ve zahirlerinden uzaklaştırmak istememiştir. Bilakis akli delilleri nakli delillere hizmetçi olarak kullanmıştır.

Matüridilik

Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat itikadına uyan bu mezhebin kurucusu Ebu Mansur el Matüridi diye meşhur olan Muhammed b. Muhammed b. Mahmud'dur. Semerkant'ta doğmuş ve hicri 332 de vefat etmiştir. Matüridi Hanefi fikhını ve ilm-i kelamı Yahya el-Belhi' den okumuştur. Hanefi mezhebindendir. İmam Matüridi'nin varmış olduğu sonuçların Ebu Hanife'nin inanç hususunda tespit ettiği neticeler ile tam olarak birleştiğini Hanefi alimlerinin çoğunluğu kabul eder.

Matüridi itikat hakkındaki görüşlerini Ebu Hanife' den rivayet ettiği risalelerde nakledilen fikirlere dayandırmış ve bunları daha da detaylandırmıştır. Açıkça izah edilmeyen hususları da izah edilen hususların ışığı altında açıklamıştır. Matüridi, dini mevzuları akli ve mantıki delillerle ispat eder ve şüpheyeye mahal bırakmazdı.

Matüridi incelediği konularda birçok kitaplar yazmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Tevilül Kuran, Me'haz eş- Şeraye, Kitab el Cedel, El Usul fi Usul ed-Din, El Makalât fil Kelâm, Kitab el-Tevhîd.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Matüridi'nin metodunda israfa kaçmaksızın ve tökezlemeksizin, aklın büyük bir otoritesi vardır. Şeri' delillerin irşadıyla akla dayanır ve akli araştırmanın gerekli olduğunu söyler. Akaid ilminin öğreniminde naklin kaynak olduğunu kabul etmekte, bunun yanı sıra aklın da bir kaynak olduğunu kabul etmektedir. Ancak aklın sapıklığa düşmesinden korkmaktadır. Bunun için birtakım tedbirler almakta ve ihtiyatlı davranmaktadır. Şöyle ki nakile ters düşmeyecek hususlarda aklın vereceği hükümleri kabul eder, şer'a muhalif düşen akli hükümler de ise şer'a boyun eğmenin gerekliliğini kabul eder. Bu nedenle Kuran tefsirindeki prensibi, "nakli delillerle yardımlaşarak akli delillere başvurmak gereklidir" olmuştur. Yani müteşabih ayetleri, müteşabih olmayan ayetlere göre izah eder. Böylece Kuran'ı yine kendi ayetleri ile tefsir etmeye çalışır. Çünkü Kuran ayetleri birbirleri ile çatışmaz.

" Onlar hâlâ Kuran'ı gereği gibi düşünüp anlamaya çalışmazlar mı? Eğer o Allah'tan başkası tarafından indirilmiş olsaydı mutlaka onda birçok çelişkiler bulunurdu." (Nisa, 4/82)

Matüridi'nin itikat ile ilgili görüşleri şunlardır:

1) Allah'ı bilmenin gerekli olduğunu idrak etmek aklen mümkündür. Akıl ile Allah'ı bilmeye çalışmak Kuran ayetlerinin hükümlerine uymak demektir. Ancak akıl yalnız başına Allah'ı bilebileceğinin yanı sıra, kulların mükellef oldukları hükümleri akıl bilemez.

2) Varlıklar kendiliklerinden kötü olabilirler. İnsan akli bazı varlıkların iyilik veya kötülüklerini bilebilecek güçtedir. Akıl bir şeyin ne olduğunu idrak edebilse de, o şeyin yapılıp yapılmamasına ancak hikmet sahibi Allah'ın emriyle bilebilir. Çünkü akıl, tek başına dini emir ve yasakları bilemez. Zira, dinin emir ve yasaklarını ancak Allah Teâlâ koyar.

3) Allah Teâlâ boş davranışlardan uzaktır ve yaptığı işler bir hikmete dayanır. Çünkü Allah Teâlâ kendi kendini sıfatlandırır, hikmet sahibidir ve her şeyi bilendir.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Allah Teâlâ koymuş olduğu hükümlerde ve yapmış olduğu işlerde hikmeti murat eder. Ancak bu hikmetini dilerken buna mecbur edilmiş değildir. Çünkü o dilediğini yapandır.

Allah Teâlâ, yaratılanları, mükellef tuttuğu şeyleri dilediği bir hikmete dayanarak murat etmiştir. O, dilediği ve kararlaştırdığı hikmetten başkasını murat etmez.

İtaatkar kula sevap verilmesi, günahkar kulun cezalandırması, Allah'ın hikmeti ve iradesi gereğidir. Çünkü birçok ayette sevap ve ceza zikredildikten sonra, kendisinin hikmet sahibi olduğu bildirilir:

“ Hırsızlık eden erkek ve kadının yaptıklarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin. Allah daima üstündür, hikmet sahibidir.” (Maide, 5/38)

4) Allah Teâlâ'nın hikmeti, kulun cüzi iradesi ile yapacağı hayırlı şeylere karşı sevap alacağını, yine cüzi iradesi ile yapacağı kötü işlerin günaha sebep olacağını gerektirmektedir. Allah'ın hikmeti yanında, adaleti de bu durumu gerektirmektedir.

Kesb (kazanma), Allah Teâlâ'nın kula verdiği bir güçle yapılır. Kul, Allah'ın onda yarattığı bir güçle herhangi bir işi yapabilir veya yapamayabilir. Kul hürdür, bir işi yapma da seçme yeteneğine sahiptir. Dilerse bir işi yapar ve bu yapışı Allah Teâlâ'nın yaratması ile birleşir veya dilerse yapmaz. Sevap ve günah bu yolla kazanılmış olur.

Kesbe tesir eden ve fiiller meydana geldiğinde eseri görülen kuldaki bu güce “istitaat” (güç getirme) denir. Kulun mükellef olmasının sebebi budur.

5) Allah Teâlâ'nın sıfatları, O'nun zatından başka bir şey değildir. Bu sıfatlar O'nun zatı ile birlikte vardır. Zatından ayrılamazlar.

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

6) Kuran, Allah'ın kelâmıdır. Kelâm Allah'ın zati sıfatlarından biridir ve Allah'ın zatının kadimliği ile kadimdir. Allah'ın kelâmı harf ve kelimelerden meydana gelmez. Çünkü harf ve kelimeler sonradan icat edildiklerinden varlıkları arazdır. Araz ise Allah'ın zatı ile kaim olmaz. Buna göre Kuran'ın kadim olan manasını ifade eden harfler, lafızlar ve ibareler hadistir.

7) Matüridi, müteşabih ayetleri, manası açık olan muhkem ayetler ile açıklamıştır. Örneğin “*...Ve sonra Allah arşa istiva etmiştir.*” (Secde, 32/4) ayetindeki istiva kelimesini “Düzgünce yarattı” şeklinde izah etmiştir. “*Biz ona şah damarından daha yakınızdır.*” (Kaf, 50/16) ayetini “Allah Teâlâ'nın azametini ve kudretinin kemaline işaret ediyor” diyerek açıklamıştır.

8) Allah Teâlâ'nın ahirette görüleceğine dair Kuran'da ayet vardır: “*O gün Rablerine bakan, pırıl pırıl parlayan yüzler de vardır.*” (Kıyamet,75/22-23). Bu ayetten dolayı Matüridi, Allah'ın kıyamette görüleceğine inanır. Bu meselenin kıyamete ait hallerden olduğunu, bu hallerin keyfiyetlerinin ise ne olduklarının ancak Allah tarafından bilinebileceğine inanır. Bizler, bu hususta keyfiyetin nasıl olacağını bilmeden sadece, Allah'ın görüleceğini beyan eden metinleri bildiğimizi ifade ederiz.

9) Amel imandan bir cüz değildir. Büyük günah işleyenlerin hesaba çekileceği ve ceza görebileceği yahut Allah'ın lütfu ile o kimsenin günahlarının affedileceğini kabul eder. Büyük günah işleyen imandan çıkmış olmaz.

Mü'minlerden günah işleyenlerin gerçek durumu Allah'a bırakılmıştır. Allah dilerse, kendisinden bir lütuf bir iyilik ve merhamet olarak bunları affeder, dilerse günahları kadar onlara azap eder. Fakat onlar cehennemde ebedi olarak kalmazlar. Böylece ehl-i iman ümit ve korku arasında bulunur.

“*Şüphesiz ki Allah, kendisine ortak koşulmasını affetmez. Bunun dışında dilediği kimseyi affeder. Kim Allah'a ortak koşarsa, şüphesiz büyük bir günah ile iftira etmiş olur.*” (Nisa, 4/48)

Sosyal Medyada Sohbetler - 1. Bölüm

Matüridi ve Eş'âri aynı devirde yaşamışlardır. Her birinin gayesi aynıdır. Ancak İmam Eş'âri hasımlarının bulunduğu bölgeye daha yakındı. Çünkü Mutezile ile fıkıh ve hadis alimleri arasındaki fikir savaşı Basra'da oluyordu. Matüridi ise bu savaş alanından uzaktaydı. Ancak Maverâünnehir'deki Iraklı Mutezilelerin sözleri burada yankılanıyordu. Matüridi bunlara karşı koyuyordu. Matüridi ve Eş'âri' nin hasımları aynı olduklarından her ikisinin de görüşleri birbirine yakındır, ancak tamamen aynı değildir. Aralarındaki ihtilafın gerçekte bulunmayıp dış görünüşte olduğu söylenmiştir.

Yayınlanma Tarihi : 09.07.2019

Sosyal Medyada Sohbetler

(Birinci Bölüm)

Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan

Bu e-Kitap, Prof. Dr. Mehmet Halil Oryan'ın Sosyal Medyada yayınladığı sohbet yazılarının bir kısmından oluşmaktadır. Bu yazılar www.ilimvetasavvuf.com sitesinde yayınlanmaktadır.